

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

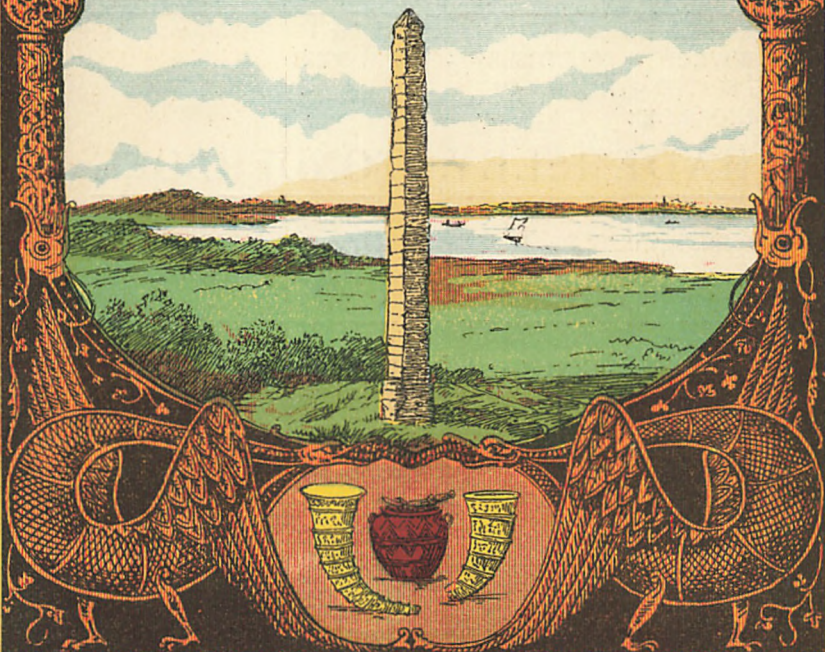
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sprogforeningens
ALMANAK
for
1937

Udgivet af Sprogforeningen

HANDELSBANKEN

EGENKAPITAL: 73 MILLIONER KRONER

A A B E N R A A

Kontorer i
BOVRUP - BOLDERSLEV -
FELSTED - HELLEVAD
HJORDKÆR

H A D E R S L E V

Kontorer i
CHRISTIANSFELD - VOJENS

T O F T L U N D

Kontorer i
ACERSKOV - ARNUM

G R A A S T E N

Kontor i
PADBORG

S Ø N D E R B O R G

Kontorer i
BROAGER - NORDBORG

T Ø N D E R

Kontorer i
HØJER - SKÆRBÆK
TINGLEV

Filialer af Aktieselskabet Kjøbenhavns Handelsbank.

ALLE BANKFORRETNINGER UDFØRES

Sprogforeningens
M a n a k

for

• • 1937 • •

44. Aargang.

Udgivet af Sprogforeningen
under Redaktion af N. Hansen

København.
Trykt i „Sjølbal“s Trykkeri.

Formørkelser i Aaret 1937.

1) Total Solformørkelse den 8. Juni, usynlig i Danmark. Den ses som partiel Formørkelse i Polynesien, i det Stille Ocean undtagen den nordlige og vestlige Del, i det sydvestlige Nordamerika, i Mellemamerika, paa Antillerne og i det nordvestlige og vestlige Sydamerika.

2) Partiel Maaneformørkelse den 18. November, usynlig i Danmark (den ses dog paa Færøerne og i Grønland).

3) Ringformet Solformørkelse den 2.—3. December, usynlig i Danmark.

Planeterne i Aaret 1937.

Merkur er i Almindelighed Solen saa nær, at den ikke kan ses med blotte Øjne.

Venus er i Begyndelsen af Aaret Aftenstjerne. Den 5. Februar er den længst øst for Solen og gaar i København ned 4½ Time efter Solen. Venus lyser stærkest den 12. Marts.

Mars staar ved Aarets Begyndelse i Jomfruen. Den vandrer derfra gennem Vægten ind i Skorpionen, hvor den vender og atter gaar ind i Vægten.

Jupiter staar ved Aarets Begyndelse i Skytten. Den opholder sig her, til den i December vandrer ind i Stenbukken, hvor den befinder sig ved Aarets Slutning. Den 15. Juli er Jupiter i Opposition med Solen.

Saturn opholder sig hele Aaret i Vandmanden og Fiskene. Den 25. September er Saturn i Opposition med Solen.

Uranus og Neptun er ikke synlige for blotte Øjne. Uranus opholder sig hele Aaret i Vædderen.

Højvandet ved Vestkysten.

De for hver Dags For- og Eftermiddag anførte Klokkeslet angiver Højvandet ved Rø m ø H a v n. For at finde Flodtiden paa andre Punkter maa der til disse Tal lægges til ved Odden paa Rø m ø 10, ved Højer Sluse 40, ved Koldby 30, Ballum Sluse 15, Rejsby Sluse 20, Vester Vedsted Sluse 20, Esbjerg 30, Nordby paa Fanø 35 Minutter. Ved Sønderho maa der trækkes 5 Minutter fra.

Lavvandet indtræder 6¼—7 Timer efter Højvandet.

Beregningerne er udførte af Thade Petersen i Haderslev.

Flodhøjden.

Sprogforeningens Almanak indførte i Fjor noget nyt i sine Flodtabeller. Hidtil havde den kun angivet Tidspunktet for Højvandets Indtræden ved Rømø Havn og en Del andre Punkter saa nøje, som det kunde beregnes, henholdsvis skønnes. I Fjor føjede den dertil Angivelse af de enkelte Vandtidens Højde. Redaktionen haaber ogsaa dermed at have gjort Almanakken yderligere værdifuld for Kystboerne. I et enkelt Tilfælde er der ogsaa bleven givet Udtryk for det, selv om den nye Tilføjelse endnu ikke har virket længe. Noget nyt er imidlertid sjælden fuldkomment fra første Færd. Det var det heller ikke her. Den forskellige Vandstandshøjde blev der givet Udtryk for ved 8 Tal, der anbragtes bag ved Klokkeslettet for det paagældende Højvandes Indtræden. Dette var for saa vidt mindre heldigt, som Tallene 1—4 gav Udtryk for voksende Stigning fra 10—40 cm over dagligt Vande, mens 5—8 betegnede en ligeledes voksende Synkning under det. Der ses ingen rigtig Logik i dette Forhold. Det er derfor vist ogsaa faldet mange vanskeligt at huske, at de første fire Tal betegnede Overmaal og de sidste fire Undermaal. Denne Mangel ved Betegnelsen haaber jeg at have raadet Bod paa ved nu i Aar at betegne Stigning over dagligt Vande ved Tallene 1—4 og Vandstanden under dagligt Vande ved Bogstaverne a—d. Tallene betegner altsaa nu voksende Overmaal, mens Bogstaverne betegner voksende Undermaal, idet

1	betyder	10	cm	over	dagligt	Vande
2	»	16	»	»	»	»
3	»	24	»	»	»	»
4	»	30	»	»	»	»
a	»	10	»	under	»	»
b	»	16	»	»	»	»
c	»	24	»	»	»	»
d	»	30	»	»	»	»

Der findes, som man ser, kun et 4 i hele Aaret, nemlig om Morgen den 20. December, og der findes ikke et eneste d. Der kommer nok Vandstande, der afviger 30 cm eller mere enten til den ene eller til den anden Side, men de skyldes Vinden eller andre uberegnelige Faktorer. Dem kan der ikke forudsiges noget om.

Thade Petersen.

1. Uge. **Kristi Omskærelse.** Luk. 2, 21.
2. Række: Matth. 6, 5—13.

		O.		Fm. *) Em.
F.	1 Nytaar	21 50	Solen nærmest Jorden	5,10 2 17,45
L.	2 Abel	23 4		5,50 2 18,23

2. Uge. **Da Herodes var død.** Matth. 2, 19 til Enden.
2. Række, Matth. 2, 13—18.

		O.		Fm. *) Em.
S.	3 S. e. Nytaar	—	Enoch	6,30 1 19,03 a
M.	4 Methusalem	0 17	☾ s. Kv. 15. 22'	7,08 1 19,42 a
Ti.	5 Simcon	1 29	☾ fjernest Jorden	7,49 20,22 b
O.	6 H. 3 Konger	2 41	Sol. op 8. 40' n. 15. 52'	8,38 21,09 b
T.	7 Knud Hertug	3 51	Tusmørket varer 52'	9,37 a 22,13 b
F.	8 Erhardt	5 0		10,49 b 23,22 a
L.	9 Julianus	6 2		11,47 b —

3. Uge. **Da Jesus var 12 Aar gammel.** Luk. 2, 42 til Enden.
2. Række, Mark. 10, 13—16.

		O.		Fm. *) Em.
S.	10 1.S.e.h.3.Kong.	6 56	Paul Eremit	0,22 12,57 a
M.	11 Hyginus	7 39		1,15 13,47 a
		N.		
Ti.	12 Reinhold	16 5	☉ n. M. 17. 47'	2,02 1 14,33
O.	13 Mario	17 23	Hilarius	2,45 2 15,18
T.	14 Felix	18 44	Sol. op 8. 35' n. 16. 3'	3,26 2 16,01
F.	15 Maurus	20 7	Tusmørket varer 50'	4,07 2 16,41
L.	16 Marcellus	21 29		4,44 2 17,19

4. Uge. **Brylluppet i Kana.** Johs. 2, 1-11, 2.Række: Luk. 19, 1-10

		O.		Fm. *) Em.
S.	17 2.S.e.h.3.Kong.	22° 53	Antonius	5,23 2 17,58
M.	18 Vilh. Marie	—	Prisca	6,06 2 18,41
Ti.	19 Pontianus	0 18	☽ f. Kv. 21. 2'	6,51 2 19,23
O.	20 Fab. og Sebastian	1 44	Sol. op 8. 26' n. 16. 16'	7,36 1 20,06
T.	21 Agnes	3 9	Tusmørket varer 49'	8,25 20,58 a
F.	22 Vincentius	4 29	☾ nærmest Jorden	9,04 22,11
L.	23 Emerentius	5 38		10,55 a 23,34

5. Uge. **Arbejderne i Vingaarden.** Matth. 20, 1—16.

		O.		Fm. *) Em.
		2. Række. Matth. 25, 14—30.		
S.	24 Septuagesima	6 32	Timotheus	— 12,18 a
M.	25 Pauli Omv.	7 11		0,45 13,26
Ti.	26 Polycarpus	7 40	☉ f. M. 18. 15'	1,46 2 14,26
		O.		
O.	27 Chrysostomus	18 4	Sol. op 8. 15' n. 16. 30'	2,40 2 15,16
T.	28 Fred. 6. Føds.	19 24	Tusmørket varer 47'	3,26 2 16,04
F.	29 Chr. 7. Fødsel	20 42	Carolus Magnus	4,09 2 16,44
L.	30 Lovise	21 57	Valerius	4,48 2 17,20
			Adelgunde	

6. Uge. **De fire Slags Sædejord.** Luk. 8, 4—15.

		O.		Fm. *) Em.
		2. Række: Mark. 4. 26—32.		
S.	31 Sexagesima	23 10	Vigilius	5,24 2 17,55

Februar 1937

O.C.N.

Blidemaaned. 28 Dage

Se Anm. 3.S.
Højvande

		O.		Fm.	Em.
M.	1 Brigida	—	☾ s. Kv. 13. 4'	5,58	18,27
Ti.	2 Kyndelmisse	0 22	☾ fjernest Jorden	6,32	18,57
O.	3 Blasius	1 34	Sol. op 8. 3' n. 16. 45'	7,09	19,30
T.	4 Veronica	2 43	Tusmørket varer 46'	7,51	20,14 a
F.	5 Agathe	3 48	Venus størst østl. Elong	8,40	21,07 a
L.	6 Dorothea	4 45		9,46	22,17

7. Uge. Kristi Daab, Matth. 3, 13 til Enden.

2. Række: Luk. 18, 31 til Enden.

S.	7 Fastelavn	5 33	Quinquages. Esto mihi	11,02	23,32
M.	8 Corintha	6 10	Richard	—	12,16 b
Ti.	9 Hvide Tirsd.	6 39	Merk. størst vestl. Elong	0,38	13,20 b
			Apollonia		
			Scholastica		
O.	10 Aske Onsdag	7 1	Sol. op 7. 48' n. 17. 1'	1,35	14,10
		N.	Tusmørket varer 45'		
T.	11 Euphrosyne	17 46	☉ n. M. 8. 34'	2,20	14,53
F.	12 Eulalia	19 10		3,02	15,38
L.	13 Benignus	20 35		3,45	16,21

8. Uge. Jesus fristes af Djævelen, Matth. 4, 1—11.

2' Række, Luk. 22, 24—32.

S.	14 1. S. i Fasten	22 2	Quadragesim. Invocavit	4,27	16,59
			Valentinus		
M.	15 Faustinus	23 30	☾ nærmest Jorden	5,27	17,35
Ti.	16 Juliane	—	Findanus	5,47	18,14
O.	17 Tamperdag.	0 56	Sol. op 7. 33' n. 17. 16'	6,30	18,54
			Tusmørket varer 43'		
T.	18 Juliane Soph.	2 17	Concordia	7,15	19,39
F.	19 Ammon	3 29	☽ f. Kv. 4. 50'	8,05	20,33
L.	20 Eucharias	4 26		9,14	21,51

9. Uge. Den kanaanæiske Kvinde, Matth. 15, 21—28.

2. Række. Mark. 9, 17—29.

S.	21 2. S. i Fasten	5 9	Reminiscere. Samuel	10,42	23,19
M.	22 Peders Stol	5 41		—	12,12 b
Ti.	23 Papias	6 5	Sol. op 7. 16' n. 17. 31'	0,36	13,19 a
O.	24 Matthias	6 24	Tusmørket varer 42'	1,38	14,12
T.	25 Victorinus	6 39	☉ f. M. 8. 43'	2,23	14,48
		O.			
F.	26 Inger	19 36		3,03	15,39
L.	27 Leander	20 50		3,44	16,17

10. Uge. Jesus drev en Djævel ud, Luk. 11, 14—28.

2. Række. Joh. 8, 42—51.

S.	28 3. S. i Fasten	22 3	Oculi. Øllegaard	4,22	16,50
----	-------------------	------	------------------	------	-------

Marts 1937		O. & N.	Tordmaaned. 31. Dage.	Se Anm. 3.S. Højvande	
		O.		Fm.	Em.
M.	1 Albinus	23 15		4,56	2 17,18
Ti.	2 Simplicius	—	{ ☾ fjernest Jorden	5,25	1 17,43
O.	3 Kunigunde	0 25	{ Sol. op 6. 59' n. 17. 46'	5,57	18,14
T.	4 Adrianus	1 32	{ Tusmørket varer 42'	6,33	18,49
F.	5 Theophilus	2 32	{ ☾ s. Kv. 10. 17'	7,12	19,29
L.	6 Gotfred	3 23		8,01	b 20,20
11. Uge. Jesus bespiser 5000 Mand. Joh. 6, 1—15. 2. Række. Joh. 6, 35—51.					
S.	7 Midfaste	4 5	Lætare. Perpetua	9,01	b 21,29
M.	8 Beata	4 37	Neptun i Opp. m. Solen	10,20	c 22,48
Ti.	9 40 Riddere	5 3	{ Sol. op 6. 41' n. 18. 0'	11,40	b —
O.	10 Edel	5 23	{ Tusmørket varer 42'	0,05	12,49 b
T.	11 Kronpr. Fred.	5 42	{ Thala	1,03	1 13,41 a
		N.	{ ☉ n. M. 20. 32'		
F.	12 Gregorius	18 8	{ Venus lyser stærkest	1,51	2 14,28
L.	13 Maccdonius	19 36		2,37	2 15,10
12. Uge. Gabriel Engel udsendes. Luk. 1, 26—38. 2. Række, Luk. 1, 46—56.					
S.	14 5. S. i Fasten	21 6	Judica. Eutychius	3,20	a 15,51
M.	15 Zacharias	22 35	{ ☾ nærmest Jorden	4,03	a 16,33 1
Ti.	16 Gudmund	—	{ Sol. op 6. 23' n. 18. 14'	4,46	a 17,12 1
O.	17 Gertrud	0 1	{ Tusmørket varer 42'	5,28	2 17,53 1
T.	18 Alexander	1 18		6,13	1 18,36 1
F.	19 Joseph	2 21	{ ☽ f. Kv. 12. 46'	6,59	19,19 1
L.	20 Gordius.	3 8		7,54	a 20,19
13. Uge. Jesu Indtog i Jerusalem. Matth. 21, 1—9. 2. Række. Mark. 14, 3—9.					
S.	21 Palmesendag	3 43	Benedictus. Jævndøgn	9,08	b 21,40
M.	22 Paulus	4 9		10,35	b 23,08
Ti.	23 Fidelis	4 29	{ Sol. op 6. 5' n. 18. 29'	11,59	b —
O.	24 Ulrica	4 46	{ Tusmørket varer 42'	0,20	1 13,01 a
T.	25 Skærtorsdag	5 0	Mariæ Bebudelse	1,12	1 13,48
F.	26 Langfredag	5 14	Gabriel	1,58	2 14,29
		O.			
L.	27 Kastor	19 47	{ ☉ f. M. 0. 12'	2,37	2 15,07
14. Uge. Kristi Opstandelse. Mark. 16, 1—7, 2. Række: Matth. 28, 1—8.					
S.	28 Paaskedag	20 59	{ Kronprinsesse Ingrid	3,14	2 15,43
			{ Eustachius		
M.	29 2. Paaskedag	22 10	Jonas	3,52	1 16,14
Ti.	30 Qvirinus	23 18	Balbina	4,26	1 16,43
O.	31 Frederik 5. Føds.	—	{ ☾ fjernest Jorden	4,56	1 17,13
			{ Sol. op 5. 47' n. 18. 43'		
			{ Tusmørket varer 43'		

April 1937		O.C.N.	Faaremaaned. 30 Dage.	<i>Se Anm. 35. Højvande</i>	
		O.		F.m.	Em.
T.	1 Hugo	0 20		5,27	17,41 1
F.	2 Theophilus	1 14		0,02	18,12
L.	3 Nicætas	1 59		6,43 a	18,53
15. Uge. Jesus kom ind ad lukte Døre. Johs. 20, 19 til Enden.					
2. Række: Johs. 21, 15—19.					
S.	4 1. S. e. Paaske	2 34	Quasimodo. Ambrosius	7,29 b	19,45
M.	5 Irene	3 2	☾ s. Kv. 4. 53'	8,29 b	20,50
Ti.	6 Sixtus	3 24		9,41 c	22,10
O.	7 Egesippus	3 43	Sol. op 5. 29' n. 18. 57'	11,03 b	23,28
			Tusmørket varer 44'		
T.	8 Chr. 9. Fødsel.	4 0	Janus	—	12,14 b
F.	9 Procopius	4 17		0 30 1	13,08 a
L.	10 Ezechiel	4 34		1,24 1	18,52
16. Uge. Jesus er en god Hyrde. Joh. 10, 11—16.					
2. Række: Joh. 10, 22—30.					
S.	11 2. S. e. Paaske	20 4	Misericordia Dom. Leo	2,10 2	14,36
			☉ n. M. 6. 10'		
M.	12 Julius	21 34	☾ nærmest Jorden	2,52 2	15,19 1
Ti.	13 Justinus	22 58		3,37 2	16,04 1
O.	14 Tiburtius	—	Sol. op 5. 11' n. 19. 11'	4,25 2	16,48 2
			Tusmørket varer 45'		
T.	15 Chr. 5. Fødsel.	0 9	Olympia	5,12 2	17,30 2
F.	16 Mariane	1 4		6,01	18,17 2
L.	17 Anicetus	1 44	☽ f. Kv. 21. 34'	6,51	19,07 1
17. Uge. Kristi Bortgang til Faderen. Joh. 16, 16—22.					
2. Række: Joh. 14, 1—11.					
S.	18 3. S. e. Paaske	2 13	Jubilate. Eleutherius	7,48 a	20,09 1
M.	19 Daniel	2 35		8,56 b	21,26
Ti.	20 Flyttedag	2 53	Sulpicius	10,18 b	22,44
			Merk. størst østl. Elong		
O.	21 Florentius	3 8	Sol. op 4. 53' n. 19. 25'	11,32 b	23,52
T.	22 Cajus	3 22	Tusmørket varer 47'	—	12,32 a
F.	23 Bededag*	3 36	Georgius	0,44 1	13,20 a
L.	24 Albertus	3 51		1,30 1	14,01
18. Uge. Den Helligaands Sendelse, Joh. 16, 5—15.					
2. Række, Joh. 8, 28—36.					
S.	25 4. S. e. Paaske	4 8	Cantate. Markus Evang.	2,09 1	14,36
		O.	☉ f. M. 16. 24'		
M.	26 Cletus	21 6		2,47 1	15,09
Ti.	27 Charl. Amalie	22 11	Ananias	3,24 1	15,43
			☾ fjernest Jorden		
O.	28 Vitalis	23 8	Sol. op 4. 37' n. 19. 39'	4,02	16,15 1
T.	29 Peter Martyr	23 55	Tusmørket varer 48'	4,35	16,45 1
F.	30 Severus	—		5,08	17,16 1

* Bededagen vil muligvis blive henlagt til Efteraaret.

Maj 1937		O.C.N	Majmaaned. 31 Dage	<i>Se Anm. 3.S. Højvande</i>	
		O.		Fm.	Em.
L.	1 Philip og Jakob	0 33	Voldermisse	6,42	17,48 1
19. Uge. Beder i Jesu Navn. Joh. 16, 23—28.					
2. Række, Joh. 17, 1—11.					
S.	2 5. S. e. Paaske	1 3	Rogate. Athanasius	6,21 a	18,30
M.	3 Korsmisse	1 27	☾ s. Kv. 19. 36'	7,06 b	19,18
Ti.	4 Florian	1 46	De lyse Nætter begynder Sol. op 4. 22' n. 19. 52' Tusmørket varer 51	8,00 b	20,17
O.	5 Gothard	2 3		9,07 b	21,32
T.	6 Kr. Himmelf.	2 20	Joh. a. Port.	10,19 b	22,44
F.	7 Flavia	2 36		11,31 b	23,54
L.	8 Stanislaus	2 55		—	12,32 a
20. Uge. Naar Trøsteren kommer. Joh. 15, 26 til Enden					
og 16, 1—4. 2. Række, Joh. 17, 20 til Enden.					
S.	9 6. S. e. Paaske	9 17	Exaudi. Caspar	0,49 1	13,22
		N.			
M.	10 Gordianus	20 28	☉ n. M. 14. 18'	1,41 2	14,09 1
Ti.	11 Mamertus	21 47	☾ nærmest Jorden	2,31 2	14,55 2
O.	12 Pancratius	22 51	Sol. op 4. 8' n. 20. 6' Tusmørket varer 54'	3,19 2	15,44 2
	3 Ingenuus	23 39		4,10 2	16,31 2
F.	14 Kristian	—		5,02 1	17,20 2
L.	15 Sophie	0 13		5,51	18,08 2
21. Uge. Hvo mig elsker. Joh. 14, 23 til Enden					
2. Række, Joh. 14, 15—21.					
S.	16 Pinsedag	0 39	Sara	6,44	18,56 1
M.	17 2. Pinsedag	0 58	Bruno. ☽ 1. Kv. 7. 49'	7,36 a	19,49
Ti.	18 Erik	1 14	Mars i Opp. m. Solen Potentiana	8,32 b	20,51
O.	19 Tamperdag	1 29		Sol. op 3. 55' n. 20. 18'	9,39 b
T.	20 Angelica	1 43	Tusmørket varer 58'	10,50 b	23,10
F.	21 Helene	1 58		11,51 b	—
L.	22 Castus	2 15		0,09	12,40 a
22. Uge. Kristus og Nikodemus. Joh. 3, 1—15.					
2. Række, Matth. 28, 18 til Enden.					
S.	23 Trinitatis	2 34	Desiderius	0,58	13,24
M.	24 Esther	2 59	☾ fjernest Jorden	1,42	14,05
Ti.	25 Urbanus	3 30	Venus lyser stærkest	2,24	14,41 1
		O.	☉ f. M. 8. 38'		
O.	26 Beda	21 53	Sol. op 3. 44' n. 20. 30' Tusmørket varer 61'	3,01	15,16 1
T.	27 Lucian	22 34		3,41	15,51 1
F.	28 Vilhelm	23 5		4,18	16,24 1
L.	29 Maximinus	23 31		4,53	16,57 1
23. Uge. Den rige Mand. Luk. 16, 19 til Enden.					
2. Række: Luk. 12, 13—21.					
S.	30 1.S.e.Trinitat.	23 52	Vigand	5,26	17,33 1
M.	31 Petronella	—		6,03 a	18,13 1

Juni 1937		D.C.N	Skærsommer. 30 Dage	Se Anm. 3.S. Højvande	
				Fm.	Em.
Ti.	1 Nikomedes	0 9		6,47 a	18,58 l
O.	2 Marcellinus	0 25	☾ s. Kv. 6. 24' Sol. op 3. 36' n. 20. 40' Tusmørket varer 65'	7,87 b	19,52
T.	3 Fr. 8. Fødsel.	0 41		Erasmus	8,32 b
F.	4 Optatus	0 58		9,36 b	22,02
L.	5 Grundlovsdag	1 17	Bonifacius	10,47 b	23,13
24. Uge. Den store Nadvere. Luk. 14, 16—24.					
2. Række: Luk. 14, 25 til Enden.					
S.	6 2.S.e.Trinitat.	1 42	Norbertus	11,52 a	—
M.	7 Jeremias	2 14	Merk. størst vestl. Elong	0,17	12,51
N.					
Ti.	8 Medardus	20 32	☉ n. M. 21. 43' ☾ nærmest Jorden	1,20 l	13,48 l
O.	9 Primus	21 28	Sol. op 3. 31' n. 20. 47'	2,16 l	14,41 l
T.	10 Onuphrius	22 10	Tusmørket varer 68'	3,09 l	15,30 l
F.	11 Barnab. Apost	22 40		4,03 l	16,21 l
L.	12 Basilius	23 2		4,54	17,08 l
25. Uge. Det fortabte Faar. Luk. 15, 1—10.					
2. Række: Luk. 15, 11 til Enden.					
S.	13 3.S.e.Trinitat.	23 20	Cyrillus	5,41	17,54 l
M.	14 Rufinus	23 36		6,30	18,37 l
Ti.	15 Valdemarsdag	23 50	Vitus. ☽ f. Kv. 20. 3' Sol. op 3. 28' n. 20. 53'	7,18 a	19,24 l
O.	16 Tycho	—	Tusmørket varer 70'	7,59 a	20,12
T.	17 Botolphus	0 5		8,50 b	21,07
F.	18 Leontius	0 21		9,46 b	22,13
L.	19 Gervasius	0 40		10,50 b	23,11 a
26. Uge. Værer barmhjertige. Luk. 6, 36—42.					
2. Række: Matth. 5, 43 til Enden.					
S.	20 4.S.e.Trinitat.	1 3	Sylverius	11,55 a	—
M.	21 Albanus	1 31	☾ fjernest Jorden	0,22	12,49
Ti.	22 10.000 Mart.	2 8	☉ f. M. 23. 59'	1,15	13,34
O.	23 Paulinus	2 54	Sol. op 3. 28' n. 20. 55' Tusmørket varer 70'	2,01	14,14 l
O.					
T.	24 St. Hansdag	21 9		2,43	14,53 l
F.	25 Prosper	21 37		3,21	15,30 l
L.	26 Pelagius	21 58		4,01	16,08 l
27. Uge. Jesus lærer af Skibet. Luk. 5, 1—11.					
2. Række: Matth. 16, 13—26.					
S.	27 5.S.e.Trinitat.	22 17	7 Sovere	4,40	16,46 l
M.	28 Car. Amalie	22 83	Venus størst v. Elong.	5,16	17,20 l
Ti.	29 Petrus Paulus	22 49	Eleonora	5,58	17,56 l
O.	30 Lucina	23 4	Sol. op 3. 32' n. 20. 54' Tusmørket varer 69'	6,05	18,13 l

Juli 1937		D.C.N	Ormemaaned. 31 Dage	Se Anm. 3.S. Højvande	
		O.		Fm.	Em.
T.	1 Theobaldus	23 21	☾ s. Kv. 14. 3'	7,18 a	19 27 1
F.	2 Mariæ Besøg.	23 43		8,01 a	20,18
L.	3 Cornelius	—		8,54 a	21,20
28. Uge. Farisæernes Retfærdighed. Matth. 5, 20—26					
2. Række. Matth. 19, 16—26.					
S.	4 6.S.e.Trinitat.	0 11	Ulricus	10,01 a	22,38
M.	5 Anshelmus	0 48	Solen fjernest Jorden	11,18	23,56
Ti.	6 Dion	1 40	☾ nærmest Jorden	—	12,28
O.	7 Lovise Augusta	2 46	{ Villebaldus Sol. op 3. 38' n. 20. 50' N. { Tusmørket varer 66'	1,04	13,32 1
T.	8 Kjeld	20 38	☼ n. M. 5. 12'	2,08	14,26 2
F.	9 Sostrata	21 4		3,04 1	15,17 2
L.	10 Vilhm. Caroline	21 25	Knud Konge	3,55	16,08 2
29. Uge. Jesus bespiser 4000 Mand. Mark. 8, 1—9.					
2. Række: Matth. 10, 24—31.					
S.	11 7.S.e.Trinitat.	21 42	Josva	4,44	16,54 2
M.	12 Henrik	21 57		5,26	17,34 2
Ti.	13 Margarethe	22 12		6,08	18,13 2
O.	14 Bonaventura	22 28	{ Sol. op 3. 47' n. 20. 43' Tusmørket varer 63'	6,47	18,54 1
T.	15 Apostl. Deling	22 46	{ ☼ f. Kv. 10. 36' Jupiter i Opp. m. Solen	7,25 a	19,33
F.	16 Susanne	23 7		8,00 a	20,18
L.	17 Alexius	23 33		8,46 a	21,15 a
30. Uge. De falske Profeter. Matth. 7,15—21.					
2. Række: Matth. 7, 22 til Enden.					
S.	18 8.S.e.Trinitat.	—	Arnolphus	9,49 a	22,25 b
M.	19 Justa	0 7	☾ fjernest Jorden	11,01 a	23,36 b
Ti.	20 Elias	0 50		—	12,05
O.	21 Evenus	1 44	{ Sol. op 3. 58' n. 20. 33' Tusmørket varer 60'	0,41 b	13,00
T.	22 Maria Magdal.	2 48	☼ f. M. 13. 46'	1,34 a	13 49 1
F.	23 Apollinaris	3 58	{ Hundedagene begynder	2,21 a	14,31 1
L.	24 Christina	20 24		3,03	15,10 2
31. Uge. Den utro Husfoged. Luk. 16, 1—9.					
2. Række: Luk. 12, 32—48.					
S.	25 9.S.e.Trinitat.	20 41	Jacobus	3,44	15,49 2
M.	26 Anna	20 57		4,21	16,27 2
Ti.	27 Martha	21 13		4,58	17,03 2
O.	28 Aurelius	21 30	{ Sol. op 4. 9' n. 20. 22' Tusmørket varer 56'	5,33	17,40 2
T.	29 Oluf	21 50		6,12	18,22 2
F.	30 Abdon	22 15	☾ s. Kv. 19. 47'	6,53	19,06 1
L.	31 Germanus	22 47		7,35	19,57

August 1937

O.C.N.

Høstmaaned 31 Dage

Se Anm. 3.S.
Højvande

32. Uge. **Jesus græder over Jerusalem.** Luk. 19, 41 til Enden.
2. Række: Matth. 11, 16—24.

		O.		Fm.	Em.
S.	1	10.S.e.Trinitat.	23 31	Peders Fængsel	8,23 20,63
M.	2	Hannibal	—	€ nærmest Jorden	9,31 22,12 a
Ti.	3	Nikodemus	0 29	Sol. op 4. 22' n. 20. 8'	10,54 23,40 a
O.	4	Dominicus	1 41	Tusmørket varer 53'	— 12,18
T.	5	Osvaldus	3 2		0,56 13,18 1
		N.			
F.	6	Kristi Forklar.	19 28	⊕ n. M. 13. 37'	1,59 14,14 2
L.	7	Donatus	19 47		2,51 15,02 3

33. Uge. **Farisæeren og Tolderen.** Luk. 18, 9—14.
2. Række: Luk. 7, 36 til Enden.

S.	8	11.S.e.Trinitat.	20 9	Ruth	3,39 15,51 3
M.	9	Romanus	20 19	De lyse Nætter ender	4,23 16,30 3
Ti.	10	Laurentius	20 34	Sol. op 4. 35' n. 19. 53'	5,01 17,07 2
O.	11	Herman	20 51	Tusmørket varer 50'	5,35 17,42 2
T.	12	Clara	21 11		6,10 18,20 1
F.	13	Hippolytus	21 36		6,44 18,56
L.	14	Eusebius	22 6	⊕ f. Kv. 3. 28'	7,14 19,35

34. Uge. **Den Døve og Stumme.** Mark. 7, 31 til Enden.
2. Række: Matth. 12, 31—42.

S.	15	12.S.e.Trinitat.	22 46	Mariæ Himmelfart	7,57 20,25 a
M.	16	Rochus	23 35	€ fejrnest Jorden	8,52 a 21,32 b
Ti.	17	Anastatius	—	Merk. størst østl. Elong	10,04 a 22,54 c
O.	18	Agapetus	0 34	Sol. op 4. 48' n. 19. 37'	11,20 —
T.	19	Sebaldus	1 42	Tusmørket varer 48'	0,06 b 12,25
F.	20	Bernhard	2 55		1,07 b 13,20
L.	21	Salomon	4 12		1,54 a 14,06 2

35. Uge. **Samaritaneren og Leviten.** Luk. 10, 23—37.
2. Række: Matth. 20, 20—28.

S.	22	13.S.e.Trinitat.	19 5	Symphorian	2,36 14,47 2
M.	23	Zachæus	19 21	⊕ f. M. 1. 47'	
Ti.	24	Sophie Fr.	19 38	Hundredagene ender	3,18 15,24 2
				Bartholomæus	3,57 16,03 2
O.	25	Ludvig	19 58	Sol. op 5. 2' n. 19. 20'	4,36 16,43 2
T.	26	Irenæus	20 21	Tusmørket varer 46'	5,12 17,22 2
F.	27	Gebhardus	20 51		5,48 18,03 1
L.	28	Lovise	21 30	Augustinus	6,28 18,49 1

36. Uge. **De 10 Spedalske.** Luk. 17, 11—19.
2. Række: Johs. 5, 1—15.

S.	29	14.S.e.Trinitat.	22 23	Johannes Halsh	7,11 19,35
M.	30	Benjamin	23 28	€ s. Kv. 0. 54'	8,01 20,38 a
Ti.	31	Bertha	—	€ nærmest Jorden	9,13 22,05 b

September 1937

D.C.N

Fiskemaaned. 30 Dage

Se Anm 3.S.
Højvande

		O.	C.	N.			Fm.	Em.
O.	1 Ægidius	0	44		} Sol. op 5. 15' n. 19. 3' Tusmørket varer 44'		10,43	23,37 b
T.	2 Elisa	2	5					
F.	3 Seraphia	3	28					
L.	4 Juliane Maria.	18	8	N.	} Theodosia ☉ n. M. 23. 54'		1,44	13,59 2

37. Uge. **Ingen kan tjene to Herrer.** Matth. 6, 24 til Enden.
2. Række: Luk. 10, 38 til Enden.

S.	5 15.S.e.Trinitat.	18	24	Regina	2,33	14,44 2
M.	6 Magnus	18	40		3,17	15,23 2
Ti.	7 Louise.	18	57	Robert	3,55	16,02 2
O.	8 Mariæ Fødsel	19	17	} Sol. op 5. 29' n. 18. 45' Tusmørket varer 43'	4,31	16,39 2
T.	9 Gorgonius	19	39		5,03	17,12 1
F.	10 Burchardt	20	7		5,90	17,43
L.	11 Hillebert	20	43	☾ fjernest Jorden	5,59	18,19

38. Uge. **Enkens Søn af Nain.** Luk. 7, 11—17.
2. Række: Johs. 11, 19—45.

S.	12 16.S.e.Trinitat.	21	28	Guido	6,33	18,58 a
M.	13 Cyprianus	22	22	☽ f. Kv. 21. 57'	7,16	19,49 b
Ti.	14 † Ophøjelse	23	26	Eskild	8,09	20,53 c
O.	15 Tamperdag	—	—	} Sol. op 5. 42' n. 18. 26' Tusmørket varer 42'	9,19	22,10 c
T.	16 Euphemia	0	36		10,41	23,27 c
F.	17 Lambertus	1	50		11,52	—
L.	18 Chr. 8. Fødsel	3	8	Titus	0,32 b	12,48 1

39. Uge. **Den Vatersøttige.** Luk. 14, 1—11.
2. Række: Mark. 2, 14—22.

S.	19 17.S.e.Trinitat.	4	28	Constantia	1,23 a	13,34 1
M.	20 Tobias	5	49	☉ f. M. 12. 32'	2,07	14,16 2
				O.		
Ti.	21 Matthæus	18	3	} Sol. op 5. 56' n. 18. 8' Tusmørket varer 42'	2,48	14,56 2
O.	22 Mauritius	18	26		3,27	15,38 2
T.	23 Linus	18	54	Jævndøgn	4,07	16,20 2
F.	24 Tecla	19	32	☾ nærmest Jorden	4,46 1	17,02 1
L.	25 Cleophas	20	21	Saturn i Opp. m. Solen	5,25 1	17,45 1

40. Uge. **Hvis Søn er Kristus?** Matth. 22, 34 til Enden.
2. Række: Johs. 15, 1—11.

S.	26 18.S.e.Trinitat.	21	23	} Christian 10. Fødsel Adolph	6,07 1	18,32
M.	27 Cosmus	22	35		☾ s. Kv. G. 43'	6,51 1
Ti.	28 Venceslaus	28	53	} Sol. op 6. 9' n. 17. 50' Tusmørket varer 42'	7,47	20,35 b
O.	29 St. Michael	—	—		9,07	22,04 b
T.	30 Hieronymus	1	13	Merk. størst vestl. Elong	10,37	23,29 b

Oktober 1937

O. C N

Sædemaaned. 31 Dage

Se Anm. 3.S.
Højvande

		O.	C	N	Fm.	Em.
F.	1 Remigius	2	33		11,53	—
L.	2 Ditlev	2	52		0,35 a	12,51 l

41. Uge. **Den Værkbrudne.** Matth. 9, 1—8.

2. Række: Joh. 1, 35 til Enden.

S.	3 19.S.e.Trinitat.	5	9	Mette		36 2
N.						
M.	4 Franciscus	17	3	⊕ n. M. 12. 58'	2,06	14,17 2
Ti.	5 Placidus	17	22	Broderup	2,44	14,55 2
O.	6 Fred. 7. Føds.	17	43	Sol. op 6. 23' n. 17. 32'	3,20	15,34 1
T.	7 Amalia	18	10	Tusmørket varer 42'	3,56	16,09 1
F.	8 Ingeborg	18	42		4,27	16,43
L.	9 Dionysius	19	24	⊕ fjernest Jorden	4,58	17,15

42. Uge. **Bryllupsklæderne.** Matth. 22, 1—14.

2. Række. Matth. 21, 28—44.

S.	10 20.S.e.Trinitat.	20	14	Gereon	5,27	17,50
M.	11 Fr. 4. Fødsel	21	13	Maximilian	6,00	18,31 a
Ti.	12 Pr. Frederik	22	19		⊕ f. Kv. 16. 47'	6,41
O.	13 Angelus	23	30	Sol. op 6. 37' n. 17. 14'	7,33	20,16 b
T.	14 Calixtus	—	—	Tusmørket varer 42'	8,38	21,29 c
F.	15 Hedevig	0	44		9,56	22,45 b
L.	16 Gallus	2	1		11,10	23,54 b

43. Uge. **Den kongelige Mand.** Joh. 4, 46—53.

2. Række: Joh. 4, 34—42.

S.	17 21.S.e.Trinitat.	3	21	Florentinus	—	12,12
M.	18 Lukas Evang.	4	44	Balthasar	0,46 a	13,00 1
Ti.	19 Flyttedag	6	10		⊕ f. M. 22. 48'	1,33
O.	20 Felicianus	16	53	Sol. op 6. 52' n. 16. 56'	2,15	14,29 2
T.	21 11000 Jomfr.	17	28	Tusmørket varer 43'	2,56 1	15,15 2
F.	22 Cordula	18	14	⊕ nærmest Jorden	3,37 1	16,01 2
L.	23 Søren	19	13		4,23 2	16,47 1

44. Uge. **De 10.000 Pund.** Matth. 18, 23 til Enden.

2. Række, Matth. 18, 1—14.

S.	24 22.S.e.Trinitat.	20	24	Proclus	5,08 2	17,33 1
M.	25 Crispinus	21	43	⊕ s. Kv. 14. 26'	5,52 2	18,24
Ti.	26 Amandus	23	3		Sem	6,40 1
O.	27 Pr. Valdemar	—	—	Sol. op 7. 6' n. 16. 40'	7,39	20,31 b
T.	28 Caroline	0	23	Tusmørket varer 44'	8,57	21,48 b
F.	29 Narcissus	1	41	Marie Soph. Frederikke		
L.	30 Louise Charl.	2	57	Simon og Judas		
				Absalon	11,30	—

45. Uge. **Skattens Mønt.** Matth. 22, 15—22.

2. Række, Mark. 12, 41 til Enden.

S.	31 23.S.e.Trinitat.	4	11	Reform. Begyndelse	0,08	12,24 1
----	----------------------------	---	----	--------------------	------	---------

November 1937		O.C.N.	Slagtemaaned. 30 Dage	Se Anm 3.S. Højvande	
		O.		Fm.	Em
M.	1 Alle Helgen	5 25		0,59 a	13,09 l
Ti.	2 Alle Sjæle	6 37		1,40	13,53 l
		N.			
O.	3 Hubertus	16 12	☉ n. M. 5. 16' Sol. op 7. 21' n. 16. 25' Tusmørket varer 45'	2,18	14,34 l
T.	4 Otto	16 42		Uranus i Opp. m. Solen	2,53
F.	5 Malachias	17 21		3,26 l	15,46
L.	6 Leonhardus	18 8	☾ fjernest Jorden	3,59 l	16,21
46. Uge. Jesus prædiker om Salighed. Matth. 5, 1—12.					
2. Række: Matth. 5, 13—16.					
S.	7 24.S.e.Trinitat.	19 4	Engelbrecht	4,31 l	16,56
M.	8 Claudius	20 7		5,03 l	17,29
Ti.	9 Theodor	21 15	Sol. op 7. 36' n. 16. 11' Tusmørket varer 46'	5,36 l	18,08 a
O.	10 Luther	22 26		☽ f. Kv. 10. 33'	6,17
T.	11 Morten Bisp	23 40		7,04	19,45 b
F.	12 Torkild	—		7,59	20,42 b
L.	13 Arcadius	0 56		9,03	21,23 b
47. Uge. Ødelæggelsens Vederstyggelighed. Matth. 24, 15—28.					
2. Række: Luk. 17, 20—33.					
S.	14 25.S.e.Trinitat.	2 15	Frederik	10,21	23,07 b
M.	15 Leopold	3 37		11,29	—
Ti.	16 Othenius	5 2	Sol. op 7. 50' n. 15. 59' Tusmørket varer 48'	0,09 a	12,29 l
O.	17 Anianus	6 30		☉ f. M. 9. 10'	0,59
T.	18 Hesychius	7 55		1,45	14,07 z
		O.			
F.	19 Elisabeth	16 56	☾ nærmest Jorden	2,32 z	14,54 z
L.	20 Volkmarus	18 4		3,19 z	15,46 z
48. Uge. Jeg priser Dig, Fader. Matth. 11, 25 til Enden.					
2. Række: Matth. 25, 31 til Enden.					
S.	21 26.S.e.Trinitat.	19 23	Mariæ Ofring	4,09 z	16,40 l
M.	22 Fr. Ferdinand	20 46	Cecilia	4,58 z	17,30
Ti.	23 Clemens	22 9	Sol. op 8. 4' n. 15. 48' Tusmørket varer 49'	5,45 z	18,20
O.	24 Chrysogonus	23 29		☾ s. Kv. 1. 4'	6,32 l
T.	25 Catharina	—		7,27 l	20,09 a
F.	26 Conradus	0 46		8,26	21,11 b
L.	27 Facundus	2 1		9,87	22,23 b
49. Uge. Jesu Indtog i Jerusalem. Matth. 21, 1—9.					
2. Række. Luk. 4,16—30.					
S.	28 1. S. i Advent	3 15	Sophie Magdalene	10,48	23,29 b
M.	29 Saturninus	4 27		11,48	—
Ti.	30 Chr. 6. Føds.	5 37	Andreas	0,20 a	12,41

December 1937

O.C.N.

Kristmaaned. 31 Dage

Se Anm. 3. S.
Højvande

		O.	C.N.			F.m.	Em.
O.	1 Arnold	6	44	Sol. op 8. 17' n. 15. 40'	Tusmørket varer 51'	1,07	13,29
T.	2 Bibiana	7	48			1,48	14,11
		N.					
F.	3 Svend	16	4	☉ n. M. 0. 11'	☾ fjernest Jorden	2,29	14,50
L.	4 Charlotte Fred.	16	57			☾ Barbara	3,04

50. Uge. **Tegn i Sol og Maane.** Luk. 21, 25—36.

2. Række: Matth. 25, 1—13.

S.	5 2. S. i Advent	17	58	Sabina	3,98	16,08	
M.	6 Nikolaus	19	4		4,14	16,43	
Ti.	7 Agathon	20	14	Sol. op 8. 27' n. 15. 35'	Tusmørket varer 52'	4,47	17,16 a
O.	8 Mariæ Undfang.	21	25			5,21	17,51 a
T.	9 Rudolph	22	39		5,57	18,30 a	
F.	10 Judith	23	54		6,39	19,16 a	
L.	11 Damasus	—		☽ f. Kv. 2. 12'	7,26	20,05 b	

51. Uge. **Johannes i Fængsel.** Matth. 11, 2—10.

2. Række: Luk. 1, 67 til Enden.

S.	12 3. S. i Advent	1	12	Epimachus	8,21	21,02 b	
M.	13 Lucia	2	33	Merk. størst østl. Elong	9,26	22,10	
Ti.	14 Crispus	3	57	Nikatius	10,39	23,19 a	
O.	15 Tamperdag	5	22	Sol. op 8. 35' n. 15. 34'	Tusmørket varer 53'	11,51	—
T.	16 Lazarus	6	43			0,22	12,51
F.	17 Albina	7	54	☉ f. M. 19. 52'	☾ nærmest Jorden	1,20	13,46 1
		O.					
L.	18 Lovise	16	52		2,14	14,45 2	

52. Uge. **Johannes's Vidnesbyrd.** Johs. 1, 19—28.

2. Række: Johs. 3, 25 til Enden.

S.	19 4. S. i Advent	18	16	Nemesius	3,05	15,39 1	
M.	20 Abraham	19	43		3,55	16,33 2	
Ti.	21 Thomas	21	8	Solhverv, korteste Dag	Sol. op 8. 40' n. 15. 36'	4,46	17,22 2
O.	22 Japetus	22	29			5,34	18,10
T.	23 Torlacus	23	47	Tusmørket varer 53'	6,21	18,59	
F.	24 Dronning	—		Adam. ☾ s. Kv. 15. 20'	7,08	19,42 a	
L.	25 Juledag	1	3		7,51	20,26 b	

53. Uge. **De Vise og Skriftkloge.** Matth. 23, 34 til Enden.

2. Række: Matth. 10, 32 til Enden.

S.	26 S. m. Jul og Naar	2	16	St. Stephan	8,42	21,22 b	
M.	27 Joh. Evangel.	3	27		9,47	22,23 b	
T.	28 Børnedag	4	36		10,57	23,31 a	
O.	29 Noah	5	40	Sol. op 8. 42' n. 15. 41'	Tusmørket varer 53'	—	12,03 a
T.	30 David	6	38			☾ fjernest Jorden	12,30
F.	31 Sylvester	7	28		1,22	13,49	

Det danske Kongehus.

Kong **Christian X.**, født 26. September 1870, tiltraadte 14. Maj 1912, formælet 26. April 1898 med Dronning **Alexandrine** Auguste, født 24. December 1879.

Sønner: 1) Kronprins Christian **Frederik** Franz Michael Carl Valdemar Georg, født 11. Marts 1899, formælet den 24. Maj 1935 med Prinsesse **Ingrid** Victoria Sofie Louise Margareta af Sverige, født 28. Marts 1910, Datter af Kronprins Gustav Adolf af Sverige og Kronprinsesse Margrethe (død 1. Maj 1920). 2) **Knud** Christian Frederik Michael, født 27. Juli 1900, formælet 8. September 1933 med **Caroline Mathilde**, Datter af Prins Harald og Prinsesse Helena, Børn: En Datter, født 8. Maj 1935.

Søskende: 1) **Haakon VII.**, Norges Konge, født 3. August 1872, formælet 22. Juli 1896 med **Maud**, Datter af Kong Edvard VII. af England, født 26. Nov. 1869. 2) **Harald**, født 8. Oktbr. 1876, formælet 28. April 1909 med **Helena**, Prinsesse af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Lyksborg, født 1. Juni 1888. Børn: a) **Feodora**, født 3. Juli 1910. b) **Caroline-Mathilde**, født 27. April 1912. c) **Alexandrine-Louise**, født 12. December 1914. d) **Gorm**, født 24. Februar 1919. e) **Oluf**, født 10. Marts 1923. 3) **Ingeborg**, født 2. August 1878, formælet 27. August 1897 med **Carl**, Prins af Sverige, Hertug af Vestgothland, født 27. Febr. 1861. 4) **Thyra**, født 14. Marts 1880. 5) **Gustav**, født 4. Marts 1887. 6) **Dagmar**, født 23. Maj 1890, formælet 23. Novbr. 1922 med Hofjægermester **Jørgen** Castenskiold til Kongstedlund, født 30. Novbr. 1893.

Nulevende Faders Søskende: **Valdemar**, født 27. Oktober 1858, formælet 22. Oktober 1885 med **Marie**, Prinsesse af Orléans, død 4. December 1909. Børn: a) **Aage**, født 10. Juni 1887, Prins Greve af Rosenborg, formælet 17. Januar 1914 med Grev Calvi di Bergolo's Datter **Mathilde**, Prinsesse, Grevinde af Rosenborg, født 17. Septbr. 1885. b) **Axel**, født 12. August 1888, formælet 22. Maj 1919 med **Margaretha**, Prinsesse af Sverige, født 25. Juni 1899. Børn: **Georg**, født 16. April 1920, og **Flemming**, født 9. Marts 1922. c) **Erik**, født 8. Novbr. 1890, Prins, Greve af Rosenborg, formælet 11. Febr. 1924 med Mr. Fred. Booth's Datter **Lois**, Prinsesse, Grevinde af Rosenborg, født 2. Aug. 1897. d) **Viggo**, født 25. Decbr. 1893, Prins, Greve af Rosenborg, formælet 10. Juni 1924 med Dr. med. James O. Green's Datter **Eleanor** Margaret, Prinsesse, Grevinde af Rosenborg, født 5. Novbr. 1895. e) **Margrethe**, født 17. Septbr. 1895, formælet 9. Juni 1921 med **René**, Prins af Bourbon-Parma, født 17. Oktbr. 1894.

Stærke Slægter.

Af Morten Korch.

Paa en Skrænt ved Søen stod en mægtig Bøg; som en Forpost paa Vagt stod den og lyttede til Havets og Vandenes Sang. Nedenfor Bøgetræet gik unge Jørgen Fenge fra Elverholm; han saa mod den fynske Kyst, der lyste i Aftensolen, han lyttede til Bølgerne og mærkede Vinden, der kom med Kærtegn fra de alsiske Skove og blomstrende Hegn.

Hvor var hans Hjemegn smuk, Landskabets Skønhed og den stille Aften greb ham om Hjertet. Det var vel, fordi han nu skulde miste det altsammen. Om et Øjeblik skulde det afgøres, hans Skæbne og hele hans Lykke stod paa Spil.

Langt borte hørte han Tonerne af et Horn, de kom sejlene gennem den stille Aftenluft med en Klang af Vemod og fortalte ham, hvor vigtig Stunden var.

I to Aar havde han elsket den lille Else Steensen fra Svinget, og han vidste sikkert, at hun ogsaa elskede ham. Der havde været Strid mellem hans og Steensens Slægt i over femogtyve Aar, men Jørgen havde foresat sig at overvinde alle Hindringer. De havde skjult deres Kærlighed og deres Sammenkomster ved den gamle Bøg, og nu, da han vilde staa frem og for Alvor kæmpe for deres Lykke, havde Else pludselig sagt nej. Han forstod det ikke; men

hvis det virkelig var sandt, rejste han langt bort for at glemme sin Sorg.

Nu raslede det i Buskene, og en ung Pige kom frem gennem en Aabning i Hegnet. Hun var lille, men hver eneste Bevægelse var saa fuld af Ynde. Det var Else, hun saa sig hurtigt om, saa løb hun hen til ham, hun smilte; men det var et sørgmodigt Smil, og Jørgen saa, hun havde grædt.

Snart sad de paa Skrænten under Bøgen, hvor de havde siddet saa tit. Jørgen talte indtrængende og med al sit Hjertes Varme. Hvorfor vilde hun gaa fra ham? Elskede hun ham ikke mere? Var det den gamle Strid mellem Slægterne, eller var det, fordi han ikke var fornem nok?

Else hørte paa ham, hun var ulykkelig og forpint, men svarede kun lidt.

Pludselig tog hun hans Hænder og saa paa ham. »Jeg holder saa meget af dig, og jeg ønsker dig alt godt i Verden; men jeg kan aldrig gifte mig med dig,« sagde hun.

»Det er altsaa alligevel den Strid,« udbrød Jørgen vredt.

Else svarede ikke, det var vel bedst, at Jørgen troede saadan.

»At det virkelig skal skille os to!« Jørgen talte først indtrængende; men da Else ikke svarede, blev han vred og brugte haarde Ord.

»Nu gaar jeg«, raabte han. «I Morgen er jeg paa Vej til Østen, og du skal aldrig faa mig at se mere.» Han bøjede sig tæt hen til Else; men hun saa ned i Græsset, det var vel bedst saaledes, hvor ondt det end gjorde.

Jørgen vendte hende Ryggen og gik ned mod Stien, som førte ind i Skoven. Først stormede han af Sted, men snart gik han langsomt, og da han naaede Broen ved Bækken, stod han stille.

Else stod ved Bøgetræet og saa efter ham. »Jørgen«, raabte hun, ingen i hele Verden kunde sige hans Navn som hun. Jørgen blev staaende et Øjeblik, og han syntes,

Pludselig tog hun hans Hænder og saa paa ham.

hele Verden stod stille sammen med ham. Han var ved at vende tilbage, men Vreden vandt alligevel Sejr, og han stormede videre og blev borte mellem Træerne.

Paa Landstedet »Svinget« var der tre Kommandanter. Doktor Steensen kommanderede over sine Bøger og Papperer og over Pengene. Den halvgamle Søren Anders over Haven, Stalden, Køretøjet og alle Udenværkerne, og Marianne regerede over Køkkenet, Stuerne og de to Piger. Else kommanderede næsten aldrig; men hun var alligevel Dronningen, som regerede dem alle.

Dagen efter, at de to Unge havde forladt hinanden, kom Marianne ud i Gaarden til Søren Anders.

»Du kommer til at spænde for«, sagde hun og blev staaende foran ham.

»Hvis Doktoren vil køre, siger han nok selv til«, svarede Søren Anders, der var altid Krigstilstand mellem Marianne og ham.

»Det er ikke Doktoren, du skal køre for, det er mig«, sagde Marianne.

»Nej se da, saa du skal ud at køre«, Søren Anders blinkede muntert. »Skal vi jumbe?«

»Nej, vi tager Jagtvognen«, kommanderede Marianne.

»Uh ha, uh ha. Hvor skal vi ellers hen? om jeg maa spørge«.

»Vi skal til Elverholm, jeg skal tale med Jesper Fenge«, svarede Marianne.

»Jamen, det skal jeg ikke have noget af. Jeg skal ikke besøge det Rak«. Søren Anders holdt fast ved sin Vægning længe, men tilsidst fik Marianne ham overtalt.

En halv Time senere kørte de ud ad Bivejen mellem de levende Hegn.

»Tror du ikke, den kunde køre lidt raskere?« spurgte Marianne.

»Jeg kører, som det passer mig«, svarede Søren, »vi kommer tidligt nok derud«.

»Nu skal jeg sige dig noget, Søren Anders«, sagde

Marianne og lagde Haanden paa hans Arm. »Det er for lille Elses Skyld, vi to kører her«.

»Hvad mener du?« svarede Søren, han talte roligt, han var frygtelig nysgerrig; men det vilde han ikke lade sig mærke med.

»Lille Else holder af Jørgen Fenge, det er jo dig, der opdagede det først«.

»Jamen, han skal aldrig faa hende«, svarede Søren Anders ivrig.

»Hvis hun ikke faar ham, bliver hun ulykkelig. Vi to maa hjælpe hende«.

»Jørgen skal jo rejse over til de Sorte, der passer han bedst«, sagde Søren Anders.

»Hvis vi ikke faar ham standset, rejser han i Dag. Kan du saa faa Fart paa«.

Søren Anders var ved at give et vredt Svar, men saa kom han til at tænke paa Else. Han havde set hende Aftenen før, og han vilde aldrig glemme det Syn. Hun var ulykkelig, det var der ingen Tvivl om. Han gav Hestene af Pisken og kørte stærkt.

»Hvad vil du dem?« spurgte han lidt efter, og saa nysgerrigt paa Marianne.

»Jesper skal med os hjem«, svarede Marianne.

»Nej, hør nu, Marianne. Du er ikke bange, det ved jeg; men det kan du alligevel ikke. Nej, nu vil du holde mig for Nar«.

»Han skal komme, det skal du faa at se«, svarede Marianne bestemt.

»Pokker til Kvinde«, tænkte Søren, saa dukkede han sig og kørte videre. Et Øjeblik efter naaede han Elverholm og kørte op foran Hovedtrappen.

Jesper Fenge kom ud, han var bred og myndig som altid, han var pyntet og havde travlt.

— Hvad var til Tjeneste? spurgte han kort.

»Jeg vilde gerne tale med Dem«, svarede Marianne. Hun var allerede kommen af Vognen, hendes Stemme var lidt spag, da hun stod overfor den store Mand, der saa længe havde været deres Modstander.

»Jeg har ikke Tid«, sagde Jesper. »Jeg venter min Søn om et Øjeblik, han skal rejse«.

»Han skal ikke rejse«, protesterede Marianne. »Det er derfor, jeg kommer«.

Jesper trak Øjenbrynene i Vejret og saa paa hende. »Vi bestemmer selv, hvad vi vil her paa Elverholm«, sagde han.

»Ikke denne Gang«, indvendte Marianne.

»Det er nok ikke for intet, du har tjent Doktoren. Lad mig høre, hvad du har at sige«. Jesper gik ind i Haven, fulgt af Marianne. Søren Anders saa forundret efter dem; da de var borte, krøb han ned af Vognen og satte sig under et Træ.

Lidt efter kom Jakob, Staldkarlen paa Elverholm, og gik hen til ham.

»Naa, du er kommet til Elverholm?« sagde han.

»Det lader til det«, nikkede Søren Anders.

»Mangler I Penge? Kommer I for at sælge Marianne Madsen?« Karlen fniste.

»Saa mange Penge har I ikke paa Elverholm«, svarede Søren Anders værdigt.

»Naa, det mener du ikke«, lo Jakob. »Ja, vi faar vist ikke noget ovre fra jer til godt Køb. Det er jo smaat med Kærligheden, ved jeg nok«. Karlen satte sig ved Siden af Søren Anders.

»Det er ingenting nu. Nej, i min Ungdom, da vi sloges, det var noget andet«. Anders nikkede et Par Gange og saa paa ham. »Vi har haft en fire fem Processer og ogsaa et Par Slagsmaal«.

»Saa fik I vist Høvl. Steensens har altid været noget

spinkelt Skravl, og her paa Elverholm har vi store Folk«. Jakob lo igen.

»Doktoren og Jesper skændtes, saa det røg efter en Aften for tyve Aar siden«, fortsatte Søren. »Men Ole Kusk og jeg, vi sloges. Du skulde vide, som jeg mulede hans Næse. Ja, du har vel ikke kendt ham, men den blev aldrig rigtig lige mere. Men Vorherre bevare os, nu kommer de«. Søren Anders rejste sig hurtigt og gik hen til Vognen.

Jesper kom lige hen imod ham. »Jeg kører med tilbage«, sagde han. Saa vendte han sig mod Jakob og bad ham sende Jørgen til »Svinget«, naar han kom med Bilen. Straks efter kørte de ud af Gaarden. Jesper Fenge sad mellem Søren Anders og Marianne. Da de havde kørt lidt, gav Søren Anders sig til at le.

»Hvad ler du af?« spurgte Jesper.

»Aah, jeg kom til at tænke paa Ole Kusk og hans skæve Næse«, svarede Søren.

»Du skulde ikke le af den Næse, jeg synes, den blev dyr nok«. Jesper saa irettesættende paa ham.

»Jamen lige skæv blev den ved med at være. Ja, i de Tider var der noget ved det, men nu er der ingen Klem i det mere«. Søren Anders sukkede og gav Hestene et Rap.

Marianne sagde slet intet, hun vidste, at hun spillede højt Spil, og Hjertet sad hende i Halsen, da de kørte ind paa Svinget. Hun førte selv Jesper Fenge ind; udenfor Doktorens Dør standsede hun et Øjeblik for at samle Mod, saa aabnede hun Døren og lod Jesper gaa ind. Hun fulgte selv med og gik modigt ind i Stuen.

Doktoren sad i sin store Lænestol med en Bog, Marianne havde aldrig set ham se saa gammel ud. Han sprang imidlertid hurtig op og stod rank og energisk foran dem. Han havde smukt, hvidt Haar og et klogt Ansigt med fine, aristokratiske Træk. Overfor ham stod Jesper,

han var stovt og stærk, hans Ansigt var vejrbitd med stærke Øjne under buskede Bryn. De stod der som Repræsentanter for deres Slægter og levendegjorde en Meneskealders Kamp og Strid.

»Hvad skylder jeg Æren?« spurgte Doktoren endelig; hans Stemme var isnende kold; men han bød Jesper sin bedste Stol og fik ham til at sætte sig ned.

»Det er mig«, svarede Marianne og gik et Skridt længere frem.

»Er De herinde endnu?« spurgte Doktoren og trak Øjenbrynene i Vejret.

»Ja, og hvad mere er, jeg bliver her«, svarede hun og mødte hans Blik. »Nu skal vi have en Ende paa denne gamle Strid. Vi ved allesammen, at Jørgen og lille Else holder af hinanden«.

»Og De ved vel ogsaa, at jeg har sagt nej«, sagde Doktoren skarpt, og Aarerne i hans hvide Pande blev røde som Blod.

»Vi er vel sagtens ikke fine nok«, haanede Jesper.

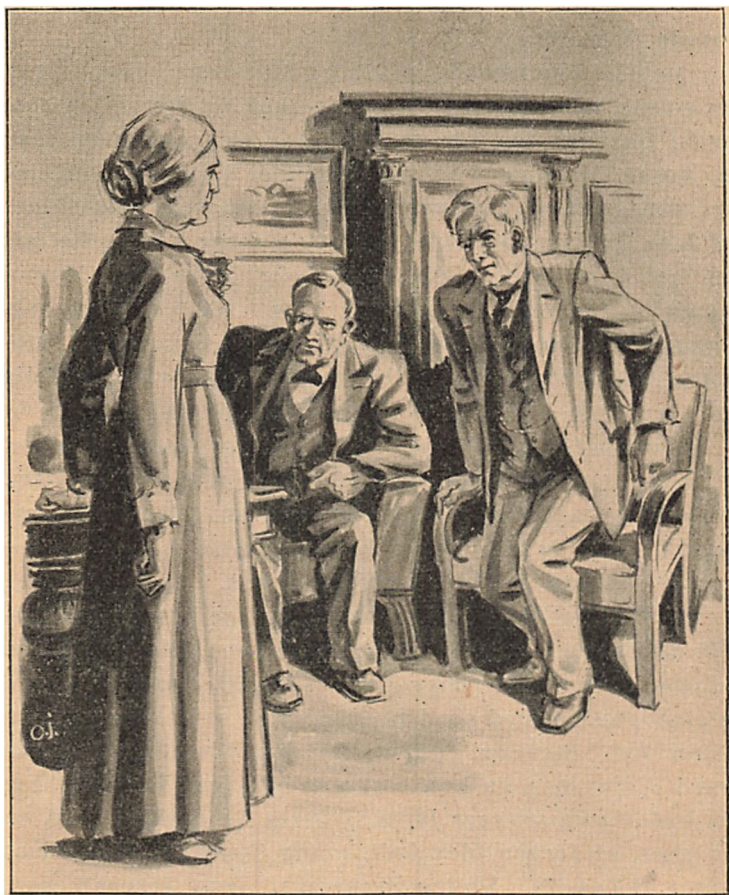
»Stop nu lidt«, afbrød Marianne. »I har været stridbare paa Elverholm og her; men nu er det andre Tider. Elses Lykke gælder mere for Doktoren end den gamle Strid, det ved jeg baade sikkert og vist, og Jørgen har sagt, at Jesper Fenge var den bedste Far i Sønderborg Amt, og saa er han dog kun Jørgens Farbror. Naar Doktoren siger nej, er det af en anden Grund, og den skal vi nu have frem. — Her var en Gang en smuk Pige paa denne Gaard«.

»Nu tier De, Marianne«, raabte Doktoren og sprang op.

»Nej, saa Gu' om jeg gør«, svarede Marianne. »Sæt Dem igen, Doktor. Ja nu er det godt, og nu skal De faa at vide, hvorfor Doktoren siger nej«. Marianne vendte sig mod Jesper.

»Det er ikke, fordi han har noget mod Jørgen; men

han tror, Else er Jørgens Søster«. Marianne standsede brat og saa paa de to Mænd.

„Nu tier De, Marianne!“

»Saadan er det, og nu er det sagt«, nikkede Doktoren.
»Men det er Løgn«, raabte Jesper overrasket og sprang op. »Har du virkelig troet det i alle disse Aar?« Han saa

forskende paa Doktoren. Meget af det, der var sket, kunde han nu forstaa.

»Det har jeg troet hele mit Liv, og det tror jeg endnu«, svarede Doktoren.

»Men De har troet fejl«, afbrød Marianne. »Jeg er vist den eneste, der ved Besked, og nu skal det frem. Jeg kom her til Gaarden for fem og tyve Aar siden sammen med den kønne Martha. Vi var Veninder i Liv og Død, jeg var bare grim og hun var smuk. Doktoren, som sidder der, blev forelsket i hende, han vilde gerne have giftet sig med hende og trodset sin Slægt. Og Deres Bror Martin elskede hende maaske lige saa højt. De var ikke selv hjemme den Gang, Jesper Fenge; men det er sandt«. Marianne saa skiftevis paa de to Mænd, hun havde pludselig taget Myndigheden over dem begge, og de sad og lyttede.

»Martha holdt af baade Steensen og Martin Fenge«, fortsatte hun, »men medens hun vaklede mellem dem, kom en ny ung Doktor her til Sognet, han blev ogsaa forelsket i hende og blev Far til hendes Barn«.

»Er det Sandhed?« udbrød Doktoren.

»Hun betroede mig det altsammen, før hun døde«, nikkede Marianne. »Og her har jeg et Brev, saa De kan se det paa Tryk. Den unge Læge var gift, derfor tog hun Hemmeligheden med sig i Graven. Han rejste bort, og nu er han død. Steensen sørgede for den lille Pige, hun var først i Pleje; men da han blev gift og ingen Børn fik, tog han hende som sit eget Barn. Deres Bror giftede sig, og lige efter, at Jørgen blev født, tvang Tyskerne ham til at rømme af Landet. De tog Drengen til Dem, Jesper Fenge, og vi ved alle, hvorledes De har været ham i Fars Sted. Doktoren blev saa sandelig en god Mand mod sin Kone; men alligevel tror jeg aldrig, han glemte Martha. Hun er død for mange Aar siden; men hendes Datter skal være lykkelig. Jeg gav Martha min Haand paa at tie, nu har

jeg alligevel talt, og jeg haaber, Vorherre vil tilgive mig min Synd«. Marianne standsede, og der blev stille derinde.

Doktoren havde læst det gamle Brev, hvor hans Ungdoms Elskede fortalte alt med Ord, der greb ham om Hjertet. Uden at sige noget, lod han det gaa videre til Jesper.

Nu kørte en Bil op foran Døren. »Hvem var det?« spurgte Doktoren.

»Mon det skulde være Jørgen«, svarede Jesper med et Blink i Øjet.

»Hent Else«, sagde Doktoren, »og Jørgen — hent dem begge to«.

Marianne skyndte sig ud og kom straks efter ind med de to Unge. Hun havde hurtigt forklaret dem om den Misforstaaelse, der nu efter mange Aars Forløb var blevet opklaret. — I deres Øjne lyste et Skær af den straalende unge Lykke, som skal leve, saa længe Jorden staar.

Else omfavnedes først Doktoren og bagefter slog hun Armene om den store Jesper Fenges Hals. Doktoren tog begge Jørgens Hænder og bød ham velkommen i sit Hus.

Der blev ikke talt mange Ord, men de Unges Lykke skyllede paa et Øjeblik mange Aars Vrede og Bitterhed bort. Det var en Højtidsstund for de to Mænd, de viste dog ikke deres Følelser, Doktoren pudsede blot sin store Næse, og Jesper Fenge vendte sig for at skjule den Taare, der trillede ned ad hans Kinder.

De to Unge tog hinanden i Haanden og gik ud fulgt af Marianne, de forstod alle, at de fordums Modstandere trængte til at være ene et Øjeblik.

Lige udenfor Døren mødte Marianne Søren Anders, ingen vidste, hvor han pludselig kom fra. Gennem den aabne Dør saa han Jesper Fenge lægge Haanden paa Doktorens Skulder.

»Saa skulde da ogsaa den Lille staa i ham«, udbrød

han og gik helt frem for at se. Straks efter lukkede han Døren, og han listede tilbage til Marianne.

»Var der ingen Klem i det?« spurgte Marianne leende.

»Jo, netop«, svarede Søren Anders. »Vi forstaar at strides, saa det batter; men vi forstaar ogsaa at give Haand og blive Venner igen«.

Nu kom begge Mændene ud, de fulgtes ad, som om de havde været Venner al deres Tid.

»Vi gaar lidt«, sagde Doktoren til Marianne, »naar vi kommer tilbage, skal vi spise, og De maa give os det bedste, vi har, for i Dag skal her være Fest.«

Jesper Fenge nikkede til ham og lo, og saa gik de. Det var ikke let at afgøre, hvem af dem, der var mest glad for det, der var sket.

Marianne og Søren Anders saa efter dem.

»Det er stejle og stridige Mænd her sønderpaa«, sagde Marianne. »Men deres Hjerter er af Guld«.

Saa skyndte hun sig ind for at berede alt til Dagens Fest.

I INGENMANDSLANDET.

Af Cl. Eskildsen.

»Der er et gammelt Røghus!« — Vi kan let kende det paa, at det ikke har Skorsten.

Vi træder ind ad Portdøren (»Grootdør«) midt i Gavlen, der vender ud til Gaden. En bidende Tørverøg er den første Velkomsthilsen, vi faar. Et Par Katte flygter, en Del Høns flagrer om Benene paa os. Paa højre Side af Loen, vi er kommet ind i, staar

Røghus fra Fockbeck

der en Række Kreaturer og glør frit paa os, med Hovedet ind mod Loen, ikke skarpt adskilt fra denne. Paa venstre Side grynter nogle Søer og Grise. Midt foran Loen staar Husmoderen ved Arnen og rager op i Ilden. Det er Paaskelørdag, og Manden er derfor hjemme; han staar og pusler med noget i »Hjørnet« til venstre for Arnen. Familiens tre Børn sysler og leger i »Gøtlucht« lige overfor. Oppe under det røgsværtede Bjælkeloft hænger det fuldt af Skinker, Flæskesider og dejligt skinnende Pølser. Far og Mor, Børnene, Kreaturerne, Svin, Høns, Kat og Hund, Skinker og Pølser, — alt er forenet i et hyggeligt lille Samfund, men i et uhyggeligt primitivt Rum.

*

Arnen i et gammelt Røghus

I Gavlenden bagud er der to Stuer. De har begge lerstampet Gulv. I den ene Stue staar der et Bord, et Par Stole og en Alkoveseng til Far og Mor. Paa Væggen hænger der et Soldaterbillede fra den Dag, da Far gik over til Reserven; men man leder forgæves efter en Bog eller et Dagblad i dette Hjem. I den anden Stue sover Børnene. Deres Seng bestaar af nogle Brædder, lidt Halm, Klude og Pjalter.

I hele Huset er der hverken Kakkellovn eller Komfur, men i Forældrenes Stue staar der en smuk, gammel Bilægger.

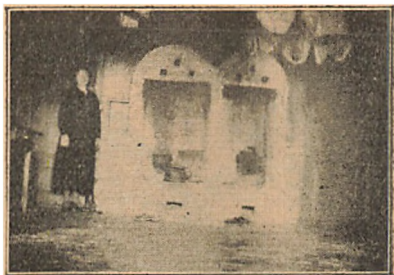
Denne fyres op ude fra Arnen, og Røgen fra Bilæggeren gaar gennem et lille, sort, firkantet Hul tilbage til Arnen igen, hvorfra den smyger omkring Flæsket under Loftet, for til sidst at søge ud af »Uglehullet« højt oppe i Gavlenden.

Hvor bor Mennesker endnu saa primitivt? Er vi langt inde i Litauen, eller nede bag Balkan? Nej, vi er kun 50 Kilometer sydfor Grænsen ved Krusaa; vi er i Landsbyen Fockbeck lige op ad Rendsborg, og dette Hjem er ganske vist det tarveligste i Byen, men der er mange, der ligner det; der er endnu bevaret 9 af den Slags gamle Røghuse i denne ene By!

Vil vi finde Menneskeboliger, der er endnu mere primitive, saa kan vi bare i Østholsten gaa fra Godsdistrikt til Gods-

distrikt. Herremandens Slot ligger et Stykke inde fra Vejen; en pragtfuld gammel Allé fører hen til det. Men ud mod den slagne Landevej bor hans Trælle endnu i Dag lige saa primitivt som den Dag, da man paa Papiret ophævede Leiv-egenskabet. Disse skorstensløse Arbejderboliger ligger med Langsiden ud mod Vejen, thi der er Indgang i begge Gavlender. Vi lukker Døren op og kommer som overalt i Holsten ind paa en Lo. Ved Enden af Loen ser vi to Arner ved Siden af hinanden. Loen er nemlig fælles for to Familier. I hver Familie

Dobbeltarne i Rade

har foruden Retten til Halvdelen af Loen en Stue, et Kammer og et Redskabsrum. De to »Nabokoner« staar Side om Side foran Dobbeltarnen og koger deres Mad! Gaar vi ind ad Døren i den anden Gavlende, møder vi det samme Billede, thi Huset er ved en Tværvæg delt i to Halvdele, hver til to Familier. Det kan vel nok kaldes »Volksgemeinschaft«!

I gamle Dage boede den holstenske Bonde ogsaa i Røghuse, og der findes endnu i Dag nogle Bøndergaarde, der hverken ejer Kakkellovn eller Komfur. Billede 4 viser et af dem, Arnens Ild skinnede gennem Døraabningen i Porten ud til os, da vi tog Billedet. I Dag bliver Røghusene mere sjældne, men der findes dog endnu over 1000 af dem i Holsten, over 50 i Blandingsomraadet mellem Ejder og Danevirke! Naar man i Øst- og Midtholsten kører fra Landsby til Landsby, kan man konstatere, at der endnu er Røghuse i saa godt som hver By og helt op til 9 i enkelte af dem.

Naar en fremmed i gamle Dage paa en Rejse nordfra ned til Landsbyerne, hvor Husene ikke havde Skorstene, vidste han, at han var kommet ud af det danske Folks og ind paa Neder-

saksernes Omraade. Men Befolkningen paa begge Sider af den gamle Folkegrænse kunde fortælle om mange andre Folkeskel, ikke saa synlige for den fremmede, men mere dybtgaaende og gennemgribende. Man fortalte om den smalle

Bondegaard uden Kakkelov og Kømfur
(Røghus)

danske og den brede holstenske Vogn, om Forskel med Hensyn til Leskaft og Plejl, om hvorledes Koner og Piger Syd for vor Folkegrænse paa en helt anden Maade tog Del i Landbrugsarbejde, som hos Danskerne var overladt til Mændene alene, om Skellet mellem de danske Træsko og de tyske Trætøfler (Mandfolkeklodser), om de meget

paafaldende Madskel, om forskjellig Sæd og Skik, Sagn og Tro, men frem for alt om den meget udprægede og skarpt fremtrædende Forskel i Folkesindet.

*

Den ældgamle, af alle kendte Folkegrænse viste sig for nogle af disse Kendemærkers Vedkommende ved Ejderen, for andre ved Linjen Sli—Danevirke. Det var en naturlig Følge af Historien, thi Omraadet mellem Sli—Danevirke og Ejder kom 1260 ved Hertug Erik Abelssøns Forræderi i de holstenske Grevers Haand, og disse indkaldte holstenske Nybyggere, saa dansk og tysk Blod, dansk og tysk Folkesæt i Tiden omkring 1300 blev blandet i dette Omraade.

I Dag, i Jernbanens, Bilernes, Flyvemaskinernes, Radioens, Folkeoplysningens Tid, er alle disse gamle Folkeskel da vel udslettede? Sprogrænsen, der indtil for rigelig 100 Aar siden faldt sammen med dem, er jo trykket langt mod Nord, Befolkningen taler Plattysk og har tysk Sindelag, tysk Unifor-

mering hersker lige saa godt Nord som Syd for Ejderen. — Nej, disse gamle Folkeskel kan ikke udslettes, hverken af en ydre Civilisation eller af et Sprog- eller Sindelagsskifte! Folkesind og primitiv Folkekultur er endnu i Dag dansk ned til Sli—Danevirke, tysk Syd for Ejderen, paa den mærkeligste Maade blandet i Ingenmandslandet mellem Danevirke og Ejder.

I det følgende skal der meddeles nogle Oplevelser fra Opdagelsesrejser i dette interessante Ingenmandsland, det interessanteste, en Dansker kan gæste.

*

Vi besøger en Mand, der fra Angel er flyttet ned til Rendsborgegnen.

— »Havde du saa dine Træsko med hened?«

— »Ja, her kan I se, her staar de.«

— »Hvad sagde Folk her i Byen saa, da de første Gang saa dig med dine Træsko?«

— »I skulde bare ha' set, da jeg Dagen efter Indflytningen gik hjemmefra op til Mejeriet! Folk stimlede sammen, pegede paa mine Træsko og var ved at revne af Grin!«

— Det kunde vi godt forestille os; en Tysker griner instinktivt, naar han ser et Par Træsko.

Vi sidder i Gr. Wittensee Kro og spørger bl. a., om Mandfolkene her i Byen gaar i Træsko eller Klodser.

— »Her i Gr. Wittensee«, fortæller en Krogæst, »gaar vi alle i Klodser. Men i Nabobyen Damendorf, — de to Byer ligger

Røghus fra Schellhorn v. Preetz

indenfor samme Sogn, og deres Bymarker grænser sammen —, gaar de alle i Træsko; »Knackers« kalder vi dem.« (»Knackers« er, som alle tidligere tyske Soldater ved, et Haansord for Danskerne!) — »Saa kommer de unge Karle fra Damendorf

Holstensk Vogn

her ned til Wittensee at tjene«, fortsætter en anden. »De har naturligvis deres Tærsko med hjemmefra. men vi gør jo Grin med dem, og saa skammer de sig og prøver paa at gaa i vort Fodtøj; men de kan ikke, de taber Klodserne!«

— »Og jeg«, siger Kroman- den henne i Lænestolen ved Kakkellovnen, »jeg har en- gang prøvet paa at have saa-

dan et Par »Knackers« paa mine Fødder: Jeg kunde overhovedet ikke flytte mine Ben!«

— Se, det er Ingenmandslandet: Den ene By kan ikke gaa i Naboens Fodtøj!

I en By paa Stapelholm helt nede ved Ejderen spørger vi efter Arbejdsvognen. »Her paa Stapelholm har vi alle den smalle, danske Vogn. Men ovre paa den anden Side af Ejderen er alle Vogne en halv Fod bredere. En Mand her i vor By fik en Kone derovre fra; hun fik en Vogn med hjemmefra; men Manden kunde ikke bruge den, thi den gik ikke i Spor med vore!«

I Erfde paa Stapelholm spørger vi ligeledes efter Arbejdsvognen. Svaret kommer som skudt ud af Kanonen: »1,40! — paa den anden Side af Ejderen 1,60!«

En Mand i Jevenstedt, sydfor Ejderen, er ved at smøre sin Vogn, og vi retter samme Spørgsmaal til ham. — »Her har vi

den brede Vogn; men der oppe bag Rendsborg er alle Vogne smallere!»

*

Det var gammel Snak i Angel, at Pigerne ikke vilde tjene ovre paa den anden Side af Slien, thi der skulde de op Kl. 4 om Morgenen og ud i Loen og tærskede med Plejl sammen med Karlene. Flere Gange har vi i Ingenmandslandet talt med Folk, der fortalte, at deres Mor var fra Holsten. Vi har hver Gang spurgt: »Saa kunde hun vel tærskede med Plejl?» — Vi har hver Gang faaet Svaret: »Det kan De tro, hun kunde. Hun var vant til at staa paa Logulvet og svinge Plejlen fra tidlig Morgenstund af!»

Kvinder ved Markarbejde

At dette gamle Folkeskel med Hensyn til Kvinders Deltagelse i Landbrugsarbejde, der paa det danske Folks Omraade er forbeholdt Mændene, endnu er bevaret, kan man iagttage, hver Gang man færdes dernede. Paa Billedet ses Kvinder fra Godset Pettluis i Østholsten, der er i Gang med at sætte Hegnspæle. Et saadant Billede kan man ikke tage nordfor Sli—Dannevirke.

*

Holstenernes Yndlingsretter er som bekendt: 1.) »Klütten mit Speck«, d. v. s. kæmpestore, stenhaarde Melboller med Flæsk, 2.) »Grote Böhnen«, d. v. s. store, fede Hestebønner med Flæsk, 3.) Flæsk i Vællingen, der tilberedes paa følgende Maade: Man kommer Vand i Gryden, koger i dette Vand Suppeurter (Perseille, Selleri, Porre, Gulerødder), kommer Lungepølser og fede Flæsketerninger i, derefter Kærnemælk, derefter Sukker, der-

efter tørrede Æblestykker eller Svedsker, til sidst de kæmpestore og stenhaarde Boghvedemelsboller. Denne Suppe serveres sammen med Kartofler, overhældt med Fedt.

Gammel Mand i Duvestød

Spørg en Holstener efter Flæsk i Kærnemælkssuppen; han slikker sig om Munden og stryger kærtegnende Mave! Spørg en Mand i Angel efter Flæsk i Kærnemælkssuppen; han vægger uvilkaarligt for sig og udbryder: »Ikke Tale om Flæsk i e Vælling!« Denne Ret sætter lige saa skarpt et Folkeskel som Skellet Træsko—Klodser.

I det elendigste Røghus, vi har besøgt, i fuldstændig menneskeuværdige Forhold, lever den Mand, der ses paa Billedet her. Vi vil høre, hvad han kalder Livretter, og spørger: »Spiser De Klütten mit Speck?« — »Jaa, — det kan De tro; men Flæsk i Kærnemælkssuppen, det er dog det lækreste!«, og hans Tænder løber i Vand. Helt uopfordret, ud fra et ældgammelt Folkeinstinkt, har han nævnt os den Ret, der sætter et skarpt Folkeskel.

Vi spørger en anden Mand: »Spiser De Flæsk i Vællingen?« — »Ja, det kan De tro, og det smager lækkert! Der staaer en Rest hjemme; vil De smage, saa kom med hjem!« — Vi har tidt fortrudt, at vi ikke vovede at tage mod det venlige Tilbud; men vor Mave vendte sig, som Angelboens danske Mave gør det, naar han hører Tale om denne Ret.

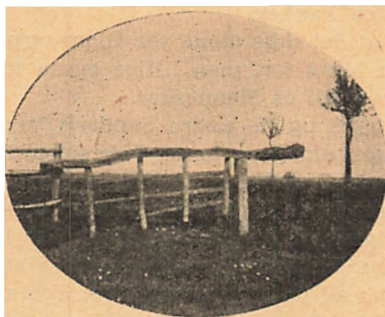
Vi spørger i Ingenmandslandet efter Flæsk i Vællingen. Første Gang, — det er i en By i Krop Herred, — faar vi Svaret: »Nej, nej, bevares vel! Men Mejeristens her henne, de faar det!« Anden Gang, — det er paa Svansø, — svares der: »Nej, jeg kan

ikke lide det. Men jeg har spist det; jeg har arbejdet fæde paa Godset der, og der fik vi det.«

— Vi ser atter Ingenmandslandet!

Dette er kun et Par Oplevelser; der kunde fortælles utallige andre. Sammenlagt giver de et klart Billede. Tider kommer og gaar; Statsgrænser flyttes frem og trækkes tilbage; Sindelagsgrænsen bølger op og ned; selv Sproggrænser viger; — men de dybe Skel i Folkenaturen, som 1000 Aar har skabt, ændres ikke ved Døgnets Omskiftelser. Naturen har sat Folkegrænser, som ingen Konge og Hertug, ingen Professor og Skolelærer, ingen Vaaben- og Kulturmagt kan udslette. Set fra Synspunktet Folkenaturen naar det danske Folk saa langt mod Syd, som der bor Mennesker af dansk Sjælsindstilling, dansk primitiv Folkekultur, dansk Maade at tage Arbejdet paa, danske Maader for Mad, Drikke, Klædning, dansk Bygge- maade, dansk Sagn og Tro. Set ud fra dette Synspunkt ligger den dansk-tyske Folkegrænse, hvor den laa for over et halvt Aartusind siden: ved Linjen Sli—Danevirke med et Ingenmandsland foran, der naar ned til Ejderen.

Et holstensk Markled

Flagstangen.

Fortælling af

H. K. Sandholdt.

Det var den 29. Juni 1864. Gamle Andreas Poulsen laa i sin Seng og gispede efter Vejret. Over Brystet laa et knugende Tryk. Til Tider harkede og spyttede han saa meget, at hans Familie troede, at nu døde han sikkert mellem Armene paa dem, men som den sejge Sønderjyde han var, gav han ikke tabt, selv naar Spytten truede med at kvæle ham. Af al sin Magt strittede han imod. Dog havde han i dette Foraar forstaaet, at det var sidste Gang, han fik Lov til at se alle sine dejlige Frugttræer blomstre.

»Hvor har jeg dog været blind«, havde han sagt til sig selv, »i 72 Aar har jeg hvert Foraar haft Lejlighed til at beundre al den Pragt, som den gamle Have skænker os, men jeg har været blind for dens Skønhed. Først nu, da jeg skal dø, forstaar jeg, at jeg ogsaa har været blind for den Side af Naturens Skønhed, der hedder Blomsternes Flor.«

Naar han i de lange Nattetimer laa og kæmpede for at faa Vejret, eller havde det saa nogenlunde, men ikke kunde sove, fik han Tid til at tænke over meget, som han før ikke havde skænket ret mange Tanker.

Han forstod, at det ikke alene var Blomsterpragten i Haven, han havde været blind for, men tillige ogsaa for mange andre af Guds gode Gaver til os Mennesker.

Der var nu hans og de andre Sønderjyders Samfund med Danmark, som snart skulde ophøre. I de sidste Maaneder havde han ofte sagt til sin Familie og andre, der havde talt med ham, at ikke alene deres kære Hjemstavn, Als, men ogsaa den øvrige Del af Sønderjylland vilde om nogle Maaneder blive indlemmet i Tyskland. Hans Tilhørere havde ganske vist rystet overbærende paa Hovedet ad ham og ment, ikke sagt, at hans Tale var Gammelmandssnak. De havde sagt, at i værste Tilfælde kunde den nye Grænse komme til at gaa lige sydfor Flensborg. Han var klar over, at naar han om kort Tid hvilede i sin Grav, vilde tyske Embedsmænd rykke ind i Sønderjylland, og det tyske

Flag blive eneraadende. Der vilde komme en streng Tid for hans Landsmænd. Trods mange fortyskede Embedsmænds Overgreb og den danske Stats uheldige Styrelse af det gamle danske Land havde man dog kunnet nyde Glæden over Samfundet med det Folk, som man havde Sprog, Minder og meget andet tilfælles med. Først i de sidste 20—30 Aar var han og de andre dansksindede Sønderjyder blevet klar over, hvilken Rigdom de havde ejet i Fællesskabet med Nordens Folk. Da han nu laa paa sit Dødsleje, skønnede han dobbelt paa dette store Gode.

De sidste Maaneders Begivenheder havde optaget Alsingerne Sind meget stærkt, fordi Krigsbegivenhederne var kommet dem ret nær ind paa Livet. I flere Maaneder havde de haft Indkvartering af danske Soldater, og gennem dem holdt de sig godt underrettet om, hvad der skete.

Man vidste, at Tyskerne pønsede paa at sætte over Alssund for at indtage Als, men de fleste var ret rolige, for de vidste, at Linjeskibet »Rolf Krake« nok skulde være paa sin Post.

Da skete det uventede, der harmede mange Danske, at »Rolf Krake« sejlede sin Vej lige for Næsen af Tyskerne, mens de om Natten til den 29. Juni satte over Alssund.

I Løbet af kort Tid fik de Danskerne jaget paa Flugt og indtog snart hele Øen.

Gamle Andreas Poulsen laa i sin Seng og var denne Dag som saa ofte før daarlig tilpas. Den eneste, der opholdt sig i Stuen, var hans lille 8-aarige Sønnesøn Iver.

Han legede, som saa mange den Gang og siden har leget, Krig. Nogle Papfigurer skulde forestille Soldaterne og var ind delt i to Afdelinger, Tyskerne, der med en Blyant var tegnet sorte, og Danskerne, der med et Stykke Kridt var malet hvide.

De to Hære skulde lige til at fare løs paa hinanden, da et Par Geværskud knaldede i det fjerne.

Den lille Dreng sprang op, løb hen til Vinduet og kiggede ud. Han anede, at Geværskudene hidrørte fra den virkelige Krig.

»Bedstefader! Jeg tror, Danskerne og Tyskerne skyder efter hinanden. Jeg vil pakke mine Papsoldater sammen og vente med at lege Krig til en anden Dag. Saa vil jeg kravle op paa Loftet. Oppe fra Loftsvinduerne kan jeg se langt væk og maaske faa Øje paa de danske og tyske Soldater.«

»Bliv hos mig, lille Iver«, sagde Bedstefaderen, »jeg vil ikke gerne være alene. Du skal faa en Firskilling, hvis du vil blive staaende ved Vinduet og fortælle mig alt, hvad du kan se.«

»Naar du gerne vil have det, skal jeg nok blive staaende her ved Vinduet, Bedstefader!«

Iver holdt meget af sin Bedstefader og vilde gerne gøre, hvad han sagde.

Han huskede ogsaa paa, at hans Moder forleden Dag havde sagt, at Bedstefader ikke kunde leve ret længe, og derfor skulde han være god ved ham.

Nægtes kan det heller ikke, at Udsigten til at tjene en Firskilling indvirkede i høj Grad paa den lille Fyr.

»Bedstefader! Bedstefader«, sagde Iver nogle Minutter senere, »der løber nogle danske Soldater henne paa Marken. Bare Tyskerne ikke er efter dem. — De løber saa hurtigt, saa man skulde tro, den store Tyr nede fra Jens Iversens var efter dem.

Næh! Næh! Nu springer de over Gærdet ind i Haven! — Mon de kommer ind til os!

Bedstefader! Bedstefader! Jeg er saa bange! Kan du ikke hjælpe mig.«

»Bliv staaende ved Vinduet, lille Iver, og fortæl mig alt, hvad du ser. En lille Dreng, som dig vil ingen gøre Fortræd.«

»Nu er de danske Soldater løbet igennem Gaarden og gennem vor Have.

Men der kommer nogle andre Soldater nede paa Marken. Det er nok Tyskerne. De løber endnu mere tosset end Danskerne.

Der faldt een af dem! — Nu kommer han op igen! — Bedstefader! Hvad skal vi gøre? Tyskerne vil ogsaa ind i Haven. — De vil nok skyde dig og mig.«

»Vrøvl, Dreng.«

»Ha, ha, ha!«

»Hvad er der i Vejen med dig, Dreng, jeg mente, du var bange!«

»Den ene af Tyskerne løb imod Flagstangen og faldt om. Det saa saa morsomt ud.

Nu bliver han gal i Hovedet. Han begynder at sparke til Flagstangen. — De andre Soldater hjælper ham, og en af dem kommer løbende med en Økse hen imod de andre.

Jeg tror, de vil vælte Flagstangen. Det er dog en Skam.

Den har da intet ondt gjort dem. Soldaten kunde have brugt sine Øjne og ikke løbet imod den.«

»Du lyver, Knægt! Vil du lade være med at lyve for din gamle Bedstefader!«

»Bedstefader! Jeg lyver ikke! — Næh, hvor Soldaten med Øksen er fræk! Han hugger i Flagstangen!«

»At han tør vove det! Her i min Have!«

Den gamle blev meget ophidset, og uden at tænke paa, hvad han gjorde, sprang han ud af Sengen og løb hen til Vinduet.

»Det er jo sandt, hvad du siger, Dreng! Hvor tør de Bæster dog gøre dette! Vælte min Flagstang.

Halløj! Halløj! Kan I lade min Flagstang blive staaende!«

I sin Ivrighed raabte han saa højt, han kunde, og bankede saa voldsomt paa Ruden, at den gik i Stykker.

Soldaterne lagde Mærke til den Gamles Protest, men brød sig ikke det ringeste om den. Da Flagstangen omsider væltede, gav de et højt Glædeshyl fra sig og løb videre i den Retning, de danske Soldater var flygtet.

Det Bump, Flagstangen gav, da den faldt til Jorden, fik den Gamle til at gyse. Hans blege Kinder blev endnu mere blege, og han stirrede vildt frem for sig.

»Iver«, hviskede han, »hjælp mig i Seng.«

Den lille Dreng fik sin Bedstefader ledt hen i Sengen og satte sig paa Stolen ved hans Side.

»Lille Iver«, begyndte den Gamle, »nu dør jeg snart, men lov mig, hvad jeg nu beder dig om. — Als bliver — tysk nu. Maaske vil Øen blive tysk i mange Aar, men engang i Fremtiden vil Gud sørge for, at Dannebrog igen maa komme til at vaje frit over denne Ø.

Vil du ikke sørge for, at Flagstangen bliver gemt i — Laden. Naar Sønderjylland bliver dansk igen, maa du sørge for, — at den bliver rejst paa sin gamle Plads ude i Haven. Du vil komme til at opleve, at den danske Konge kommer til Als, men din Fader gør det sikkert ikke.

Vil — vil — du — love mig« —. Her tog Hosteanfaldene voldsomt fat, og den syge kæmpede voldsomt for at faa Vejret.

Drengen blev bange, da han saa, hvor ondt Bedstefaderen havde det.

»Jeg vil gøre, hvad du beder mig om, Bedstefader!«

»Herre Jesus — kom —.«

Andreas Poulsen kunde ikke sige mere. Slimen i Halsen havde kvalt ham.

Iver blev forskrækket og løb ud af Værelset for at finde de voksne. Da de kom, kunde de kun konstatere, at den gamle var død.

— — —

20 Aar efter stod Ivers Fader, Villads Poulsen, en Formiddag i Dagligstuen paa sin Fædrenegaard og aabnede et Brev, som Postbudet lige havde afleveret.

Han kunde straks se, at det var fra hans Søn Iver, der for 10 Aar siden rejste til »De forenede Stater«, da han ikke vilde være tysk Soldat.

Idet han aabnede selve Brevet, faldt en Tidollarsseddel ud. Det begyndte saaledes:

»Kære Forældre og Familie!

Tak for jeres sidste Brev. Hver en Hilsen fra mit kære Barndomshjem er dyrebar for mig.

Med det samme vil jeg fortælle om en Drøm, som jeg havde sidste Nat, og som allerede i Dag faar mig til at gribe Pennen.

I mine Drømme er jeg ofte hjemme blandt jer, mine kære, og det var jeg ogsaa sidste Nat.

Jeg saa, at en Karl, der kunde være mellem 20 og 25 Aar, havde faaet fat i den gamle Flagstang, som ligger oppe paa Høstængtet og vilde til at save den i Stykker.

Bedst som jeg saa paa hans Forberedelser, kom Bedstefader farende. Han greb Saven og kastede den langt bort. Derefter vendte han sig om til mig og sagde:

»Har du glemt, hvad du lovede mig, da du var en lille Dreng?«

I det samme forsvandt han, og jeg vaagnede. Drømmen stod imidlertid lyslevende for mig, og jeg tænkte paa, at den maaske skulde minde mig om, at jeg ikke maatte glemme det Løfte, som jeg gav Bedstefader, lige før han døde.

I kan vel nok huske, at han paa sit Dødsleje bad mig sørge for, at Flagstangen blev gemt i Laden, til Als igen blev et dansk Land.

Jeg er kommet til at tænke paa, at I muligvis af bare Ubetænksomhed en Dag kunde komme til at save den i Stykker.

Før ikke at forsømme noget, har jeg givet mig til at skrive til jer nogle Timer efter, at jeg har haft den nævnte Drøm.

Vil I ikke være saa venlige at male og istandsætte Flagstangen. Vedlagte Pengeseddel vil rigeligt kunne dække jeres Omkostninger.«

Da Villads Poulsen havde læst hele Brevet igennem, lagde han det fra sig paa Bordet og kom uvilkaarligt til at kigge ud paa Gaardspladsen.

Men hvad var det! Der stod virkelig en af Karlene med en Sav i Haanden og vilde til at save Bedstefaders Flagstang i Stykker.

I mindre end et halvt Minut kom han ud paa Gaardspladsen og raabte:

»Niels! Rør endelig ikke ved denne Flagstang.«

»Ja, men Husbond bad mig finde en Stang, der kunde saves i Stykker, som skulde anvendes til at reparere Indhegningen om Ungkreaturerens Vænge med«, svarede Karlen, »og derfor tog jeg denne her.«

»Denne Stang er, hvad man vanskeligt kan se nu, en Flagstang, som har tilhørt min Fader. Han bad min Søn Iver om at gemme den her i Laden, indtil Sønderjylland igen blev dansk. Da han nu er forhindret i at passe paa den, maa vi andre gøre det for ham. Du maa hellere gaa hen til Hjuleren og bestille en ny Flagknap. Jeg kan se, at den gamle er faldet af. Dernæst maa du hente lidt Maling hos Købmanden, for at vi kan faa Stangen fikset op.«

Derefter listede Karlen af Sted, forundret over Villads Poulsens mærkelige Paafund.

Samme Dags Eftermiddag stod Gaardens Ejer og malede sin Faders gamle Flagstang. Den nye Flagknap sad allerede og pyntede paa den ene Ende af Stangen.

Landsbyens tyske Kommuneforstander kom imidlertid forbi Gaarden og saa, at Flagstangen blev malet. Med et glad Smil gik han hen til Villads Poulsen og sagde:

»Vil du ogsaa til at være tysk, Villads Poulsen. Det var dog glædeligt!«

»Det var dog det sidste, som jeg kunde finde paa, men hvorledes kunde det falde dig ind at spørge om det.«

»Jeg ser, du er ved at male en Flagstang.«

»Nu skal du bare høre. Denne Flagstang har engang tilhørt min Fader og staaet her ude i Haven. Naar Sønderjylland en-

gang bliver dansk igen, og Tyskerne er jaget ud af Landet, skal den rejses ude i Haven paa sin gamle Plads. I Dag skal den blot males, for at den ikke skal blive ødelagt paa sin Plads inde i Laden.«

»I Danske har altid været tossede, I er tossede, og I vil sikkert blive ved med at være tossede. Landet her bliver aldrig dansk mere. Du kan lige saa godt først som sidst save din Flagstang til Pindebrænde, for den kommer aldrig til at bære det danske Flag.«

Dermed sluttede denne Samtale.

— — —

36 Aar er gaaet, siden denne Begivenhed fandt Sted. Det er den 10. Februar 1920. Over den nordlige Del af Sønderjylland blæser en frisk og kraftig Vind.

Tusindvis af danske Flag faar paa denne Dag deres Indvielse, og Blæsten blev saa voldsom, at mange af Flagene for stedse kom til at bære Rifter fra denne Dag.

I Slægten Poulsens gamle Gaard blev den gamle Flagstang halel frem. Smeden maatte stive den af med lange Jernbolte, og da Aftenen kom, viste det sig, at den havde saa meget af den sønderjydske Sejghed i sig, at den uden at slaa en Revne havde trodset Dagens haarde Blæst.

Hvis den havde kunnet tale, vilde den glædestraalende have kunnet fortælle, at den tyske Kommuneformand havde Uret i sin Profeti, men Villads Poulsen fik Ret. Han havde alle-rede ligget 10 Aar i sin Grav, men Sønnerne havde overlevet ham. De stod paa denne Dag og betragtede den gamle Flagstang med taareduggede Øjne, idet de tænkte paa de gamle, der med Længsel havde set frem til den Dag, som de ikke kom til at opleve.

Om Aftenen holdtes der Fest i Forsamlingshuset. Sang og Tale vekslede med hinanden. De gamle danske Sange blev sunget med en Varme, der kunde tø selv en frossen Sjæl op. Kampen for at bevare Danskheden løsnede Tungens Baand, og Talen, der maaske for en fremmed kan lyde højstemt, er fuld og afgjort Virkelighed.

Ud paa Aftenen indløb Resultaterne af Afstemningen, og da blev Jubelen endeløs.

Henved Midnat rejste en høj Mand med et skarpt markeret Ansigt sig op. Enkelte af Fortænderne var erstattet med

Guldtænder, og hans Tøj havde et fremmedartet Udseende. Hans Sprog var imidlertid det ægte syngende alsiske Maal, ganske vist isprængt af amerikansk Akcent. Manden var Iver Poulsen.

»Sit Løfte har han holdt, den tapre Landsoldat«, begyndte han sin Tale. »Saaledes synger vi i en af vore Sange, og vi er alle stolte af de Landsmænd, der i Farens Stund satte deres Liv paa Spil for at holde det Løfte, som de gav i en bejstret Stund.

Naar jeg i Dag staar midt iblandt jer, saa er det ogsaa for at holde et Løfte, jeg engang har givet, om end for mange Aar siden. I maa dog ikke betragte mig som en, der er en tapper Landsoldat. Tapper er jeg ikke, for jeg har aldrig i mit Liv haft Lejlighed til at vise mig fra denne Side, og Soldat har jeg aldrig været.

Det Løfte, som jeg i Dag har indfriet, gav jeg for 56 Aar siden. Jeg blev den 29. Juni 1864 Vidne til, at Tyskerne huggede Flagstangen om i min Fødegaard. Min dødssyge Bedstefader blev sammen med mig Øjenvidne til Begivenheden, der voldte, at han døde 5—10 Minutter efter, at den havde fundet Sted. Forinden fik han mig til at love, at jeg vilde rejse den, naar Als igen blev dansk.

Som ganske ung rejste jeg til Amerika, men gennem mine Breve har jeg jævnligt bedt min Familie om at værne om Flagstangen i den gamle Lade. Det har den ogsaa gjort, og paa denne Dag vil jeg gerne sige inderlig Tak derfor.

Da jeg gennem de danske Blade, som jeg læser, blev klar over, at der i den nordlige Del af Sønderjylland skulde holdes en Afstemning, maatte jeg græde af Glæde, for jeg vidste, at mine Landsmænd vilde stemme sig hjem til Danmark med stort Flertal.

Min Forretning lægger Beslag paa næsten al min Tid, og jeg tænkte straks, at jeg med en god Samvittighed kunde undlade at rejse hjem til Afstemningsfesten. Mine Landsmænd vilde sagtens kunne klare sig uden min Stemme. Men da jeg kom i Tanker om det Løfte, som jeg havde givet min Bedstefader, forstod jeg, at det var min Pligt at rejse hjem og indfri det.

I Dag har jeg med Glæde og Stolthed været med til at rejse den gamle Flagstang og hejse Dannebrog til Tops.

Vel har Danmark ikke faaet vor Landsdel overdraget endnu,

men efter Afstemningen i Dag nærer jeg ingen Tvivl om, at dette vil ske.

Jeg bliver dog hjemme, til den rigtige Genforening finder Sted. Paa denne Dag vil jeg atter — om Gud vil — hejse Dannebrog paa Bedstefaders gamle Flagstang.

I denne Aften synes jeg, at vi skal mindes alle dem, der døde i den faste Overbevisning, at Sønderjylland engang vilde blive dansk. Deres Haab oplever vi nu som en afgjort Virkelighed. — Skal vi rejse os stille og derved hædre deres Minde«.

Iver Poulsen sluttede hermed sin Tale, og Forsamlingen rejste sig stille op og mindedes de Afdøde.

— — —

Hen paa Sommeren fejredes Genforeningsdagen paa en storlaaet og festlig Maade. Der var dog for mange Vémod i Festens Glæde, thi sydfor den nye Grænse var der Mænd og Kvinder, som havde haabet paa at blive danske, men ikke blev det.

Paa denne Dag stod Iver Poulsen atter og hejste Dannebrog til Tops paa sin Bedstefaders gamle Flagstang. Imedens dette skete, stirrede han hen paa det Vindue, bag hvilket han og Bedstefaderen for 56 Aar siden blev Øjenvidne til Tyskernes Hærværk.

Den sidste af „de sønderjydske Piger“.

Valborg Tofte

Fru Valborg Tofte, kendt fra Billedet af »de sønderjydske Piger« som den, der »staar op«, døde i sit Hjem i Skaarup paa Fyn Kristi Himmelfartsdag, den 30. Maj 1935.

I »Sprogforeningens Almanak« for 1924 er fortalt udførligt om hende og hendes Slægt; her skal derfor kun berettes om hendes sidste Levetid.

Hendes Mand, den mangeaarige Musiklærer ved Skaarup Statsseminarium, H. Tofte, der var hendes Fætter og ligeledes af sønder-

jydsk Slægt, døde den 5. April 1926. I en Aarrække havde han været skrøbelig, og hans Hustru havde med stor Trofasthed baaret Omsorg for ham og plejet ham; hun var saa godt som aldrig at formaa til at rejse bort fra Hjemmet til fjernere boende Slægt og Venner. Efter hans Død blev hun boende i det gamle Hjem, »Kvisthuset« i Skaarup, men kom hyppigt paa Besøg i Sønderjylland; navnlig kom hun da til Bylderup, hvor hendes Datter og Svigersøn havde faact deres Gerning som Præstefolk, og hun var glad ved at deltage i det kraftige nationale Liv, der leves af den gode danske Befolkning i dette Sogn.

I sin Enkestand havde hun en god Støtte i nogle gamle, mangeaarige Venner, nuværende pensioneret Seminarlærer Krogsgaard og Hustru. Fru Krogsgaard stammer selv fra Sønderjylland, hendes Far var en Tid (mellem 1848 og 1864) Lærer i Angel. De var sammen hver Dag, enten i »Kvisthuset« eller i Krogsgaards Hjem, og mange Udflugter foretog de sammen. Store Bededag 1935 var de saaledes paa Biltur over Lillebæltsbroen til Sønderjylland. De kom til Skamlingsbanken,

og blandt de Navne, som findes paa Støtten her, lagde Valborg Tofte særlig Mærke til Hans Niissen fra Hammelev; han var af hendes Slægt. De kom til de Egne og Landsbyer, hvor hendes Moders Familie havde boet, Hammelev, Styding og Hoptrup. Det var en Oplevelse for hende at være der, hvor hun mange Gange havde været i sin Barndom. Hun var begejstret og glad, da de om Aftenen drog tilbage til Fyn, og hendes sidste Brev til os udtrykte denne Begejstring.

Nogle Dage efter blev hun syg. Man regnede det ikke for noget, da det var en gammel Skade, hun før havde haft. Men Kristi Himmelfarts Dag om Morgenen, da hendes unge Pige saa ind til hende, laa hun i Sengen og var død. Stille og rolig, som om hun sov, med det Skønhedspræg over sig, som hun havde baaret hele Livet.

Christian Knudsen.

**Valborg Tofte og Fru og Hr. Krogsgaard
paa Skamlingsbanke.**

Den Tid, dæ gik hen —

Den Tid, dæ gæe godt,
komme it uend igen.
Såen lye et gammel Oe.
Men de, dæ æ skej
i den Tid, dæ svånd hen,
de sönke it såen i æ Joe.

Den Tid, dæ æ gåen,
ha såt Mærke å Spå,
som it æ så lett å blyw kvit;
den løwe i Minde
om de, hvad dæ v å,
å vi mærke, den rørr' sæ så lit.

Den komme kanske
som et Mind' om et Oe,
vi fæk soj, — å så haste fotrøe,
om de uend, hvormed vi
gøe hvorande imoe,
å om godt, som vi alde fæk gøe.

Å kanske den vil mind
om en goj gammel Ven —
de ka væe, de æ Fæe helle Moe —,
så vi tøkket, dæ æ,
som vi haj dem igjen
å kund se dem å lytt' te dje Oe.

A en Daw, hven vi legge
med Skam á med Skaj,
som vi troe, vi kan alde forvind,
á vi tænke: no blywe
vi alde mee glaj,
kan et væe, vi blywe recst ved et Mind.

Et Mind om, hvad undt
dæ æ før gân vos á,
mens æ Daw' á æ Æe di svånd hen,
om hvo manne Gang før
vi vá hel gân i Stå,
á endda kom te Krassind' igjen.

Æ do regte i Klemm'
så gi it straks fotaft!
Prøv á tænke á den Tid, dæ æ omm.
I æ Minde om den
kan en somtid find Kraft
te á møe den Tid, dæ ska komm'!

K. M. Gubl.

Jens Nielsens Grønlandsrejse.

Naturligvis kunde han læse og skrive, det kan alle ordentlige Mennesker, og Jens Nielsen var i høj Grad et ordentligt Menneske; han holdt meget af det Ord, han bedømte Mennesker efter, om de var »ordentlige« eller ikke, og Ordet »ordentlig« omfattede hele Mennesket. Det ordentlige Menneske havde sit Ydre i velplejet Tilstand, havde hele og pæne Klæder, var vel barberet, naar og hvor han viste sig, opførte sig pænt, raabte ikke op, drak sig ikke fuld, gav ingen Penge ud til Unytte; men ogsaa det Indre maatte være, som det skulde, for at en Mand kunde kaldes »ordentlig«, han maatte være hæderlig, ordholdende, dansksindet. Der var mange Ting, der skulde til, for at en Mand kunde være »ordentlig« i Jens's Øjne og betegnes med dette Ord af hans Mund.

Jens Nielsen selv var i høj Grad »ordentlig«, baade udvortes og indvortes. Han havde drevet sin Gaard med Dygtighed, havde faaet Penge tilovers, han var gaaet i Kirke den første Søndag i hver Maaned og hver første Helligdag; han havde været en ærlig og hæderlig Mand i al sin Færd, en dygtig Handelsmand, der ogsaa paa Tønder og Husum Markeder stod ved sit Ord. Og naturligvis havde han været dansk; han mindedes Junggreen og havde hans Billede paa sit Porcellænsbibehovede, han havde stemt dansk ved ethvert Rigsdagsvalg, højlydt ved de offentlige Landdagsvalg, var Medlem af Sprogforeningen. Han var sandelig en god Mand i Landsbyen. Skoleforeningen vilde han ikke være med i, hvad Nytte skulde det være til, at de unge Mennesker rejste paa Højskole og fyldtes med Snak om Aand og alt saadant noget. Regne og

skrive, læse og lære sin Katekismus skulde en ordentlig Dreng, og der var ogsaa Mening i, at han kom paa Land-

Derude bag den brede Pold skjulte hans Gaard sig.

brugsskole, men hvad skulde han mere! Der kunde vel nok drives godt Landbrug paa det Grundlag, og Skaberi skulde han ikke have noget af.

Jens Nielsen var ugift, for gammel til at komme med i Krigen; hans Væsen var en Blanding af Myndighed og Surhed. Hans gamle Husholderske vidste, at han var en ordentlig Mand, og det var andre Mennesker heller ikke i Tvivl om.

Jens Nielsen var en velholden Mand, da han kort efter Genforeningen solgte sin Gaard og flyttede ind til Købstaden. Hver Dag gik han to Gange ud ad Landevejen og saa ud imod Nord: Derude bag den brede Pold skjulte Landsbyen med hans gamle Gaard sig. Husholdersken, der var flyttet med ind til Byen, forstod ikke, hvorfor han aldrig tog ud til sin Eftermand; det var dog Gaarden, hans Tanker drejede sig om. Men han gik aldrig over Banken; ved det sidste Markled, inden Vejen begyndte at hæve sig op imod den, standsede han, lagde sine Arme paa Leddet, saa ud over grønne Marker og græssende Stude, vendte saa om, gik tilbage til Byen, og efter Aftensmaden læste han sin Avis, røg sin Pibe og gik i Seng.

Der gik Aar efter Aar, Jens Nielsen deltog ikke i noget af det, der foregik i Byen. Hans Livs Aften var inde, han havde ingen brogede Minder, ingen vidtspændende Interesser, hans Økonomi var i Orden, hans Tilværelse »ordentlig«. Der var ikke noget, der nagede ham, der var heller ikke noget, der særligt fyldte hans Sind; Dage gik, og Dage kom, og den ene lignede den anden. Mad og Søvn, Spadsereture, hvordan Vejret end var, Tobaksrygning, — der var ikke andet; men Dagene var dog udfyldte, Tiden gik — indtil Katastrofen kom.

En skøn Dag, nej, den var alt andet end skøn, det var en kold og ond Vinterdag, ramtes Jens Nielsen af et Slagtilfælde. Husholdersken ventede forgæves paa ham med Morgenkaffen; omsider tog hun Mod til sig og bankede paa Døren til hans Soveværelse. Den var aflaaet, ingen svarede. Klejnsmeden maatte aabne den, Lægen hentedes.

Jens laa i sin Seng med flakkende Øjne, hans højre Haand hang slatten ned over Sengekanten, og der var ingen Mening at finde i de usammenhængende Ord, han møjsommeligt fremstammede.

Et Slagtilfælde, sagde Lægen og rystede paa Hovedet; men Jens laa og søgte forgæves at samle sine Tanker. Først forgæves, — men i Løbet af nogle Uger genvandt han baade sin fulde Forstand og Evnen til at tale; men saa kom en ny og stor Rædsel over ham: Hvordan skulde han faa Tiden til at gaa? Han kunde ikke mere gaa ud til Markleddet ved Vejen, han kunde kun ligge i sin Seng, ryge sin Pibe og læse sin Avis; men den kan man da ikke læse hele Dagen, og hvad kom det ham ved, om der var Uro i Indien eller Strejker i Spanien? Han kunde saamænd ikke engang huske, hvor de Lande laa henad. Nej, hvad skulde han dog gøre? En Bog havde han ikke læst, siden han var Dreng. Landbrugstidende betød intet mere for ham. Nu laa han blot og biede paa, at Dagen skulde gaa til Ende. Det var alligevel ikke nær saa trist om Natten, da laa ogsaa andre Mennesker i deres Senge, og der var vist mange, der som han taalmodigt ventede paa Lysets Komme, det Lys, der kun atter bragte en uendelig lang Dag, som det bare gjaldt om at faa Has paa. Jens Nielsen kedede sig. Hvor han kedede sig! Og saadan kunde han maaske komme til at ligge i ti Aar eller længere endnu og bare vente paa Døden.

Fremmede kom der ingen af, hvad skulde de tale med ham om? Slægt havde han ikke. Husholdersken og han havde forlængst talt ud. Det var nu 30 Aar siden, at Kathrine havde kaldt ham en Tørvetriller, siden havde de kun talt sammen om Mad og Husførelse. Hvordan skulde alle de mange Dage dog slides til Ende!

Det var Provst Bøgh, der bragte Hjælp. Han havde vanskeligt ved at faa en Samtale i Gang med Jens Niel-

sen; der var ikke mange fælles Interesser at finde, men hvad de end har talt om, og hvorledes Samtalen end har formet sig, kom den til at betyde det store Vendepunkt i Jens Nielsens Tilværelse. Ikke religiøst, paa ingen Maade. Jens kunde endnu sin Katekismus, som da han gik i Skole, kunde det hele udenad, der var Orden i Sagerne; men mere betød det heller ikke for ham. En ordentlig Mand maa kunne finde Retfærdighed ogsaa efter Døden, der var intet at gruble over, der var intet at tage fejl af, det var slet ikke det.

Men Provsten fik Jens til at læse en Bog om Missionen i Grønland, om Hans Egede og Eskimoerne, og det tog Tid, det var uvant; men den Tjeneste kunde han dog sagtens gøre den flinke Provst. Han var saa mild og rar, han var baade en ordentlig og en god Mand, og Jens havde Tid nok. Det gik lidt trægt, men det gik, og af én eller anden Grund bed han Mærke i en Skildring af Eskimolivet. Det blev underligt levende og virkeligt for den syge Mand. Der var Folk, der levede saa fattigt, saa forskelligt fra os, og det var endda i vort eget Land, saa at sige; men det var der dog ingen rigtig Orden i.

Ved næste Besøg maatte Provsten fortælle, hvad han mere vidste om disse underlige Mennesker, og han bragte nye Bøger. Og saa skete det underlige, at Jens Nielsen syntes, at han i Grunden levede rigere og fyldigere i sin Sygeseng eller i sin Rullestol, end han nogensinde før havde gjort. Det var ikke blot til Grønland, at Bøgerne førte hans Tanker; men han gennempløjede Europas Lande, han drog med Opdagerne paa Togt igennem det indre Afrika, han fulgte Hedin ind i Asiens Ørkener, han oplevede Amerikas vældige Fastland, og i lange Dage fulgte han Frithjof Nansen over Indlandsisen. Han tillod sig en Flothed som aldrig før, han sendte Bud til Boghandleren efter et Verdensatlas, han fortalte Kathrine om fremmede

Lande og Sæder, og undertiden syntes han, at han rystede tunge og trælsomme Aar af sine Skuldre. Med Kundskaberne blev hans Syn paa en Gang lysere og videre. Han kunde aabne for sit Sind paa en hel ny Maade, og Kathrine kunde ikke rigtig fatte, at denne spillevende Krøbling var den samme som den stærke, unge Mand, hun for tredive Aar siden havde kaldt Tørvetriller. Der var kun én Ting, Jens nu altid klagede over, — at han ikke var kommen ud at rejse, medens han havde sin Førlighed, at det kun var fra Bøgernes Blade, han havde lært den store Verden at kende. Det sang nu i ham som i Bjørnsøns Sang om, hvad der fandtes bag de høje Fjælde, og nu var det for sent. Han skulde aldrig faa den evige Sne at se over Grønland, aldrig de dybe Fjorde, skulde ikke opleve at færdes imellem Eskimoernes Børn. Han kunde kun rejse i Tanken, og aldrig skulde han komme til at hjælpe disse fjerne Landsmænd til at blive til ordentlige Mennesker.

Men i Aarenes Løb samlede Jens Nielsen sig Viden om Lande og Folk, om Rejser og Levevilkaar bag fjerne Have og i æventyrligt ubegribelige Lande. Hvor maatte Livet dog være mangfoldigt og rigt for den, der fik Lov at se; der faldt jo endog Skær af Varme derfra ind i den lammede Oldings Hytte.

Radioen vægrede han sig længe ved; men da han først havde den, stillede han ind paa hver geografisk Udsendelse, hver Rejsebeskrivelse, han kunde finde. Han rejste med sin Radio som med Bibliotekets Bøger.

Han hørte Grønlands-Udsendelsen til Jul; havde han endda kunnet sende af sin Interesse, sin gode Vilje op i det høje Nord, havde han endda kunnet binde Baand, bane Vej, hjælpe til »Ordentlighed«. Hans Yndlingsord omfattede efterhaanden ikke saa lidt af, hvad andre Mennesker vilde kalde for Kultur.

Den umulige Rejse til Grønland, Tanken om at kunne sejle i Ugevis og endda lande paa dansk Omraade, fyldte mere og mere hans Sind. Rejsen til Grønland kunde jo ikke blive til Virkelighed. Det var hans stadige Klage.

Og saa døde Jens Nielsen, men i hans Testamente stod Foreningen til Hjælp for grønlandske Børn paa første Plads. Provst Bøgh holdt Ligtalen over ham og sagde i den: »Naaede Jens Nielsen ikke selv til Grønland, i de senere Aar hans Længsels Land, saa naaede hans gode Tanker derop, og efter hans Død hjælper hans Ejendom smaa Grønlændere til at blive ordentlige danske Mennesker, og det er maaske den bedste Form for den store Grønlandsrejse, der var Jens Niensens umulige Plan. Hans Hjertes Godhed har faaet Lov at gøre Rejsen i hans Sted.«

Og det havde Provsten vist Ret i.

Truels Rasmussen.

(17)

FOR MÅNNE HERRENS TIE —

Det var engang for månne Herrens Tie —
det er saa læng senn no som i e Kri,
da kost e månne, månne, vi bløv fri,
te di maat bøj sej for Vorherres Vrie.
Vor Nabo hjemm bløv ramt, saa vidt en skønne,
hielt ufortjend åv Sorre urren Maa'.
No minds æ flygte, te han mist sin Sønne
og sad saa jenn den tiend Febrevaa. —
Der er et Jav, og vi maa haste vi'e,
for ingen Sorre vil kund tving'e Ti.
Snart ska det lyd om det, vi sjel maa gi:
Det var engang for månne Herrens Tie.

Martin N. Hansen.

Portræt.

Af **Marcus Lauesen.**

Forleden døde Johan. Et ganske lille Følge bragte hans Kiste til Graven, nogle faa Naboer, en fjern Slægtning, Degnen og Præsten. Det regnede; Kirkegaardstræerne dryppede deres tunge Draaber ind mellem Støvregnen, ned over den lille Flok Mennesker i oppyntet Hverdagstøj. Dejlig er Jorden, som altid synses, kunde ikke faa Luft under Regnen. Bønnen var kort, Velsignelsen ligesom gjaldt noget ikke tilstedeværende Af Jorden skal du igen opstaa, syntes der ingen Grund til at tro paa. Den lille Flok løste sig stille, men med en vis befriende Hast; nu var det overstaaet; hver kunde skynde sig til sit og faa tørre Sko paa. Præsten vendte sig og gav Johans Halvfætter, som han aldrig havde set før, Haanden, og gik langsomt bort fra det fedtede Ler omkring Graven. Johans Husholderske blev staaende nogle Øjeblikke paa et af de lerede Brædder og saa ned paa Kisten. Hun havde et sort Baand om Ærmet paa sin lyse Gummifrakke. Da hun vendte sig fra Graven, var de andre kommet et langt Stykke ned ad Vejen; hun var vist kommet til at holde af Johan. Uden for Kirkegaardslaaen ventede Johans Halvfætter paa hende, lidt genert, en simpel Smaahusmand langt borte fra, bange for noget saa fint som en Begravelse. Han havde tændt sig en Cigarstump og ventede. Det var dette om Huset og Pengene, han skulde snakke med Husholdersken om, nu da Johan var borte. Aaja. Johan havde jo bestemt, at denne hans eneste Slægtning skulde arve hans Hus og Jord og Besætning. Og saa havde han skrevet, at om han skulde blive gammel og syg og være afhængig af andre, da skulde den, der plejede ham paa det sidste, arve hans Penge, hvis der var nogle, hans Møbler, og hvad der ellers var i Huset.

Dette Testamente havde han skrevet for en Del Aar siden. Men Johan blev ikke gammel, bare midt i Fyrrerne. Han faldt ned fra Høloftet og knækkede Ryggen og laa saa kun godt en halv Snes Dage. Men plejet paa det sidste blev han da, godt og omhyggeligt; for hun holdt vist af ham, Husholdersken. Et Par Dage efter Begravelsen saa jeg hende ved Havelaagen; hun gik op mod Huset som den, der ikke har noget at gaa efter; hun saa ned for sig, da hun laaste Døren op.

Johans Historie rummer en vis almindelig, ikke videre gripende Tragedie, lad os derfor kun fortælle den helt kort. Han var eneste Søn af et Husmandspar, Forældrene døde begge af den spanske Syge, som kom i Krigens Køl vand. Johan var dengang endnu ikke kommet hjem fra Fangenskabet, han var efter tre Aars Frontkrig blevet taget til Fange under den sidste Offensiv. Ved Hjemkomsten arvede han Forældrenes Husmandstøed, det var ikke i videre god Stand, men gældfrit, og desuden var der lidt Penge, saa han fik Drift i det. Mens han var ved Fronten, modtog han i et Brev den Ring, han havde givet sin Kæreste. Hun blev gift med en anden. Og dog er det ikke rigtigt at lave nogen romantisk Historie ud af Johans Liv. Hans Tilbagetrukkenhed, som mange kaldte Særhed, havde nok andre Grunde end ulykkelig Kærlighed.

Johan var meget tilbagetrukken, men han var det med samme Selvfølgelighed, hvormed andre søger Selskab. Ganske vist havde han langt til Naboer; der var ikke Lejlighed til megen Omgang. Men ogsaa de faa Gange, han viste sig blandt Folk, i Forsamlingshuset, ved Skovauktionen, ved Begravelser, færdedes han med en sær Atmosfære af Ensomhed omkring sig. Var det til et Foredrag, satte han sig altid paa Bænkens yderste Plads, som vilde han være rede til at bryde op. De andre Sognets Folk vedkom ham ikke; han bare lyttede til, hvad der blev sagt, og mens han lyttede, nikkede han nu og da, eller han kneb Øjnene sammen, trak paa Munden, smilte eller saa vred ud, alt efter som Foredraget behagede ham eller ikke.

Det var som en Dialog mellem ham og Taleren; og det fortælles, at han engang med sin Opmærksomhed og tavse Delagtighed gjorde en Taler saa nervøs, at han maatte afbryde sit Fordrag. Ved Skovauktionerne købte Johan de Meter Træ, han havde Brug for, og gik sin Vej. Ved Begravelser holdt han sig bagest i Følget, og de faa Højtidsdage, han viste sig i Kirken, sad han altid helt oppe under Orgelet og saa i Salmebogen, indtil Prækenen begyndte. Ogsaa Prækenen hørte han paa, som var det noget, der kun gjaldt ham alene, og om Præsten kunde se saa langt, vilde han Gang paa Gang dernede under Orgelet se en Hovedrysten eller et anerkendende Nik.

Saa meget kendte de fleste til Johan, og da de ikke kendte ret meget mere, var det almindeligt at høre Folk tale om hans Særhed, nogle med den ungdommelige Drilagtighed, hvormed man paa Landet har Aandssvage til bedste, andre med Medlidenhed. Johan kunde smile ad begge Dele. Og noget mærkeligt var der ved ham. I de smaa Samfund paa Landet bliver Sladderer hurtigt onskabsfuld og opfindsom over alle Grænser; tit føler Sladderer sig saa sikker i sin Sag, at den direkte henvender sig til dem, det gaar ud over. Og naturligvis havde mange onde Tunger travlt dengang, han fik en Husholderske, som alle i Sognet kendte. Men aldrig har nogen tilladt sig en Frihed over for hende. Hun var yngre end Johan, og hun var køn; Karlene i Sognet kunde vistnok før snakke til hende end til andre, forborgent om det forborgne. Men første Gang, hun kom til Købmanden med Johans Kurv og betalte med Johans Penge og købte Tobak til ham, var hun en anden, — den samme i det jævne Tøj, den samme Stemme, den samme Maade at bære Kurven paa Hoften, som en Nomadekvinde bærer sit Barn, den samme uudgrundelige Respekt for Købmanden bag Disken, men alligevel for de andre en helt anden. Købmanden bad hilse, og Karlene, der drev i Butikken, sagde, at det var en lang Vej for hende, og nu i Roetiden var den opkørt — — — og begyndte at tale om noget andet, da hun var gaaet.

Og for Resten, de havde Ret, — det er en lang Vej ned til Johans Hus, en smal, evigt opkørt Markvej mellem tætte Hegn, hvor Solen aldrig naar at faa tørret Sporene ud. Der, hvor Skovens Træer bliver lave og forkrøblede og løber ud i Strandengene, ligger Johans Hus. Det er en lang Stuelænge under Straatag og en Staldbygning med Lade og Lo under tjæret Pap. I Johans Tid er der kommet en stor ny Kornlade til under Bliktag. Foran Huset, ud mod Havet, er der en Plæne med nogle Smaabede; meget gror her ikke, Rosenbuskene er fattige og Vinterastersen tynd; ved Sommertid kan der være Gydenlak og Morgenfruer, eller hvad Husholdersken finder paa; men om Vinteren er her øde. Johan har ingen Buske plantet, for at der kan være frit Syn over Havet; bagved ligger Skoven, og den Vej er der intet at se. Og, som Johan sagde, se skal man jo.

Men der var intet trist i Ensomheden omkring Johans Hus. Før Vinteren har han slaact Plænen og revet Løvet af; den Smule Have, der er, er ren og pyntelig, ligesom Gaardspladsen, som han fejer hver Uge. Man skal jo have det ordentligt, sagde Johan, og han kalkede Murene hvert Aar til Pinse, satte Møddingen i Stak, bar Redskaberne i Skur, skyllede Staldgangen efter Mugningen og gav Hønsene friske Avner hver Uge. Johan fandt heller ikke paa at gaa ind i Køkkenet med Træsko paa, og den Tid, han havde Daglejere, lærte ogsaa de at stille Fodtøjet udenfor; saa havde han nogle Par Sivsko staaende i Forstuen, dem kunde de tage paa, mens de spiste. De første Daglejere har nok undret sig over, at Johan vaskede sig, før han gik til Bords; men det gjorde han, og næste Gang gik de af sig selv ud i Hestestalden og toede sig i Bassinet. Johan betalte altid, naar Arbejdet var gjort, og han bad gerne Husholdersken pakke et Stykke Flæsk eller en Snes Æg, som Daglejeren kunde faa med hjem til Konen den sidste Aften. Alle vilde gerne arbejde for Johan; han er saa flink, sagde de, men det gik dem næsten alle saadan, naar de havde sagt det, at de ikke vidste, hvorfor han var flink. Det var ikke mange Ord, han sagde til dem, og han

lod dem passe sig selv; gjorde de noget galt, gik han hen til dem og tog Skovl eller Økse ud af Haanden paa dem og viste dem uden et Ord, hvordan det skulde være. Ikke enhver Husbond kunde paa den Maade vise sine Folk tilrette. Johan sov aldrig til Middag; naar Folkene i Høsttiden lagde sig paa Kornloftet, gik han ind i Stuen og læste i Avisen eller en Bog saa længe.

Første Gang, jeg mødte Johan, var paa en Nøddetur. Jeg var kommet ind paa en af hans Marker og var i Færd med at ødelægge Hegnet for at faa fat i nogle store Klaser højt oppe. — Med eet hører jeg en mørk, rolig Stemme bag ved mig: — Jeg har ikke noget imod, at du plukker Nødder, men det skulde nødigt være saadan, at jeg bliver nødt til at gærde bagefter. — Jeg vendte mig skamfuld og lod Grenene gaa til Vejrs. Nogle Skridt foran mig stod en høj, rank, bredskuldret Mand i lange Skaftstøvler, usædvanligt blanke for en Bondes Støvler at være, lysegraa Bukser og tynd, graagul Lærredsjakke, bærhovedet. Han stod med Ryggen ud mod Havet, og hans Skuldre naaede netop dertil, hvor Strandengen deler Udsynet som en grøn Streg op mod Havets blaagraa Begyndelse til Horisonten. Mod det blaa lyste hans kraftige Haar korngult. Jeg skal i min Erindring op til Mødet med de faa Mennesker, vi kalder store, før jeg finder et Ansigt, der saadan har præget sig i mit indre Syn. Endnu forleden Dag efter Begravelsen, da jeg gik paa Johans Mark, saa jeg dette Hoved malet op over Horisonten. Under det blonde Haar et langt, lyst, glatraget Ansigt, Panden høj og firkantet, med fire, fem paralelle dybe Rynker og en lille skarp Streg over Næsen, Brynene stærke, men næsten farveløse som hos rødhaaredo, og under Brynene blaagraa Øjne, mest rolige, saa man næsten kunde tro, man saa igennem Hovedet ud paa Havet; men saasnaart de fæstede sig paa noget bestemt, blev deaarvaagne, et mægtigt Liv samlede sig i dem, som arbejdede alle Sanser gennem dem. Uden at han rørte sig, fik hans Skikkelse gennem Øjnene dette nidkært fremadbøjede som hos den

døve, der skel se, hvad andre hører. Men Johan var ikke tung-hør, og snart efter lyste Øjnene af aaben Frimodighed og en Hjertets Gæstfrihed, som forbavsede hos denne ensomme Mand. Hans lange, lige Mund var mest lukket, uden andet Udtryk end beslutsom Ro; men den kunde trække sig i Bitterhed, og den kunde, helt uden Smil, slippe sin Fasthed, blive blød, og uden Ord tale om en varm Sympati. Langs højre Kæbe løb et langt Ar efter en Granatsplint; Hagen var blevet skæv deraf, og hele det lange Ansigt løb skævt til Venstre; naar han ingenting sagde, kunde det netop se ud, som om han sagde meget og sagde det sammenbidt og bestemt. Jeg kendte dengang kun Johan af Navn og havde hørt om hans sære, umeddelssomme Liv. Jeg kunde da ikke tro mine egne Øjne, da jeg saa et Menneske, der syntes skabt til just at være blandt Mennesker, stærk, frimodig og skøn.

Men i dette for mig lidet heldige Øjeblik begyndte et Bekendtskab, som varede en Del Aar, indtil Johans Død; jeg lærte hans daglige Færd at kende; hans Venskab tør jeg ikke rose mig af. I Virkeligheden kender jeg intet til hans Liv, men nu og da tror jeg, jeg har gættet rigtigt. Hvor meget jeg har forstaaet af ham, ved jeg ikke, men det er mere, end de har forstaaet, der kun kunde tale om hans Særhed.

Jeg vil nævne nogle Træk. Næppe noget Menneske har hørt Johan klage over daarlige Tider; han var begyndt gældfri, og han holdt sig gældfri. Han arbejdede meget; det var kun i Høsten og ved Roearbejdet, han havde fremmed Hjælp, ellers passede han sine 30 Tønder Land selv. Men selv om hans Arbejdsdag var lang, gik der ikke mange Dage, hvor han ikke læste; det kunde være Historie eller Romaner, nu og da Bøger om Teknik. Hans Viden var ikke ringe, men han havde ikke Auto-didaktens Selvtillid; han stod over for al Viden med en dyb Respekt; det saas paa hans Øjne, naar han læste, hvor begærligt han sugede hver Sætning til sig. Helt som den, der skal dygtiggøre sig. Men hvortil skulde Johan dygtiggøre sig? Han havde

ingen Børn; han omgikkes ingen, han kunde meddele sig til. Og dog er det sandt, det var en Dygtiggørelse. Ligesom Johan vilde se ordentlig ud, hvad enten han gik paa Marken, hvor ingen saa ham, eller han sad hjemme i sin Stue en Søndag Eftermiddag, klædt i Stadstøjet, saadan ønskede han ogsaa, at den Del af ham selv, som ingen Øjne kunde se og ingen jordisk Sjæl kunde dele med ham, skulde fremtræde i den skønneste Dragt for den Dommer — hvis Eksistens han vist ikke engang troede paa. — For alle Tilfældes Skyld, — sagde Johan engang, han havde læst et stort Værk om Reformationen.

Et Menneskes Liv bestaar af mange Ting, Søvn og Drøm og Arbejde og Tanke og Drift og Begær. Tidernes Gang har afsløret meget for os; vi kender de hemmelige Drivkræfter til mange Gerninger. Men det er, som om vor Viden til Tider staar i Vejen for en klar Erkendelse af det Liv, vi møder i et Ansigt; Trækkene opløser sig i Kaos. Bag den gode Gerning aner vi Egoismen, og hinsides den maalsikre Stræben ser vi Underbevidstheden arbejde med det skjulte Erindringsstof, der bestemmer vore Handlinger. Der var ogsaa visse Bevægelser hos Johan, som fik Een til at tænke paa det hengemtes Arbejde. Han kunde midt under Pløjningen se sig ængsteligt tilbage. Det var vel Erindringen fra Skyttegraven, fra den Aften, de blev beskudt af deres eget Artilleri. Han kunde til Tider være altfor pertentlig med at laase sine Ting ned; vel en Mindelse fra dengang, Kammeraterne stjal hans Julepakke, og han selv maatte sulte og nøjes med grønt Grøftevand. Hans underlige Generthed over for Børn hang maaske sammen med en alt for tidlig Erfaring om Moderens Utroskab. Og hvis nogen kendte mere til Johan, vilde han sikkert kunne iagttage mange Træk, som var bestemt af endnu fjernere, endnu mere ubevidste Erindringer. Det siges ofte, at Livet bliver mere interessant af at blive indviklet. Det er ogsaa interessant at sætte Mennesker ind i bestemte Klasser og Typer efter Anlæg og Alder og Stand, saare

interessant. Og enhver kan fristes til at gøre det for Overblikkets Skyld.

Men vi snyder os selv med vor Viden. Vi snyder os selv, fordi vi anvender en Maalestok, vi kan bruge over for alt og alle, — bare ikke over for os selv. Og der er nu engang en uskreven Lov i Naturen, der siger, at Grundlaget for menneskelig Samfærd er menneskelig Ligeret. Og netop Johan har saa ofte faaet mig til at spørge mig selv, om der ikke er en Slags Retfærdighed i at nøjes med at erkende de enkle Træk, vi ser, de Træk, som af Fantasien kan udfyldes, til de bliver et Ansigt, et Menneske, et Liv, en Verden. Hvad hjalp det mig, om jeg ud fra Kendskabet til en skjult Kirtels Virken kunde tyde Johans Drømme. Hvad hjalp det mig, om jeg med Sjælelærens mangfoldige Love kunde kortlægge dette særegne, ensomme, rige Liv. — Nej, jeg er bange for at gøre et Menneske til Problem, og Johan har styrket mig i denne Forsigtighed. Jeg vil da heller ikke bruge denne i sit Arbejde jævne Husmand og dette i sit personlige Liv ustandseligt søgende Menneske til nogen Forkyndelse. Vi kom til efterhaanden at mødes paa lige Fod og var vel lige store Gaader for hinanden. Jeg ved, at det ikke bare var Høflighed, naar han sagde, at han undertiden misundte mig mit Liv; — og hvad kendte han til det? Og hvad kendte jeg til ham, — siden jeg Gang paa Gang maatte gribe mig selv i at beundre ham?

Det er endnu aldrig blevet opklaret, om der virkelig er nogen Mening i Livet. Men Menneskene har i Aartusinder dyrket Jorden, som om der var en Mening, og mange har indbildt sig at eje den. Vi ved i rigeligt Maal, at Menneskene er underkastet Naturens Love paa godt og ondt, og der findes Samfund, hvor disse Love synes de eneste. Men ved Siden af eller over denne Natur lever — eller synes at leve — en Slags Overvindelse, et Tog af Besejring, der som manende Røster baner sig Vej midt iblandt os; og i Styrkens Øjeblikke kan vi synes, at det først

er dér, ved Siden af Naturen, at Mennesket bliver til. Det har intet med Lærdom og Kløgt at gøre, intet med Stand eller Arbejde. Der er kun Tale om een Ting, — Ydmyghed. Ofte er det de stolteste iblandt os, der besidder denne Ydmyghed, fordi det er dem, der ved, hvad de skylder Livet. — —

I en afsides Krog af Verden levede Johan som en af disse stolte, der indrettede Tilværelsen, som det passede ham, og ingen fik at vide, hvordan han indrettede den, — ud over, at alle vidste om hans Hæderlighed. Og et Sted, hvor ingen kunde se ham, ingen kunde rose ham for det, gik han i Ydmyghed og formede sit Liv saa godt, han formaade, — den Del af hans Liv, jeg lærte at kende. Intet Arbejde var ham fremmed; han udrettede det for sig selv, med Flid og Orden, irriterende pænt til Tider. Den Dag, der skulde finde ham død, skulde finde hans Mark fri for Tidslær, hans Gaard fri for Halmstraa. Og saa det andet, Middagspausen, Aftenstunden med Bøgerne, — en Ungdomskærlighed til Studeringen, der nu var modnet i Manddommens Trang til at gøre Verden lidt rummeligere, et Møde med Skønheden, en arbejdende Tanke. For alle Tilfældes Skyld!

Jeg vilde lyve, om jeg prøvede paa at forklare, hvorfor Johan holdt sig borte fra Mennesker, for jeg ved det ikke. Bitter var han ikke, ved jeg. Men naar jeg siger, at han i sin Ensomhed levede et sundt Liv, og maaske ogsaa delte det med nogen, og at dette Liv var saa rigt, at han ikke behøvede at gaa uden for sin egen Grund, og saa skønt, at det let kunde tilsmudses ved at blande sig med andet, fordi Skønheden var gjort sart af Angst fra Krigen og af andre Oplevelser, — da er det kun en Gisning.

Jeg vil nøjes med det, jeg ved, at han levede som han gjorde, ensomt, fornemt i jordisk Jævnhed, — for alle Tilfældes Skyld.

Den Mand, som bad mig ikke ødelægge Hegnet, har anet, at der maaske var en større Lodsejer, der heller ikke brød sig om

at komme ud at gærde, naar Hegnet nu engang var plantet og groet til. — — — Men hvad ved jeg? Et Par Timer, før han døde, midt i et Anfald af Smerte, bad han mig sørge for, at Baaden kom i Land, for der var vist Storm undervejs. Og da maas han vel have tænkt paa Livet, sit eget Liv og sin egen lille Lod ned mod Havet.

MARCUS LAUESEN.

Hvorfor har Løjt to Præster og to Præstegaarde?

Løjt Sogn har som bekendt to Præster og to Præstegaarde. Hvor længe dette har været Tilfældet, kan ikke fastslaaes, men i alt Fald har det været i 300 Aar. Om Oprindelsen til Andenpræsteembedet eller Diakonattet vidste de Gamle at fortælle et Sagn, som her skal gengives.

Da de unge Løjtkarle fo'r til Søs, havde man udensogns Folk til at grave Tørv i Sognets Moser. Det var ofte omstrefjende Pak, der her kom i Arbejde, og saaledes var engang en Natmandsflok eller Taterne kommen hertil. En af dem ved Navn Ammes slog sig ned i Kirkeby, hvor en Bakke ved Gildegaden endnu kaldes Ammes Bjerg. Denne Ammes var en Eventyrer, som havde strejft mange Lande igennem og han havde tillige gennemgaaet den sorte Skole. Mangfoldige var de Kunster, han kunde; saaledes var han i Stand til at standse Brænd, mane Genfærd ned og øve megen anden Trolddom. Det var netop paa den Tid, da Præsten Willads Knudsen var Præst i Løjt fra 1611 til 1636, da Præsteembedet var ledigt i 4 Aar, til hans Søn Jesper Willadsen kunde overtage Embedet. I en gammel Dagbog staar der, at Hertug Frederik III af Holsten-Gottorp og de Kirkeældste gav Lov dertil. I den Tid fik Løjt Besøg af selve Hertugen Frederik III, som var Kirkens Patron. Under sit Ophold i Løjt Kirke tabte Hertugen en kostbar Guldring, og hvor meget man end søgte efter den, var og blev den borte. Hertugen var meget bedrøvet over Tabet og

lovede, at den, der bragte ham Ringen igen, maatte faa Præsteembedet i Løjt.

Imidlertid havde den myndige Chresten Bossen af Bossensgaard i Barsmark, der ogsaa ejede Tosthøi og Brøde og meget Land paa Kirkeby Mark og var en Ven af Hertugen, faaet opdaget, at Kæltringen Ammes havde stjaalet Ringen. Men den myndige Chresten Bossen havde en vis Respekt for den trolddomskyndige Tater. Da han ikke gerne vilde være Uvenner med ham, opsøgte han ham i Kirkeby og sagde, at han vidste bestemt, han havde stjaalet Ringen, og at Hertugen vilde lade ham klynge op i Galgen. Chresten Bossen raadede ham til selv at finde en Udvej. Ammes klarede sig paa den Maade, at han selv drog til Hertugen og tilbød sig som Hertugens Køkkenmester med Chresten Bossens anbefaling. Hertugen antog ham. Ammes lod nu Ringen bage ind i Dejj, som han lod en Gaas sluge. Nu fortalte han Hertugen, at han vidste, hvor Ringen var. Hertugen lod Gaasen slagte, og Ringen kom ganske rigtig for Dagens Lys. Hertugen blev glad og opfyldte sit Løfte og overlod Løjt Sognekald til Tateren. Men da Ammes ikke evnede at prædike, maatte han antage en Vikar til at prædike for sig. Saaledes fik Løjt Sogn to Præster, og denne Ordning opretholdt man siden.

Saaledes lyder Sagnet, som de Gamle endnu huskede op til vor Tid.

Hans Hansen Toff,
Barsmark.

Forsamlingshusene i Grænseomraadet.

Af Bibliotekar Jakob Petersen.

Ved Verdenskrigens Udbrud i 1914 var der i hele Landsdelen ialt 48 Forsamlingshuse. Af disse 48 laa kun 6 i den Del af Landet, som vi i Dag kalder Grænseomraadet. Vore Grænsesogne var saaledes forud for 1914 yderst daarligt stillede, hvad Forsamlingshuse angaar. Selv om Forsamlingshusene efter Genforeningen ikke har samme Betydning som før Verdenskrigen, saa er de dog et vigtigt Led i hele det danske Kulturarbejde.

Der kan være god Grund til at gøre Rede for hele vort Forsamlingshusvæsen, saaledes som det har formet sig i Aarenes Løb. Det er rart at faa fastslaaet, hvormange Sogne der har Forsamlingshuse, og hvormange der har kunnet undvære disse. Der gøres opmærksom paa, at der her kun er Tale om Sogne og ikke om Forsamlingshusenes Antal.

	Sogne	
	m. Forsamlingsh.	u. Forsamlingsh.
Aabenraa Amt	13	7
Haderslev Amt	27÷1	17+1
Sønderborg Amt	11	9
Tønder Amt	25	8
	<hr/>	<hr/>
	76÷1=75	41+1=42

Da Frej i Tyrstrup Sogn gaar ud, det er bleven solgt til en Privatmand, og da der ikke er rejst noget andet Forsamlingshus i Sognet, saa er Stillingen den, at der i Dag findes Forsamlingshuse i de 4 Byer og i 71 Sogne, medens 42 Sogne i Landsdelen endnu intet Forsamlingshus har. Den Kendsgerning kommer vi ikke udenom. Af

de 42 Sogne, der intet Forsamlingshus har, ligger de 3 i Grænseomraadet, nemlig: Bedsted, Hellevad og Ris. For Tiden er der Planer fremme om Bygning af et Forsamlingshus i Bedsted, saa at der forhaabentlig næste Aar kun er to Sogne tilbage i Grænseomraadet, der intet Forsamlingshus har.

Antallet af Forsamlingshuse nord for Grænsen udgør i Dag 90 og fordeler sig paa følgende Maade:

	Før 1914	Efter 1914	Ialt
Aabenraa Amt	6÷1	12	17
Haderslev Amt	21÷1	13	33
Sønderborg Amt	8	3	11
Tønder Amt	13	16	29
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	48÷2	44	90

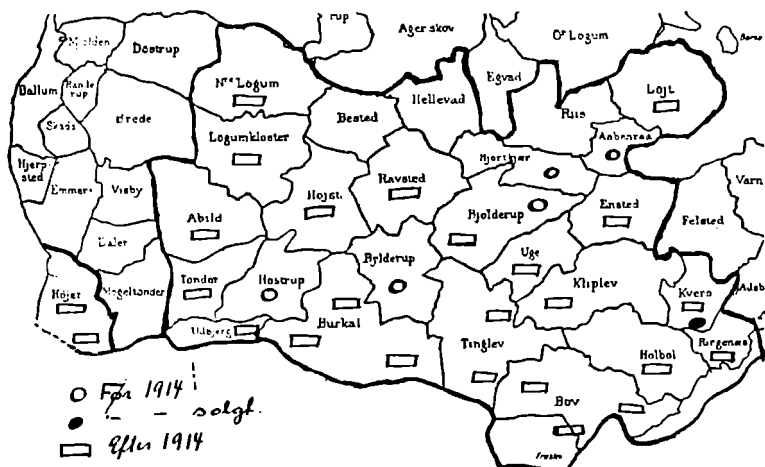
De to Forsamlingshuse, der gaar ud, er det nævnte »Frej« og Tørsbøl Forsamlingshus i Kværs Sogn, der ligeledes er bleven solgt, men erstattet af et Forsamlingshus i Kværs By. Da der kun er Forsamlingshuse i 4 Byer og 71 Sogne, saa vil deraf fremgaa, at der i en Del Sogne er mere end et Forsamlingshus.

Forsamlingshusenes Antal i Grænseomraadet udgør ialt 30:

	Før 1914	Efter 1914	Ialt
Aabenraa Amt	4÷1	11	14
Tønder Amt	2	14	16
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	6÷1	25	30

Det er Tørsbøl Forsamlingshus, der atter maa trækkes fra. I Løbet af Sommeren 1936 kan den ny Forsamlingshal i Krusaa ventes at ville blive indviet, saa at der til Efteraaret vil være 31 Forsamlingshuse i Brug i Grænseomraadet.

Sydfor Grænsen var der før 1914 ingen Forsamlingshuse, naar undtages »Borgerforeningen« i Flensborg. Det vil sikkert ikke være rigtigt at regne »Borgerforeningen« i Flensborg med i Forsamlingshusenes Rækker. I Dag findes der 12 Forsamlingshuse sydfor

Forsamlingshusene i Grænseområdet

Grænsen. Det samlede Antal Forsamlingshuse i Sønderjylland udgør saaledes 102. Her skal imidlertid kun Forsamlingshusene i Grænseområdet nord for Grænsen omtales. De, der ønsker at vide noget om Forsamlingshusene sydfor Grænsen, henvises til den udmærkede Redegørelse, som Sekretær Fr. Petersen har givet i »Grænsevagten« 1931, S. 73 og flg.

Naar der i Dag findes 30 Forsamlingshuse i Grænseområdet eller 25 flere end i 1914, saa skyldes det i første Linie Befolkningen. Det var paa et Møde, som Sprogforeningen holdt i »Slogsherredshus« i Februar Maaned 1922, at der blev slaaet stærkt til Lyd for Rejsningen af Forsamlingshuse. Særlig Lærerne følte i høj Grad Savnet

af Forsamlingshusene til det Ungdomsarbejde, som de gerne vilde tage op. Dette Møde blev Indledningen til, at Planen om Rejsning af de første Forsamlingshuse blev lagt, og allerede Aaret efter kunde de første Forsamlingshuse blive taget i Brug.

I anden Linje kommer de nationale Foreninger. Det vilde ikke være lykkedes at rejse Forsamlingshusene, hvis ikke de nationale Foreninger var traadt til, dels med egne Midler og dels ved Midler, som de skaffede til Veje paa anden Vis. Naar der nu tales saa meget om, at de gamle Foreninger ikke har magtet Opgaverne, og at der først kom Flugt og Fart i Tingene efter 1933, saa er dette langt fra i Overensstemmelse med Kendsgerningerne. Fra 1924 til 1936 har f. Eks. Sprogforeningen af egne Midler udredet ikke mindre end 66,225,91 Kr. til Bygning af Forsamlingshuse. De to andre Foreninger, Grænse- og Skoleforeningen, har anvendt mindst 50,000 Kr. hver til Forsamlingshuse nordfor Grænsen, saa det vil ikke være meget galt at regne med, at de tre Foreninger tilsammen har anvendt ca. 175.000 Kr. til Opførelse af Forsamlingshuse i Grænseområdet. Dette skal kun nævnes til Forstaaelse af det jævne og stille Arbejde, som de tre Foreninger har udført paa dette ganske specielle Felt. De har ved dette Arbejde skabt Ramme om et Ungdomsarbejde, som de kan være bekendt og glade for.

Om Forsamlingshusenes Brug er det ikke let at skrive, da det er vidt forskelligt de forskellige Steder. Det er bevisligt, at uden Forsamlingshusene vilde f. Eks. Idræt og Folkedanse være en Umulighed. De smaa Teateraftener vilde være hjemløse, ligesaa vel som Foredrag af folkelig og kirkelig Art vilde savne det rette Sted. Foretagsvirksomheden har vel nok næppe samme Betydning nu som før 1914, den har faaet en stærk Konkurrence i Radioen og i Bibliotekerne. Tilbage staar selve

Ungdomsarbejdet, saadan som det ytrer sig i Dag, og det har faaet et godt Hjemsted i Forsamlingshusene, takket være alle de gode Kræfter, der findes paa Stedet. Det vilde være en Fejl ikke her at antyde, at naar Arbejdet i Forsamlingshusene er lykkedes saa godt, som det er, saa skyldes det i første Række den danske Lærer. Alle andre gode Kræfter ufortalte, dem er der heldigvis mange af, men vi kommer ikke udenom Lærernes store og betydelige Indsats.

Det vilde føre altfor vidt at gaa nærmere ind paa de enkelte Forsamlingshuses Indretning, Statusforhold m. m. Jeg skal indskrænke mig til at give ganske ensartede Oplysninger om hvert enkelt Forsamlingshus, men maa dog gøre opmærksom paa, at ogsaa disse glipper ganske enkelte Steder. For dem, der ønsker at vide noget mere om Forsamlingshusene, vil det være let at faa denne Trang tilfredsstilet, idet de ved de givne Dataer let kan finde sig tilrette i de Dagblade, der findes paa vore Biblioteker.

»Folkkehjem« i Aabenraa købtes i 1900. Der blev Aaret efter bygget en lille Sal; men den egentlig store Udvidelse fandt Sted i 1910 og 1911. Arkitekt var Magdahl Nielsen, København. Den 17. April 1911 fandt Indvielsen Sted. Talere: Tobaksfabrikant M. Andresen og Rigsdagsmand H. P. Hanssen.

Tørsbøl Forsamlingshus. Arkitekten ukendt. Indviedes 26. Oktober 1907. Talere: Rigsdagsmand H. P. Hanssen, Tobaksfabrikant M. Andresen, cand. math. Nik. Andersen og Konsulent Hans Hansen. Solgt 1923.

Jejsing Forsamlingshus. Arkitekt var Sven Risom, København. Indviedes 24. Oktober 1909. Talere: Rigsdagsmand H. P. Hanssen og Lærer emer. P. Jessen.

Bolderslev Forsamlingshus blev købt i Juli 1910. Det havde tidligere været Missionshus. Der fandt ingen Indvielse Sted.

Hjorkær Forsamlingshus. Arkitekt: Bygmester Iversen,

Hjordkær. Indviedes 8. Maj 1910. Talere: Rigsdagsmand H. P. Hanssen og Landdagsmand Kloppenborg-Skrumsager.

»Slogsherredshus« i Bylderup. Arkitekter: Tvede og Henningsen, København. Indviedes 12. Januar 1911. Talere: Gdr. J. H. Schmidt, Vojensgaard, og Gdr. Th. Thomsen, Toghale.

Holbøl Landbohjem er den gamle Kirkekro. Den blev købt i 1918 og toges i Brug, som den var. Indviedes 4. Juni 1919. Taler: Minister H. P. Hanssen.

»Tønderhus«. Arkitekt: Andersen, Tønder. Indviedes 27. og 28. November 1920. Taler: Laboratorieejner E. Busch, Tønder.

Højst Forsamlingshus. Arkitekt: Jep Fink, Aabenraa.

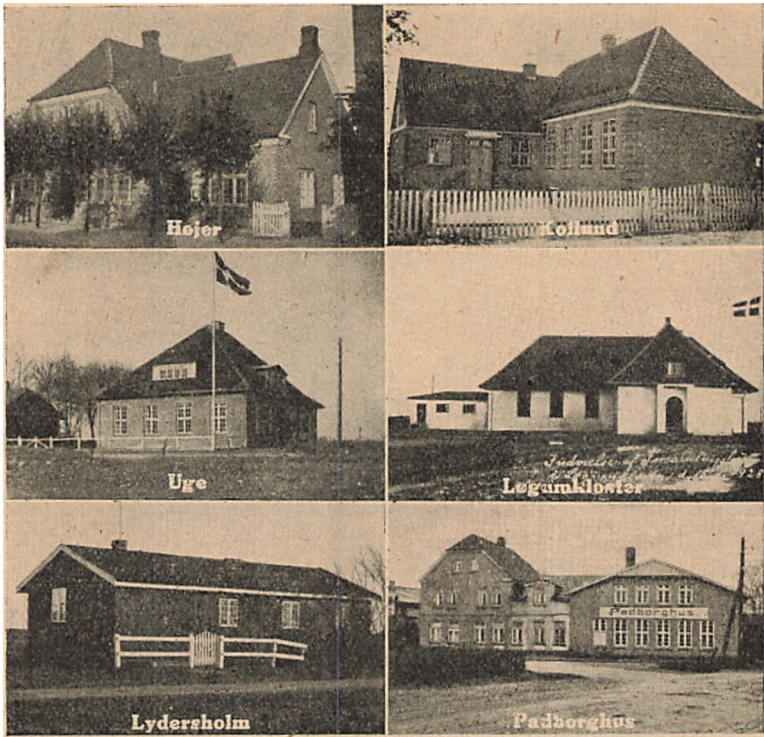

Indviedes 24. Oktober 1923. Talere: fhv. Minister H. P. Hanssen og Folketingsmand Holger Andersen.

Landbohjemmet i A bild er den gamle Kirkekro; den toges i Brug, som den var. Indviedes 18. November 1923. Talere: Landstingsmand H. Jepsen Christensen og Pastor Høgsbro, Abild.

Ravsted Forsamlingshus. Arkitekt: Gottschalck, Ravsted. Indviedes 28. Juni 1924. Talere: Landstingsmand H. Jepsen Christensen og Pastor Christensen, Harlev.

Ensted Sogns Forsamlingshus i Stubbæk. Arkitekt: Jep Fink, Aabenraa. Indviedes 20. Juli 1924. Talere: Valgmenighedspræst Terkelsen, Herning, og Seminarielærer Eskildsen, Tønder.

»Tinglevhus« i Tinglev er den gamle Stationskro, der blev købt den 4. Oktober 1924. Der fandt ingen Ombygning Sted. Der blev heller ikke afholdt nogen Indvielsesfest.

Højer Forsamlingshus. Arkitekt: Bernt Madsen, Højer. Indviedes den 4. Oktober 1925. Talere Landstingsmand H. Jepsen Christensen, Grev Schack og Bibliotekar Jakob Petersen.

Kollund Forsamlingshus. Arkitekt: Dall, Flensborg. Indviedes 22. Februar 1925. Talere: fhv. Minister H. P. Hanssen, Folketingsmand Holger Andersen og Landstingsmand Kloppenborg-Skrumsager.

Uge Forsamlingshus. Arkitekt: Jep Fink, Aabenraa. Indviedes 14. August 1927. Talere: fhv. Minister H. P. Hanssen og Pastor Hansen, Dybbøl.

Løgumkloster Forsamlingshus. Arkitekt: Stegmann, Aarhus. Indviedes 15. Januar 1928. Talere: Amtslæge Dr. Lausten Thomsen og Domæneforpagter cand. mag. Erik Appel.

Lydersholm Forsamlingshus er en Toldbarak, som er bleven indrettet til Forsamlingshus. Indviedes 17. December 1928. Talere: fhv. Minister H. P. Hanssen og Gartner Jepsen, Bylderup.

Padborghus. Ombygningen er foretaget af Arkitekt Jep Fink, Aabenraa. Indviedes den 12. Juni 1929. Talere: Gdr. Carsten Gregersen, Frøslev, fhv. Minister H. P. Hanssen, Forstander Aage Møller, Rønshoved, og Gdr. P. Grau.

Faarhus Forsamlingshus er en Toldbarak, der er bleven ombygget under Vejledning af Arkitekt Jep Fink. Indviedes den 6. Maj 1929. Talere: Sogneraadsformand Sørensen, Faarhus, Redaktør Tage Jessen og Bibliotekar Jakob Petersen.

Jyndevad Forsamlingshus. Arkitekt: Jep Fink, Aabenraa. Indviedes den 26. September 1929. Talere: fhv. Minister H. P. Hanssen, Rektor H. P. Hansen og Landstingsmand H. Jepsen Christensen.

Kværs Forsamlingshus. Arkitekt: Jep Fink, Aabenraa. Indviedes 9. Februar 1930. Talere: fhv. Minister H. P. Hanssen og Amtslæge Dr. Lausten Thomsen.

Løjt Forsamlingshus. Arkitekt: N. A. Nielsen, Aabenraa. Indviedes 14. December 1930. Taler: fhv. Minister H. P. Hanssen.

Nr. Løgum Forsamlingshus. Arkitekt: Jepsen, Kolding. Indviedes 28. December 1934. Talere: fhv. Minister H. P. Hanssen, Landstingsmand H. Jepsen Christensen og Pastor Holdt, Brede.

Vollerup Forsamlingshus. Arkitekt: J. Jakobsen, Bolderslev. Indviedes 3. Juni 1934. Talere: Landstingsmand H. Jepsen Christensen, Pastor Wive og Lærer Dahlsgaard, Nykøbing M.

Burkal Sogns Forsamlingshus. Arkitekt: Sønke Diedrichsen, Bylderup-Bov. Indviedes 11. November 1934. Talere: fhv. Minister H. P. Hanssen, Landstingsmand H. Jepsen Christensen og Direktør Hammerich, Tønder.

Sofiedal Forsamlingshus. Arkitekt: J. Jacobsen, Bolderslev. Indviedes 28. Oktober 1934. Talere: fhv. Minister H. P.

Hanssen, Landstingsmand II. Jepsen Christensen og Inspektør Gotthardsen, Tønder.

Bjerrrup Forsamlingshus. Arkitekt: Mogens Sandholdt, Bevtøft. Indviedes 9. Dec. 1934. Talere: fhv. Minister H. P. Hansen, Landstingsmand II. Jepsen Christensen og Direktør Hammerich, Tønder.

Rinkenæs Forsamlingshus. Arkitekt: Jepsen, Kolding. Indviedes 18. Nov. 1934. Talere: fhv. Minister II. P. Hanssen, Rektor H. P. Hansen og Landstingsmand II. Jepsen Christensen.

Sæd Forsamlingshus. Arkitekt: Mogens Sandholdt, Bevtøft. Indviedes 15. September 1935. Talere: fhv. Minister H. P. Hansen og Landstingsmand H. Jepsen Christensen.

Rudbøl Forsamlingshus. Ombygning foretaget af Arkitekt Petersen, Tønder. Indviendes 17. November 1935. Taler: fhv. Minister H. P. Hanssen, Inspektør Gotthardsen, Tønder, og Pastor N. P. Nielsen, Højer.

Fra Rødningegenen.

H. F. Ewald som Landmaaler.

Af **Aug. F. Schmidt.**

I Rødning Østerby laa til 1856 en gammel udelt Gaard, der sikkert har haft sin Plads her igennem talrige Aarhundreder. Den har hørt til en af Byens oprindelige Gaarde, antagelig opført første Gang paa Botofte i den tidlige Middelalder. I Tiden fra i hvert Fald o. 1750 til 1856 var Gaarden i Slægten Schmidts Besiddelse. Slægtsnavnet siges at stamme fra en af Slægtens Forfædre, der var Smed.

Iblandt mine Papirer vedrørende min Fædreneslægt findes en Landgilderegnskabsbog, der, skønt den er noget medtaget i Kanterne og snavset paa Bindet, dog godt kan læses. Bogens Regnskab er skrevet med Blæk med de forskellige Ejeres Haandskrifter og de forskellige Fogeders Underskrifter. Paa dens første Blad staar: »Quitterings Buch für Peter Petersen Schmidt, aus Orte Rødning, Kirchspiel Rødning unter Frøs Herred«.

Kvitteringsbogen begynder i 1782 og slutter 17. Juli 1851. Første Ejer af Bogen og Gaarden, som Bogen indeholder Landgilderegnskabet for, hed som nævnt Peter Petersen Schmidt og var min Tip-Tip-Oldefader. Han ejede Gaarden til 1793. Derefter ejedes Gaard og Bog af Søren Truelsen, min Tipoldefader, til 1827. Den følgende Ejer var min Oldefader, Peter Sørensen Schmidt, fra 1827 til 1852. Han var forresten gift tre Gange. Fra 1852—1856 ejedes Gaarden af min Bedstefader Nis Petersen Schmidt, der solgte Gaarden i 1856.

Et økonomisk oplysende Bidrag yder Landgildebogen ogsaa. Paa dens første Side staar: P. Petersen Schmidt soll bezahlen Landgilde pro 1782: 4 Rgsbkdlr. 31 Skl. Courant, — der 1790 stiger til 4 Rgsbkdlr. 35 Skl., hvilken Sum holder sig uforandret til 1813 (det gale Pengaar), da Udgiften bliver 7 Rgsbkdlr. 3 Mk. 7 Skl., der forbliver uforandret til 1836, da den bliver 7 Rgsbkdlr. 95 Skl. Fra 1837 til 1843 er Udgiften aarlig 11 Rgsbkdlr. 43 Skl. 1844 stiger Udgiften til 19 Rgsbkdlr. 41 $\frac{1}{2}$ Skl. 1845 daler Udgiften til 9 Rgsbkdlr. 68 $\frac{1}{2}$ Skl. 1846 er Udgiften 7

Rgsbkldr. 94³/₅ Skl., 1848 15 Rgsbldr. 3¹/₂ Skl. Derefter er et Par mindre Variationer, og i sidste Regnskab 1851 er Udgiften 15 Rgsbkldr. 13³/₄ Skl.

Saadan var altsaa Landgildeudgifterne paa en Gaard paa ca. 85 Tdr. Land i Tidsrummet 1782 til 1851. Store Summer var det jo ikke — sammenlignet med Nutidens Skatteudgifter, men sammenlignet med Datidens Forhold har det ikke været saa lidt endda, Gaarden har maattet yde alene i Landgilde. Der var jo ogsaa andre Udgifter i Skatter, Tiende o. s. v. at afholde end Landgilden, der var en aarlig Afgift i Korn eller Penge, som Fæstebonden betalte af den Gaard, han drev. Naar Regnskabsbogen hører op 1851, har det sin Grund i, at i dette Aar fandt den endelige Hoveriafløsning for Fæstegaarde Sted for hele Landets Vedkommende. Den sidste Ejer af den gamle Schmidtske Slægtsgaard i Rødding Østerby, Nis P. Schmidt, blev født 22. August 1823 i Rødding. Han blev senere gift med Maren Boisen Jensdatter, født i Brem 28. December 1820. Hendes Fader, Jens Boisen, der var Gaardejer i Brem, stammede fra Gastrupgaard i Hjerting Sogn.

Da N. P. Schmidt i 1856 solgte sin fra Fædrene arvede Gaard, blev dens Jorder opmaalte, og Arealerne blev aftegnede paa et Kort, der ogsaa lærer os en Del om gamle Landboforhold.

Kortet, der er i min Besiddelse, har ogsaa en vis litteraturhistorisk Interesse, idet det er tegnet af den senere saa bekendte historiske Romanforfatter H. F. Ewald (1821—1908), der begyndte sin Løbebane som Landmaaler. Over tredive Aar gammel gav han sig til at læse til Landmaaler. Den 10. November 1856 fik han Bestalling som saadan og nedsatte sig foreløbig i Toftlund. Men forinden havde han besøgt sin Ungdomsven Hother Smith, der dengang var Herredsfoged paa Graasten. Ewald var forlovet med en yngre Søster til Smiths Hustru, den kun syttenaarige Julie Caroline Oest. I 1855 hjemførte Ewald sin Brud til Gram, hvor han havde købt og ombygget den lille Ejendom Bredelykke, der ligger tæt nordfor Gram. Her forblev de til 1864. Og her var det, Ewald kom ind paa Forfatterbanen, men det er en anden Historie, hvorom man bl. a. kan læse i Sønderjydske Maanedsskrift VII (1931), S. 132—37.

Et af de første Landmaalingsarbejder, om ikke det første, Ewald udførte paa Bredelykke, var Opmaalingen og Tegningen af Arealerne til N. P. Schmidts Gaard i Rødning. Dette Markkort, der viser os Jorderne til »Nis Petersen Schmidts Ejendoms-Gaard i Rødning By og Sogn«, er 62 cm højt og 82 cm bredt. Der er 12 forskellige Markstykker pynteligt aftegnet paa Kortet. Saa mange Steder havde Gaarden altsaa Jordtilliggende! Maalestokken er paa 120 Roder Hamburger Maal. De fleste af de opmaalte og aftegnede Jordstykker har deres særlige Navn, hvorfor Kortet altsaa ogsaa er af lidt Interesse for Stednavneforskere. Marknavnene er følgende: A a m a i (Maj=Made, betyder Eng). Toft, Birket, Tragt (efter Markstykkets Form), Søndre-Mose, Søndre-Hede, Højmose, Øster-Hede, Øster-Lykke (Lykke er en gammel Betegnelse paa et indhegnet Stykke Jord, jfr. Bredelykke), desuden Skoven og Gaarden med Have. Paa Kortet er dog ikke meddelt alle den opmaalte Gaards Marknavne. Markstykket, der paa Kortet bærer Navnet Birket, havde flere Navne knyttet til sig, saaledes Trindengen (trind=rund), Buskene (et Stykke Mark med Buskvækst, hvor man i tidligere Tid slog Græsset af med Leen mellem Buskene), Krogen, et lavtliggende Stykke Jord, der laa i et Hjørne af Marken og som svarede godt til sit Navn. A a e n, der paa Kortet er aftegnet som løbende igennem A a m a d e n, er Hjortvad Aa. Bækken ved Siden af Gaardens Bygninger inde i Rødning By er Rødning Bæk. — Man forstaar nok, at Værket om de sønderjydske Stednavne bliver meget omfangsrigt, naar man alene til en enkelt Gaard kan finde knyttet over en halv Snes Marknavne.

De 12 Tegninger paa Kortet er af vidt forskellig Størrelse og Form. Mose- og Hedestykkerne er meget smalle og lange Arealer, ligeledes æ Towt og æ Østeløk', — saaledes som de til Gaardene i Landsbyfællesskabets Tid tildelte Jorders Form hyppigst var det. Æ Birke og æ Skov er større, mangedannede Jordstykker. Æ O'mad er et omtrent firkantet Stykke Jord.

Kortet er nydeligt tegnet, saa man kan i hvert Fald ikke af dette finde et Bevis paa, at H. F. Ewald ikke havde særlige Evner som Landmaaler. Præsten og Lokalhistorikeren H a n s

K a u, der var fra Brendstrup mellem Rødding og Gram, fortæller nemlig om Ewald i sin fængslende Bog: »Fra Kampen mellem Dansk og Tysk« (1908), S. 47 f., at han som Landmaaler ikke var heldig, »hans Opmaalinger gjorde nok tit en ynkelig Figur«. Det var jo saa godt, at Ewald havde Evner til at klare sig ad anden Vej end den, han havde uddannet sig til i sin Ungdoms Studier.

Af den gamle Slægtsgaard, hvis vidtspredte Jorder blev solgt til forskellige, beholdt N. P. Schmidt kun æ Birke sydøstfor Rødding. Paa dette Jordstykke lod han opføre den nødvendige Bygning. Den gamle Gaards efterladte Bygninger inde i Østerbyen ejedes i 1921 af en Farver.

I Ejendommen paa Birket drev N. P. Schmidt i en Aarække Landbrug, til han paa sine ældre Dage sammen med sin Hustru i en Del Aar havde Bopæl i en Fløj af Rødding Højskole.

Nis P. Schmidt og Maren Jensdatter fik i deres Ægteskab tre Børn: Jens Boisen Schmidt, født 24. Maj i Brem. Her var Forældrene midlertidig flyttede hen. Anne Marie Schmidt, født 8. November 1856, død af Tæring 1874. Peter Sørensen Schmidt, født 9. November 1858, drog 17½ Aar gl. til Danmark; han vilde ikke være tysk Soldat. Han har opholdt sig nordfor Kongeaen siden sin Udvandring, var med til Afstemningen i 1920 og bor nu i Lunderskov. Maren Jensdatter Schmidt døde 31. August 1891 paa Højskolen i Rødding. Hun blev begravet paa Rødding Kirkegaard. Hendes Mand flyttede derefter over til sin ældste Søn Jens Boisen Schmidt, der var Mejeribestyrer paa Mejeriet Kronborg i Gesten Sogn. Her døde N. P. Schmidt i Sommeren 1899 og blev jordfæstet paa Veerst Kirkegaard. J. B. Schmidt var Mejeribestyrer i Øster Højst fra 1887—89, og paa Kronborg fra 1889—1902. 1. November 1902 overtog han Lyknesgaard ved Lunderskov. Her døde han 18. December 1905 og blev begravet paa Skanderup Kirkegaard. Om hans Livsgerning og om hans Ungdomstid i Røddingegnen kan læses nærmere i min Bog: »Fra Røj og Ravnholt« (1931), S. 70 ff. I dette Arbejde finder man ogsaa andre Oplysninger af Betydning for slægtsinteresserede i Sønderjylland. — I det ovenstaaende har det blot været Hensigten at give et lille Indtryk af, hvad man kan erholde

til Oplysning om historiske, litterære og sproglige Emner ved at betragte nogle faa skriftlige Overleveringer fra en Slægtsgaard, hvortil mit Slægtled aldrig har haft nogen direkte Tilnytning. Det er derfor let at forstaa, at Folk, der er vokset op i en Slægtsgaard og stadig har Forbindelse med en saadan, har meget at fortælle derfra. Første Del af H. P. Hanssens Erindringer er det bedste og smukkeste Eksempel, vi har herpaa fra Sønderjylland.

August F. Schmidt.

DE GAMLE, SOM FALDT -

H. P. Hanssen.

Den 20. Decbr. i Fjor mistede H. P. Hanssen sin kloge og djærve Hustru; næppe et halvt Aar efter fulgte han hende selv i Graven, den 27. Maj.

Det var ikke sunget for hans Vugge, at han skulde blive Nordslesvigs politiske Fører. Tværtimod var alt lagt til Rette for, at han kunde træde i Slægtens Spor. For at bruge de Ord, hvormed han selv indleder sine Erindringer, havde den brede Rødder i Sønderjylland. Hans Tipoldefader havde i Begyndelsen af 18. Aarh. foretaget den korte Rejse fra Angel til Sundeved, og her havde Bedstefaderen 1825 købt det lille Landbolssted Nørremølle, som han efterhaanden udvidede og arronderede ved Jordkøb, og hvor hans Fader Christen Hanssen sad i en stor og blomstrende Bedrift, der ikke blot omfattede Landbrug, men ogsaa Købmandshandel, Brænderi m. m. Hans ældste Broder var udvandret som Optant, og det laa derfor nær, at han skulde overtage Fædrenegaarden. Det var dog dengang ikke saa lige til. Ikke blot før 1870, men ogsaa efter den Tid var en Strøm af Unge gaaet fra Nordslesvig dels Nord paa til Kongeriget, dels over Havet til Amerika. Man havde jo Løftet i »Paragraf 5« og fandt derfor ingen Grund til i tre Aar at springe prøjsisk Soldat. Men alt som Aarene gik, svækkedes Haabet om en snarlig Genforening med Moderlandet, og det blev mere og mere klart for dem, der saa udover Dagen, at skulde Maalet naas, skulde Nordslesvig atter blive dansk, maatte Udvandringen standse. At fortsætte som hidtil vilde simpelthen være at spille Tysskerne Kortene i Hænde. Men let var det selvfølgelig ikke at bryde med det, der for de fleste endnu dengang stod som det rette, ikke mindst fordi Valget allerede skulde træffes i 17-Aars Alderen. Længe vaklede han frem og tilbage, og først en Vinterdag paa Dybbøl Banke, hvor Mindet om Fortidens Kampe slog ham i Møde, blev han klar over sig selv. Han var vel ikke den første, der brød med

Udvandringen, men naar hans Skridt saa at sige fik programmæssig Betydning, var det, som det er bleven sagt, fordi han klarere end de andre drog Konsekvenserne heraf og aldrig blev træt af at hævde, at det var Nordslesvigernes nationale Pligt at underkaste sig den prøjsiske Militærtjeneste for derigennem at bevare deres Hjemstavnret. Tidlig blev han saaledes Talsmand for den Nationalitetspolitik paa langt Sigt, der gennem hele Udlændighedstiden saa at sige var den røde Traad i hans offentlige Liv.

De følgende Aar uddannede han sig nu som Landmand, samtidig med at han i Vintrene 1881—82, 1882—83 og 1885—86 besøgte Askov og derved knyttede de stærke Baand til Højskolen, der varede Livet ud. Askovopholdene fik den største Betydning for hans Fremtid. Tidlig udviklet og opvokset i et stærkt aandeligt og nationalt interesseret Hjem, der modsat hvad der dengang var vanlig i nordslesvigske Storbondeskredse, var venlig stemt overfor Kongerigets Venstre, mødte han ikke blot med aabne Øjne, men ogsaa med et bevidst Maal. Det var hans Agt saa godt som muligt at sætte sig ind i Sønderjyllands nyere Historie for derigennem at faa fast Bund under Fødderne for sin Deltagelse i den Nationalitetskamp, der mere og mere greb ham, og hvis nye Retningslinjer han nu opridsede for sine Kammerater. Det var jo i »Edskampens« Dage, hvor de danske Nordslesvigere havde delt sig i to skarpt adskilte Lejre paa Spørgsmaalet om, hvorvidt Landdagsmændene skulde aflægge Ed paa den prøjsiske Forfatning, og hvor de heller ikke senere helt ukendte Slagord »Protest« og »Forhandling« skabtes. Han var allerede saa smaat begyndt som Journalist med Smaaandlæg i »Dybbøl-Posten«, og i de følgende Aar, hvor han mer eller mindre ledede Driften paa Nørremølle, voksede hans journalistiske Virksomhed. Den steg fra Smaastykker til lange Arti-

kelrækker, og ikke blot i »Dybbøl-Posten«, men ogsaa i kongerigske Dagblade og »Højskolebladet« mødte man jævnlig hans Indlæg under Mærket »En Bondeknøs«. Samtidig begyndte han at optræde som Foredragsholder og knyttede personlige Forbindelser med de politiske Førere som Junggreen og først og fremmest Reimers, hvem han kom til at staa saare nær.

Hans Færd staar i disse Aar helt i Højskolens Tegn, og Højskolen var dengang ingenlunde vel anskreven i de førende nordslesvigske Blade. I den indre politiske Kamp i Kongeriget havde den jo helt sluttet sig til Venstre, og udpræget højretænkende, som Redaktørerne var, oversaa de ganske den fremragende Betydning, Højskolen alt dengang havde og i endnu højere Grad kunde faa som Støtte for Nationalitetskampen. Intet Under derfor, at Hanssens til Tider med lidt ungdommeligt Overmod og Selvglæde skrevne Artikler kunde ægge til Modsigelse, og navnlig Jessen lod det saavist heller ikke skorte paa Gensvar i »Flensborg Avis«, der netop i disse Aar under hans fremragende journalistiske Ledelse fra en lille Lokalavis havde udviklet sig til et ogsaa Nord for Kongeaaen meget læst og udbredt Blad. Men til Gengæld havde Hanssen vundet sig et Navn mellem de Unge ikke blot i sin snævrere Hjemstavn, men ogsaa oppe i »det ideelle Hjørne« i Haderslev Vesteramt, og fra deres Side modtog han Opfordring til som Modvægt at udgive et frisindet Ugeblad. Tanken tiltalte ham, men samtidig var han klar over, at han i saa Fald maatte have en videre Uddannelse, maatte vælge mellem det, der hidtil havde staaet som hans Ideal, at sidde som fri Bonde paa sin fædrene Jord, og en Politikers usikre Lod. Han valgte det sidste, og i Vinteren 1886—87 rejste han til Leipzig, hvor han dels hørte Forelæsninger paa Universitetet, dels studerede tyske politiske og sociale Forhold, som han yderligere uddybede ved et senere Besøg i

Berlin under nøje Samliv med de to nordslesvigske Parlamentarikere Gustav Johannsen og Hans Lassen. Ind imellem faldt et længere Studieophold i København, der for ham først og fremmest fik Betydning ved, at han lærte A. D. Jørgensen at kende, der for ham blev »en faderlig Ven, en aldrig svigtende Raadgiver«. Samtidig kom han ogsaa gennem Johan Ottosen og H. V. Clausen i Berøring med Studentersamfundets frisindede Kredse, der hidtil havde staaet ret afvisende overfor det sønderjydske Spørgsmaal, men hvor det nu lykkedes ham at stifte den første af de to sønderjydske Studentersammenslutninger »4 S.« (Studentersamfundets sønderjydske Samfund). I Foraaret 1888 var hans Læretid forbi. Han ægtede sin Forlovede Helene Iversen, der ikke blot i Hjemmet, men ogsaa i hans offentlige Liv blev hans bedste Raadgiver og Støtte.

Det unge Par tog Bolig i Sønderborg, hvor han var bleven fast Medarbejder ved »Dybbøl-Posten«, jævnsides med at han overtog Redaktionen af det efter Tilskyndelse af A. D. Jørgensen stiftede historiske Tidsskrift »Sønderjydske Aarbøger«. Større Opgaver laa dog parat til ham. I Nordslesvig var Edskampens Bølger nu ved at lægge sig; hvad det gjaldt om, var at bringe de stridende Parter sammen, at skabe en fast Organisation, der havde den øverste politiske Ledelse. Under sine Ophold i Tyskland havde Hanssen faaet Blikket aabnet for den Betydning, Organisationen havde, ikke mindst for Socialdemokratiet. Han havde drøftet Sagen med de to Parlamentarikere og vundet deres Tilslutning, og paa et Møde i Vojens i Sommeren 1888 stiftedes »Den nordslesvigske Vælgerforening«. Reimers blev dens Formand, han dens Sekretær. Regeringen sørgede for, at han ikke kom til at ligge paa den lade Side, da den ved Skoleforordningen af 18. December 1888 ophævede Undervisningen i Modersmaalet i de nordslesvigske Skoler. Kampen om Modersmaalets Ret stod i de

følgende 5 Aar i første Linje, og det var ham, der organiserede de forskellige Adresser til Regeringen, medvirkede til Ordningen af den Hjemmeundervisning, man en Tid søgte at sætte i Skolens Sted, og bidrog til Stiftelsen af den tredje af de tre store nationale Foreninger, »Den nordslesvigske Skoleforening« (1892). Ogsaa for den netop nu paabegyndte Bygning af Forsamlingshusene var han ivrig. Men det var ikke blot de store Sager, der lagde Beslag paa ham. I smaat og stort blev han i disse Aar en national Konsulent for hele Nordslesvig, saaledes at han paa én Dag bogstavelig talt kunde faa Anmodning om, at skrive Lovene for en selskabelig Forening paa Als, at skaffe en Mand op ad Ribe til et billigt Laan paa hans Gaard, at sige sin Mening om et Skattespørgsmaal i Aabenraa Amt og at skaffe danske Stykker til en Dilettantforestilling et Sted i Haderslev. Intet Under, at »Hans Peter«, som hans Kendingsnavn hurtig blev, for den almindelige Bevidsthed kom til at staa som den kommende Mand, og at der indenfor Kredsen var almindelig Stemning for, at han ved Hans Lassens Død i 1896 skulde indtage hans Plads i den prøjsiske Landdag. Sagen vilde da ogsaa være gaaet af i Ro og Fred, hvis ikke Redaktør Jessen med stor Skarphed havde taget Parti mod ham. Forholdet mellem disse to Mænd, hver paa sit Omraade de betydeligste, Nordslesvig har fostret under Fremmedherredømmet, havde aldrig været godt, og det bedredes ikke, da Hanssen efter Tilskyndelse af A. D. Jørgensen i 1893 købte »Hejmdal« for selv at have et Talerør for sin politiske Anskuelse. Modsætningen mellem dem, der inderst inde beroede paa en dybtgaaende Forskel i Karakter, Hjemstavn og Oprindelse, samlede sig navnlig om et Punkt: Forholdet til Paragraf 5. Nu som tidligere angreb Jessen ham for det, der var Kærnen i hans politiske Syn paa Fremtiden, at Kampen efter § 5's Ophævelse ikke mere kunde

føres paa statsretsligt Grundlag, men først og fremmest maatte gaa ud paa ved fuld Benyttelse af alle de Rettigheder, Loven hjemlede, at opbygge og konsolidere alle de aandelige og materielle Hjælpemidler, der var nødvendige for en Nationalitetskamp paa lang Sigt. Det var i Virkeligheden den gamle Strid mellem Edsnægttere og Edsaflæggere, der stadig fortsattes. Den Erklæring, Hanssen udstedte, beroligede dog de opskræmte Gemytter, og ved Prøvevalget fik han 120 af de 125 danske Valgmænds Stemmer. I Foraaret 1896 indtog han sit Sæde i Landdagen, hvor hans gode Ven Gustav Johannsen paa bedst mulig Maade hjalp til Rette i de uvante Forhold. Til selve Stillingen var han veludrustet, saavist som han var den eneste af Nordslesvigs Repræsentanter i Berlin, der maalevidst havde forberedt sig til dette Hverv. Fra sin Ungdom havde han jo saa at sige »studeret til Politiker«.

Selvom han nu opgav sin Stilling som Vælgerforeningens Sekretær, lagde Forholdene hjemme dog stadig stærkt Beslag paa hans Kræfter. Ikke mindst da Køllerpolitiken fra Efteraaret 1898 satte ind for Alvor, blev der god Brug for det indgaaende Kendskab til tysk Forenings- og Forvaltningsret, han efterhaanden havde erhvervet sig. Selv kom han snart ud for en stærk Storm. I 1895 var han bleven fængslet og anklaget for »forberedende Handlinger til Højforræderi«, men Myndighederne havde maattet lade Anklagen falde. Nu gravede man imidlertid den gamle Sag op, og da Køllers Masseudvisninger i 1899 blev fremdraget i Landdagen, rettede Indenrigsministeren og en Række konservative Landdagsmænd et voldsomt Angreb paa ham paa Grundlag af løsrevne Stykker af Forhørsprotokollen. Han imødegik dem imidlertid ikke blot med Ro og Værdighed, men ogsaa med saa megen taktisk Dygtighed, at en frisindet Kollega erklærede: »De har klaret Pynten godt!« I den følgende Tid var det Op-

tantsagen, der optog ham, især efter at »Optantmageriet« var begyndt i 1901. Fra gammel Tid velbevandret i hele dette udviklede Spørgsmaal uddybede han nu yderligere sine Studier, fik Hjælp fra fremragende danske Jurister og bragte Sagen frem i Landdagen, samtidig med at han gennem Forhandlinger med det prøjsiske Indenrigsministerium baade søgte at lette Kaarene for de enkelte og gennemføre en almindelig Løsning. Mere og mere blev det ham dog klart, at dette kun vilde være muligt ved en dansk-tysk Traktat, saaledes som det da ogsaa skete ved Optantkonventionen 1907, i hvilken han, selvfølgelig bag Kulisserne, havde sin store Andel. I Mellemtiden havde han personlig faaet Køllerpolitikens haarde Haand at føle. I den udmærkede Skildring, han gav af den i »Sønderjydske Aarbøger«, havde han med fuld Ret angrebet den daværende Landraad i Haderslev for at have ført falske Vidner i Finnemannsagen, en Beskyldning, for hvilken han efter en for de prøjsiske Domstole lidet smigrende Proces i 1906 maatte bøde med 3 Maaneders Fængsel i Neumünster.

Næppe en Maaned efter hans Løsladelse af Fængslet døde Redaktør Jessen, der 1901 havde afløst Gustav Johannsen som Rigsdagsmand, Hanssens tyveaarige Arbejde i den nationale Sag maatte gøre ham selvskreven til denne Nordslesvigs vigtigste parlamentariske Stilling, og indenfor Vælgerforeningens Bestyrelse var der da ogsaa fuld Enighed herom. I Efteraaret 1906 valgtes han derfor til Rigsdagsmand og genvalgtes ved Rigsdagens kort efter følgende Opløsning. Men udenfor havde stærke Kræfter længe arbejdet imod ham. Man fandt hans Holdning i de senere Aar for veg og eftergivende, bebrejdede ham, at han havde opgivet det gamle Retsstandpunkt og prøvede at binde ham med en Erklæring om at ville følge sin Forgængers Politik. Herimod protesterede han kraftigt i sine

Valgtaler: »Jeg vil føre min Politik efter min bedste Overbevisning, eller jeg vil ingen Politik føre«. Politik var for ham »Kunsten at opnaa det mulige«, og dette skulde naas gennem sagligt Arbejde, ikke gennem Protester, der i bedste Fald var talt for døve Ører. Løsningen af Optantsagen, som han vidste nærmede sig, stod desuden for ham som det altoverskyggende.

Mange forstod dog ikke denne Politik, og i de følgende Aar var han idelig udsat for Angreb, ja endog for personlige Mistænkeliggørelser. Gentagne Gange søgte han forgæves at faa Oppositionen til at tage sin Del af det parlamentariske Ansvar. Først 1908, da han nedlagde sit Landdagsmandat, derpaa 1910, da han nægtede at lade sig genopstille som Rigsdagsmand og først opgav sin Beslutning, efter at der var bleven sluttet et Forlig, der hjalp til at holde Modsætningerne indenfor sømmelige Grænser.

Da Hanssen traadte ind i den tyske Rigsdag, havde han 10 Aars parlamentarisk Virksomhed bag sig. Hans personlige Elskværdighed, hans kloge Maadehold og saglige Dygtighed gjorde ham vel lidt ikke blot hos Oppositionspartierne, men ogsaa langt ind i de Rækker, der ellers hørte til vore skarpeste Modstandere. Takket være den Understøttelse, han derved havde vundet sig, og den omfattende Viden, han paa flere Omraader sad inde med, opnaaede han flere Gange vigtige Resultater. Her skal blot nævnes Sprogforbudet 1907—08 og Spørgsmaalet om de Hjemløse 1912—13, hvor han takket være Socialdemokraterne endog valgtes ind i det Udvalg, der skulde behandle den nye Lov om Statsborgerretten.

Herhjemme fortsatte han i disse Aar ihærdigt sit Arbejde for paa alle Punkter at styrke Danskhedens Organisation og Modstandskraft. Ligesom han tidligere havde faaet gennemført en Nyordning af Sparekasserne, der helt unddrog dem Myndighedernes Indflydelse, tog han nu

Initiativet til Oprettelsen af Kreditforeningen, gav Stødet til Arbejdersekretariatet og Vælgerforeningens socialpolitiske Kursus. Og som et Modtræk mod »Bindeloven« gennemførte han 1913 »Landeværnet« og »Sogneværnene«, der under Mottoet »Fri Jord paa Frimands Haand« i Løbet af et halvt Aars Tid praktisk talt omspændte hele Nordslesvig. Mere end nogen anden skyldtes det ham, at Nordslesvigs Danskhed lidt efter lidt blev en hel lille »Stat i Staten«, og paa det af Titusinder besøgte Aarsmøde i Haderslev i 1914 tolkede han ildnende og gribende den Tillid, hvormed man trods alt saa Fremtiden i Møde.

Verdenskrigen, ved hvis Udbrud han blev arresteret, men omgaaende løsladt, bød ham nye Opgaver. Stort var der naturligvis ikke at gøre, men hvad der kunde gøres, blev gjort, hvorved hans gode Forhold til Rigsdagskollegerne blev ham til Gavn. Han udvirkede de Fængsledes Frigivelse, fik Forbudet mod Bladenes Udgivelse hævet, kæmpede mod Censurens Overgreb, paatalte Chikanerierne mod de Indkaldte og hjalp underhaanden mangfoldige, ligesom han medvirkede til, at Spørgsmaalet om de Hjemløse nu endelig blev løst ved en dansk-tysk Traktat. Samtidig fulgte han, som hans Dagbøger »Fra Krigstiden« viser, med levende Interesse de store Begivenheder, der foregik omkring ham, nøje agtende paa alle Tegn, der kunde vise, hvor det bar hen. Allerede i December 1917 begyndte han at vække de nationale Foreninger af deres tvungne Dvale, og da Enden nærmede sig i Efteraaret 1918, organiserede han et fuldstændigt Efterretningsvæsen og Mødesystem. Alt var saaledes parat til den store Dag den 23. Oktober, da han, der allerede ved Rigsdagens Forhandlinger om Fredsresolutionen i Sommeren 1917 havde udtalt Tillid til, at Nordslesvigs Ønsker maatte blive opfyldt, støttet paa § 5 krævede Spørgsmaalet løst paa Selvbestemelsesrettens Grund, et Krav, der som bekendt blev god-

kendt ved Udenrigsminister Solfs Brev. Den Jubel, der havde ombølget ham, da han paa Mødet i »Folkehjem« den 17. November oplæste dette, blev dog hurtig afløst af mørkere Toner. Baade Nord og Syd for den gamle Grænse brød Modsætningen mellem de rent nationale og de historiske Synspunkter snart ud i lys Lue. De gamle Skillelinjer i Nordslesvig, der en kort Tid syntes udslettede, viste endnu en Gang deres Livskraft, og Grænsestriden blev endnu bitrere, efter at Hanssen i Juni 1919 var bleven Medlem af Ministeriet Zahle. Saglig set var dette utvivlsomt rigtigt. Ingen havde som han et saa dybtgaaende og omfattende Kendskab til alle nordslesvigske Forhold, og for en saadan Mand var der saavist god Brug i København. Men for ham personlig blev det afgjort til Skade, da det benyttedes til at inddrage ham i den alt dengang skarpe indrepolitiske Strid.

Efter Genforeningen mente Hanssen, at de sønderjydske Rigsdagsmænd foreløbig burde danne en særlig Gruppe for at orientere sig i Kongerigets for dem praktisk talt ukendte politiske Forhold, og da dette ikke lod sig gennemføre, ønskede han ikke Valg. Først 1924 lod han sig opstille som Venstres Kandidat, men trak sig allerede tilbage i 1926.

Dette betød dog ikke, at han lagde Politiken paa Hyl- den. Ligesom han i »Hejmdal« gjorde skarp Front mod de mangehaande »Bevægelser«, der en Tid fo'r over Landet, fulgte han med vaagent Øje det stedse stærkere tyske Fremstød, blev aldrig træt af at raabe Vagt i Gevær mod den Fare, der truede, og arbejdede til det sidste for gennem Opførelse af Forsamlingshuse og paa anden Maade at styrke vor nationale Stiling i Grænseegnene. Samtidig var han i disse Aar stærkt optaget af litterære Arbejder: Krigsdagbøgerne (1924), »Fra Kampaarene« med Udvalg af hans ældre Afhandlinger og Foredrag (1928—29), og endelig

hans Erindringer, »Et Tilbageblik«, et Kildeskrift af ypperste Rang ikke blot til hans egen, men ogsaa til Nordslesvigs Historie, hvor ikke mindst Skildringen af hans Ungdom og Barndom giver et levende Billede af hans store Vennesælhed, hans lyse Lune, hans dybe Hjemstavnskærlighed, for hvilken han har givet saa skønt et Udtryk i sin »Hygumtale«.

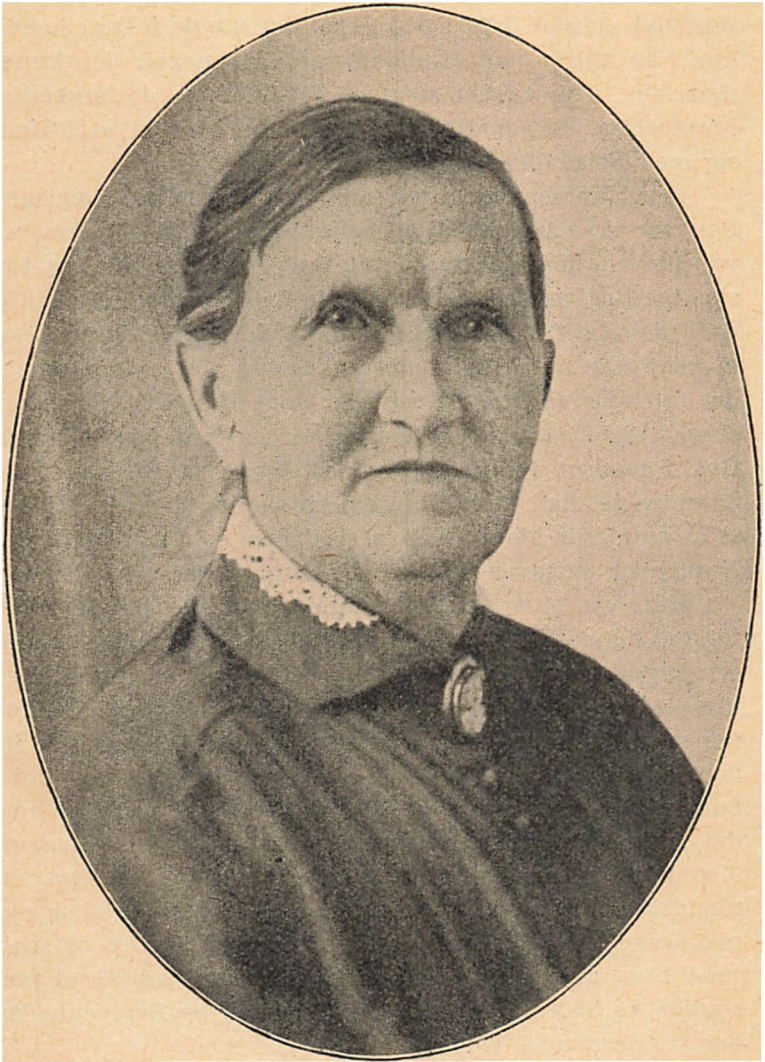
Der har været Stunder, hvor H. P. Hanssen stod som Enhedsmærket, baaret højt af sine Landsmænds enstemmige Tilslutning, men der har ogsaa været Tider, hvor der stod Storm og Strid om hans Navn. Nu, da han ikke er mere, bøjer vi os alle, gamle Venner og gamle Modstandere, i Ærbødighed og Taknemlighed for hans Livsværk. Thi klarere end nogen anden har han set, at skulde Haabet om en Genforening ikke blive tom Tale, gjaldt det om »at opretholde en dansk talende, dansk følende, dansk vilende nordslesvigsk Befolkning«. Og mere maalbevidst end nogen anden har han arbejdet herfor.

M. Mackeprang.

Helene Hanssen.

Fru Helene Hanssen er født den 25. December 1860 i Ullerup og døde den 20. December 1935 i Aabenraa. Hendes Livsvej ligger ikke saa lidt ud over det almindelige, idet hun fik en overordentlig stor Indflydelse paa mange Omraader, som ikke er enhver beskaaret. Hun var sin Mands, H. P. Hanssens, gode Medhjælper og store Støtte gennem Livet.

Der var over Fru Hanssen noget, der for den Uforstaaende kunde se ud som noget originalt. Dette er rigtigt, naar originalt ombyttes med oprindeligt. Denne Oprindelighed kunde give sig ganske mærkelige Udslag, det skal indrømmes, dog den var ikke opstøltet, men sund Naturlig-

hed. Den gav Ligevægt til hende selv og til hendes Om-
givelser, og det i ganske særlig Grad til Manden. Fru Hans-

sen stod plantet dybt i den Jord, der havde fostret hende, hun var aldrig paa Himmelflugt eller noget, der kunde ligne det. Hun var en nøgtern Tilskuer til de forskellige Foreteelser, der mødte hende, og hun forstod at affinde sig med Forholdene, som de var.

Fru Hanssens Realitetssans var sikkert en Slægtsarv. Den var ikke begrundet i boglig Viden, men Slægtsarven var bleven udviklet under et langt Livs mange og forskellige Begivenheder. Hun havde i sin Ungdom rig Lejlighed til at stifte Bekendtskab med det historisk-poetiske, maaske har hun hyldet det en Gang, det er der meget, der taler for, men Samlivet med H. P. Hanssen, der var et stærkt historisk-poetisk Gemyt, har givet hende et stærkt Ryk i modsat Retning. Hendes Ærgerrighed, hvis der overhovedet kan være Tale om en saadan, laa gemt i dette at omplante Menneskelivet saa nært som muligt til den Natur, der omgav hende, og som hun elskede.

Hun var et sjældent levende Menneske for dem, der forstod hende. Det var ikke mange Ord, Fru Helene Hansen sagde, naar der var mange til Stede; saa holdt hun mest af at lytte. Det var let at se, om det, der fortaltes, fængslede, eller om det kedede hende, det lagde hun ingen Dølgemaal paa. Det var sjældent, at hun brød ind i Samtalen, men skete det, saa var det altid værd at høre det, hun sagde, da det ofte var Pointet i det, der taltes om. Men hvor ganske anderledes, naar Samtalen var paa To-mandshaand, da kunde hun tale og tale ud fra den rige menneskelige Erfaring, hun sad inde med. Jævnt og stille talte hun, aldrig abstrakt, men derimod i høj Grad personligt, og Talen var gerne om Personer og Begivenheder, der var fremme i Tiden.

Det, der straks lagdes Mærke til hos Fru Hanssen, var hendes Smil. Det var et mærkeligt, næsten uudgrundeligt

Smil, som der hørte meget til at forstaa. Enhver, der lærte dette Smil at kende, kunde gennem det forstaa en Del af det, der levede og aandede i hende. Var der noget, der kunde vække hendes Forargelse, saa var det Snobberiet. Denne Form for menneskelig Underfundighed kunde hun sige haarde Ord om. Hun kendte nemlig ikke til noget, der hed Rangklasse og Rangforordninger.

Kvindesagen og alt det, der gærede omkring den, forstod Fru Hanssen ikke meget af. Hun var Kvinde i god gammel Forstand, og hun tilhørte de stærke Kvinder, der staar Vagt og Værn om Hjemmet, og som ud fra det yder deres Indsats for det almene Vel. Der var i det Hanssen'ske Hjem en dybtfølt Harmoni mellem ham, hende og Børnene. Dette Hjem hvilede i sig selv, og det er Fru Hanssen, der har Æren for det.

Ved Siden af Hjemmet stod Naturen og Kunsten. Hendes bedste Syssel var at gaa i den store Have paa Højtoft med Spade og Rive og plante, saa og vande. Det var hende en inderlig Glæde at se Planterne vrimle frem af Jorden. Et Karaktertræk hos hende var, at naar dette Arbejde tog hende, saa var hun ligeglad med den ydre Paaklædning. Det er ikke hændt saa sjældent, at hun er bleven antaget for at være et Tjenestetydende. Naar det skete, tog hun det med godt Humør og kunde spøgende tale om det. Kunsten beundrede hun og havde et skarpt Øje for det ægte og uægte ved den, akkurat som hun havde det overfor Mennesker. Særlig stor Pris satte hun paa den gamle Haandværkerkunst, da der i den laa gemt saa meget af det personlige.

Hendes Forhold til det nationale var det ikke vanskeligt at komme til Bunds i, da det hele for hende var rene Selvfølgeligheder. Der taltes meget lidt om det, da hun sikkert, som saa mange andre, har følt, at der tales me-

get mere om det, end der handles i det. Hun, der var en Ven af Handling, blev hurtig træt af teoretiske Udlægninger. Et andet Særkende var Godgørenhed overfor dem, der led Nød. Hun kunde tale om Nød og Elendighed hos den og den, men jeg har aldrig hørt hende sige, at hun havde hjulpet. Den Slags Ting taltes der ikke om, det var en Selvfølge, der ikke skulde spildes Ord paa.

Nu er hun borte, denne sjældne og stærke Kvinde. Jeg har gennem hende for første Gang lært, hvad de Linjer betyder, som Bjørnson skrev:

»skønt Børnehænder og Kvindeværk,
det Fæste holder Din Sjæl saa stærk.«

Fru Helene Hanssen var ikke alene en sjælden Kvinde, men hun holdt fremfor alt de gode Traditioner i Ære og skabte dermed det Fæste, der blev det egentlige Sted, hvorfra H. P. Hanssen kunde hente Styrke og Kraft til det Arbejde, han gjorde. Den Hæder og Ære, som blev tilkendt H. P. Hanssen her i Livet, maa han dele med Fru Helene Hanssen.

Jakob Petersen.

F. Sørensen, Tinglev.

Den 16. December i Fjor afgik ved Døden i en Alder af omtrent 81 Aar Auktionator Frederik Sørensen i Tinglev. Med ham mistede Egnen en af sine særprægede Mænd, hvis lange Virke paa Egnen havde sat sine dybe Spor.

Sørensen stammede fra Horsens-Egnen, men kom som ung Mand til Sønderjylland som Tjenestekarl. Han blev hernelde, satte Foden under eget Bord og aabnede en Slagterforretning i Uge.. Herfra drog han senere til Tinglev, hvor hans Livsgerning faldt.

Efter at have overdraget Slagteriet til sin Søn, blev han den paa hele Egnen kendte og søgte Auktionator. Der gik mange Frasagn om hans dygtige og humoristiske Maade at holde Auktion paa og faa Folk til at byde paa Varerne. Overfor Kreaturhandelen og Ejendomshandelen stod Sørensen ikke fremmed, og mange Køb og Salg er afsluttede ved den »gammel Slawters« Mellemkomst.

Gennem en Aarrække sysselsatte Sørensen sig med Forsikringsvæsenet. Han var en overmaade dygtig Akkvisitør, og store Forretninger afsluttede han i de første Aar efter Genforeningen for »Nye Danske«, senere for »Baltica« og i sine sidste Leveaar for »Arbejdsgivernes Ulykkesforsikring«.

Frederik Sørensen var først og fremmest en dansk Mand, der dog tillige forstod at omgaas sine tyske Medborgere. Han var født Forretningsmand med en fin Tilpasningsevne. Men han var i første Linie en god dansk Mand, som ikke svigtede, hvor det gjaldt at træde i Skranken for Danskheden. Af den Grund blev han ved Krigens Udbrud arresteret, ført til Sprøjtehuset i Tinglev og senere til den ny Latinskole og til Sømandsskolen i Flensborg, hvor fremtrædende danske Mænd sad indespærrede. Under dette ikke helt korte Ophold fornægtede hans gode jyske Lune sig ikke. I Godsinspektør Davidsens »Forbryderalbum« findes en interessant Tegning fra »Arresten«: »Sørensen filosoferer«, som giver et Begreb om Fangens Humør.

I det nationale danske Arbejde, baade før og efter Genforeningen, var Sørensen virksom Deltager. Der var saa meget, der skulde gøres, saa mange Opgaver, som skulde løses. Strunk til Hest modtog Sørensen de danske Dragoner ved Kravlund og førte dem ind i den ravtyske Tinglev By; Afstemningsmøderne paa Egnen var han med til at tilrettelægge, og han savnedes sjældent ved et Møde. Ved Kravlund Kro var han med til at byde Kong Christian velkommen paa hans Togt til Tønder efter Dybbølfesten 1920.

Som gammel Aarhusdragon besad han til det sidste Rankhed, og Disciplin var for ham mere end et tomt Ord. Han var Medstifter af Selskabet »De danske Forsvarsbrødre for Tinglev og Omegn« og havde indtil Foraaret 1935 Sæde i dets Besty-

relse. Paa hans 80-aarige Fødselsdag blev han dets Æresmedlem. Ved samme Lejlighed — 26. Januar 1935 — kom Soldaterne fra Søgaardslejren og gjorde Honnør for den gamle Soldat.

Sørensens Jordefærd fandt Sted den 20. December, og Tinglev Kirke kunde næppe rumme Sørgekaren. Et Væld af Kranse var sendt til Baaren. Veteraner, Officerer, Familie og Venner langvejs fra og Forsvarsbroderforeninger med Fæner var mødt. Det var en værdig Jordefærd, den gamle Hædersmand fik. Auktionator Sørensens Minde vil leve langt ud over Tinglev Sogns Grænser!

H. P.

Jørgen Schmidt, Glasergaard.

Det tynder ud i Rækkerne af de Mænd, der stod fremme i den nationale Kamp under Fremmedherredømmet. Et Navn med god Klang blandt disse var Jørgen Schmidt, Glasergaard, der afgik ved Døden den 24. Maj 1936, 83 Aar gammel.

Jørgen Schmidt var født i Gabøl, og han kom efter Konfirmationsalderen i Møllerlære i Bevtoft Mølle hos Hans Krüger, og det var Samlivet og Samarbejdet mellem den unge Mand og den gamle danske Fører, der kom til at præge Jørgen Schmidts Udvikling. Jørgen Schmidt havde et hurtigt Nemme, var baade intelligent og interesseret, og Krüger tog hans Evner i Brug og anvendte ham som sin Medhjælper og Privatsekretær i sine offentlige Hverv, bl. a. til at renskrive sine Artikler og Taler. Krüger selv havde en næsten ulæselig, flyvende Haandskrift. En saa kraftig Personlighed som Krügers maatte selvfølgelig øve en stærk Indvirkning paa en ung inter-

esseret Mand som Jørgen Schmidt, og helt op i Aarene talte han med Varme om, hvad han skyldte Paavirkningen fra Krüger. Forholdet mellem dem blev næsten som mellem Far og Søn. Men sin egen Faders Minde holdt Jørgen Schmidt højt i Ære. Med duggede Øjne kunde han fortælle om ham, den gamle Veteran fra Treaarskrigen, der var bleven saaret og havde mistet Førligheden i den ene Haand.

Jørgen Schmidt opterede for Danmark og aftjente sin Værnepligt ved Garden i 1875—76. Det var med Stolthed, han mindedes den Tid. Og efter Genforeningen blev han Formand for den nye Garderforening i Sønderjylland, og festligt var det at være med ved denne Forenings Stævner under Jørgen Schmidts Ledelse.

Jørgen Schmidt blev en Foregangsmand for sin Egn, baade som Landmand og i national Henseende. 1878 købte han Glasergaard, en stor, mager Hedegaard, som han drev frem til en af de bedste i Sognet. Som Optant maatte han i en lang Aarrække holde sig tilbage i det nationale Arbejde, men det lykkedes ham at blive naturaliseret under den mildere Kurs i Begyndelsen af 90-erne. Og derefter kom han snart frem i de forreste Rækker i det danske folkelige og nationale Arbejde. Særlig fortjener at nævnes hans Virke som Formand for »Foredragsforeningen for Nustrup m. fl. Sogne«. Her har han gjort en meget betydelig Indsats, hvis Virkning har kunnet spores langt op gennem Aarene. Ved Rejsningen af Bevtoft Forsamlingshus, der under Køllerpolitikken blev lukket den ene Gang efter den anden af de preussiske Myndigheder, var han medvirkende. Og en Række offentlige Tillidshverv, der blev ham betroet, varetog han baade dygtigt og trofast. Han var Kirkeældste, Medlem af Provstisynoden, af Tilsynsraadet for Nordslesvigsk Kreditforening, og særlig maa fremhæves hans mangeaarige Virke som Formand for Sønderjydsk Smør-

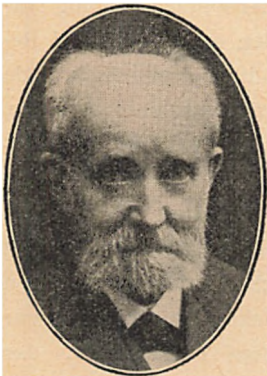
eksportforening i Vojens, et Hverv, han varetog lige til sin Død.

I 1913 afstod han Gaarden til Sønnen Niels Schmidt og byggede sig en Villa i Bevtøft, som han gav Gaardens Navn. Han blev en gammel Mand, men havde den Lykke at bevare Kræfterne, baade aandelige og legemlige, lige til det sidste. Og han bevarede ogsaa sit friske Mod, sin lyse Tro og sit gode Humør. Og ogsaa sit varme Hjerte. Han omfattede sit Land, sit Folk, Kongehuset og den danske Sag med en inderlig Kærlighed. Han fik af sin Konge Ridderkorset, en Udmærkelse, han var glad ved og stolt af, og som han havde fortjent. Han følte det som sit Livs store Lykke, at han havde faaet Lov til at opleve Opfyldelsen af Slægternes Haab om Genforeningen.

Hans Navn vil blive bevaret i kærligt Minde.

Niels Hansen.

Niels Hansen Frank.

Før Krigen blev Røddingegnen ofte kaldt »det ideelle Hjørne«. Det var en fordringsfuld Betegnelse, og den blev da ogsaa som oftest anvendt i Spøg. Men noget var der om det. Røddingegnen var den Del af Sønderjylland som var stærkest præget af den danske Højskole. Det mærkedes ikke alene i det andelige Liv, men ogsaa i det praktiske Arbejde. For mange af Egnens Bønder var det økonomiske ikke alene noget, der tog Sigte paa egen Fordel, men en Kraft i de nationale og sociale Opgavers Tjeneste. Det er min Erfaring fra ti Aars Arbejde i Sparekassen for Frøs og Kalvslund Herreder.

I Sparekassens Bestyrelse og Tilsynsraad sad mange af de Mænd, som har været med til at give Egnen Præg, Mænd som

Skrumsager, P. Schmidt, Oluf Iløjer. Ja, der var Grund til at nævne mange af denne Kreds af ejendommelige og betydelige Personer. De fleste af dem er nu gaet bort. En af de sidste var Niels Frank, han holdt ud i Sparekassens Tjeneste til Efteraaret 1934. Efter et kort Otium døde han den 14. Januar 1936.

Det var ikke sunget over Franks Vugge, at han skulde blive Direktør for Egnens betydeligste Pengeinstitut. Han var født den 31. Januar 1856 som Søn af Gaardejer Hans Nielsen Frank i Røjbøl, og da Forældrene døde tidligt, maatte han i en ung Alder overtage Fædreengaarden, som i mange Generationer har været i Slægtens Eje. Men Niels Frank havde Sans for boglige Sysler og en udpræget Lyst til Regnskabsvæsen. I en Aarrække var han Sekretær for Den Nordslesvigske Kreaturforsikring. Samtidig beklædte han Stillingen som Medlem af Tilsynsraadet for Sparekassen for Frøs og Kalvslund Herreder i Rødding, og efter Sammenslutningen med Sparekassen for Rødding By og Omegn kom Frank til at deltage i den daglige Ledelse som Forretningsfører. Det var kort før Krigen, og i de vanskelige Aar under og efter Krigen kom hans Dygtighed i rigt Maal Sparekassen til gode.

Frank havde lige saa lidt som de andre af Sparekassens Ledere nogen teknisk Uddannelse. Men for hans Vedkommende udlignedes denne Mangel ved en Række solide Egenskaber, som gjorde ham velskikket til Opgaven. Frank var en sindig Mand, han forhastede sig ikke; men støt og sikkert skred Arbejdet frem fra Dag til Dag, og han havde Orden i sine Ting.

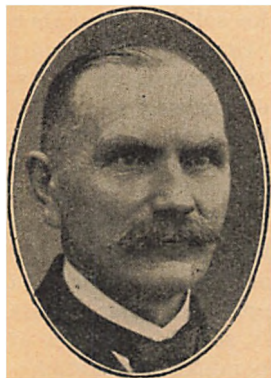
Niels Frank var et levende og alsidig interesseret Menneske, men hans Interesser udenfor Sparekassen gik ikke ud over Arbejdet paa Kontoret. Men Gang paa Gang fik Frank Lejlighed til gennem sin Virksomhed at støtte de Formaal, som han ønskede at fremme. Før Krigen var det hans Lyst at være med til at hjælpe unge, dygtige danske Landmænd i Gang med Ejendomme, og efter Genforeningen søgte han efter bedste Evne at udnytte de Hjælpeforanstaltninger, som blev truffet af det Offentlige til Imødegaaelse af de økonomiske Vanskeligheder. Realkreditlaanene kan føres tilbage til hans Initiativ, og hans Sparekasse var den, der placerede de fleste af disse Laan.

Niels Frank var en ægte Søn af »det ideelle Hjørne«, og han har været med til at føre Egnens gode Traditioner videre. Sin største Indsats gjorde han som Direktør for Sparekassen i Rødding. Ogsaa dette Arbejde forstod han at stille i Idéens Tjeneste uden at slaa af paa de Krav, som maatte stilles til Sikkerheden for de af Sparekassen ydede Laan. Frank var en af de sidste og de bedste af Sparekassemandene af den gamle Skole; men han havde tillige en levende Forstaaelse for de Krav, som Tiden og de nye Forhold stillede. Han har paa sit Felt og sin Egn været med til at forberede og gennemføre Genforeningen.

Niels Frank var gift med Jørgine Grosbøl, en Søster til Gaardejer Jens Grosbøl i Terp. Men hun døde allerede i 1901. Der var en stor Børneflokk, seks Sønner og en Datter. Bedst kendt af Sønnerne er Konsulent Jørgen Frank, Hammelev, og Gaardejer Peter Frank, Stollig. Slægtsgaarden ejes af Sønnen Marius Frank. Datteren Berteline har siden Moderens Død ført Huset for sin Fader.

P. A. Calle.

Christian J. Steg.

Med Chr. Steg er en af Varnæs Sogns bedste Mænd gaaet bort.

Han fødtes paa Ravnhøj i Bovrup den 6. Marts 1874. Efter at have af-tjent sin Værnepligt ved Garden i Berlin tog han Plads paa Falster, og senere besøgte han Rødkilde Højskole. Vendt hjem herfra overtog han Ravnhøj efter sine Forældre. Og skønt hans Fader havde været en dygtig Landmand, fandt Chr. Steg meget at ændre, og han naaede virkeligt at faa sin Gaard drevet frem til et Monsterbrug, især havde Plant-

ningen hans Interesse, og han fik Tid til at plante Træer i Tusindvis.

Men Livet har heller ikke været lutter Solskinsdage for ham. Et Aars Tid før Krigen havde han den tunge Sorg at miste sin Hustru. Han sad nu ene tilbage med syv smaa Børn og sin gamle Moder. Saa kom Krigen, og han maatte forlade sine Børn og overlade Driften til sin gamle Moder, som dengang var højt oppe i Halvfjerdserne. Et Aars Tid før Krigens Afslutning blev han hjemsendt, og nu havde han det Uheld at Gaarden brændte. Men aldrig tabte han Modet.

Efter Genforeningen har det Offentlige lagt meget Beslag paa hans Evner. Han var Medlem af Sogneraad og Menighedsraad, en Aarrække Formand for Bovrup Mejeri. Men hans største Interesse havde vistnok Sprogforeningen, hvis Tillidsmand han var.

Trods Modgang og Sorg og nu de sidste Aar et svækket Helbred holdt han sig rask baade i Skikkelse og Sind. Aldrig hørte man ham klage, og han sang endnu som altid: »Hver Glans, hver Plet vil jeg bære, som falder paa Danmarks Navn«.

Ære være hans Minde!

C. J.

Fru Sophie Miang, Flensborg.

Indenfor et nationalt Mindretal er der mangfoldige Opgaver at røgte, som normalt paahviler den almindelige Forvaltning og dens Forgreninger. Ogsaa Omsorgen for de trængende Gamle stiller særlige Krav. I Flensborg hjælper Dansk Menighedspleje, saa vidt dens Midler naar. »Gamles Værn« samler til sit Sommersamvær og sine Julfester seks, syv, otte Hundrede Mennesker, og desuden har Danske Kvinders slesvigske Forening i en længere Aarrække udøvet en smuk Hjælpsomhed over for mange af Byens Trængende.

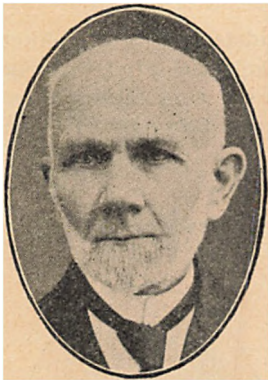
Dens ledende Tillidsmand for Flensborg By var Fru Sophie Miang, født Struckmann, en stilfærdig, varmhjertet dansk Flensborgerinde, for hvem det var en inderlig Trang at lindre

Nød. En Mængde Mennesker, hvis Kaar var præget af Verdenskrig, Inflation, Krise og Arbejdsløshed, færdedes i Fru Miangs hyggelige Hjem, og det blev hende aldrig for meget; hun ljalp og støttede, hvor hun kunde.

Fru Miang døde den 19. August 1936 i en Alder af 73 Aar. Hun var gift med Kaptajn J. Miang, en født Alsinger, der gik bort nogle Aar før hende, og en af hendes Sønner er Landsretssagfører Dr. Miang i Sønderborg.

L. P. Chr.

Møller Jacobsen, Røde Mølle.

Den 19. April 1936 døde Møller Hans Jessen Jacobsen, Røde Mølle, 90 Aar gammel. Han tilhørte en gammel nordslesvigsk Møllerslægt med Jacobsen-Navnet, der stammer fra Brede, og som derfra er flyttet ud til Brøns, Hellevad og Rødekro.

Møller Jacobsen var en stille Mand, jævn og gammeldags i sin Optræden. Men han var en ualmindelig dygtig Mand, flittig og reel i sin Færd, baa- de som Forretningsmand og som Menneske; en Mand, der elskede Or- den, og som havde et varmt Hjerte for Smaafolk. Mange er kommen til ham for at bede om Hjælp, og de gik ikke forgæves. Og han var en trofast dansk Mand. Sjældent saa man ham udenfor Røde Mølle, men han var anset og højagtet af alle, der kendte ham, og selv om han kun sjældent deltog i offentlige nationale Møder, blev han en trofast og fast Støtte for Danskheden i den stærkt tysksprægede Stationsby under Fremmedherredømmet.

Møller Jacobsen var Medlem af Den nordslesvigske Folke- banks Bestyrelse og af A.-S. Ceres's Bestyrelse. men ellers attraaede han ikke offentlige Hverv, skønt hans dybtgaaende Indsigt i økonomiske Spørgsmaal vilde have kunnet finde An- vendelse i mange Foretagender. Hans Virke gav sig ikke Ud- slag i Ord, men i det trofaste, daglige Arbejde, ogsaa i national

Henseende. Han virkede ved sin Personlighed og ved sit Eksempel. Og hans Minde vil blive bevaret i Ærbødighed.

N. H.

Dyrlæge Chr. Riis.

Ved Dyrlæge Chr. Riis Død den 26. Marts 1936 mistede Danmark, som det blev sagt ved hans Baare, en god Søn og hans sønderjydske Landsmænd en trofast og altid redbon Medkæmper fra Udlændighedens Dage.

Christian Riis var født den 15. December 1874 i Hyrup, Bevtoft Sogn, af gammel slesvigsk Bondcæt. Da han under Opvæksten viste sig i Besiddelse af gode Aandsevner, kom han paa Latinskole, først i Haderslev, og senere i Bützow i Meklenborg, hvorfra han tog til Berlin for ved den kgl. Veterinærhøjskole at uddanne sig til Dyrlæge. Her traf han flere andre dansksindede Studerende fra Nordslesvig og var medvirkende ved Oprettelsen af en Sammenslutning af disse, en Læsekreds, der under Navn af S. St. (Sønderjydske Studenter) kom til at omfatte ogsaa andre tyske Universiteter og Højskoler.

Efter endt Uddannelse som Dyrlæge nedsatte Chr. Riis sig i 1901 i Toftlund, hvor han skabte sig en Livsgerning, og hvor han ogsaa hjemførte sin Hustru Kathrine, født Top, Datteren fra Agerskov Kro.

Ved Siden af en omfattende Praksis stillede Dyrlæge Riis sine Evner og Kræfter til Raadighed paa flere Omraader. Fra 1908 til Genforeningen var han saaledes det eneste danske Medlem af Toftlund Kommuneraad, et Ombud, han trods svigtende Helbred ogsaa paatog sig i nogle Aar under dansk Styre. I det hele taget var han altid en stærkt interesseret og aktiv Deltager i Arbejdet for Danskhedens Bevarelse og Fremme. Ved Oprettelsen af den sønderjydske Dyrlægeforening i 1920 blev Riis Foreningens første Kasserer.

Til dem, hvis Færd og Virke nøje overvaagedes af de preussiske Myndigheder, hørte ogsaa Dyrlæge Riis. Ved Verdenskrigens Udbrud blev han derfor straks indsat i Toftlund Arrest. En Uge senere overførtes han til Flensborg, hvor han maatte tilbringe et Par Maaneder som Civilfange paa Raadhuset og i Navigationsskolen.

Da Helbredet begyndte at svigte, overdrog Riis sin Praksis til Dyrlæge K. Winther, men beholdt dog Kødkontrollen i Toftlund, ligesom han ogsaa en Tid lang var Hjælpedyrlæge paa Vojens Svineslagteri.

Ved Bisættelsen paa Toftlund Kirkegaard vajede Flag ved Flag paa Halvmast i Byen, og Deltagere fra Nær og Fjern fulgte ham til Graven, et Bevis paa den Agtelse og det Ven-skab, Chr. Riis havde vundet sig, i Befolkningen som ogsaa navnligt blandt sine Standsfæller.

M. Michelsen.

Gaardejer Hans Brodersen, Store Tarup.

15. September 1866 — 23. September 1935.

Den sydslesvigske Danskhed bestaar for langt den største Dels Vedkommende af Smaakaarsfolk; men selv om det talte en hel Mængde Storbønder i sine Rækker, vilde Opmærksomheden altid fæste sig ved en Skikkelse som nu afdøde Gaardejer Hans Brodersen i Store Tarup.

Før Verdenskrigen, da adskillige i disse Egne kom til at gøre sig gældende i Nutiden uden at fordybe sig i Fortiden, sad Brodersen som den dygtige og velhavende Storbonde nede i Adelby Sogn. Han nød Anseelse fra alle Sider, var Amtsforsander, og ledende Em-

bedspersonligheder og andre fremtrædende Tyskere i Flensborg holdt af at omgaas den livligt interesserede Mand.

Saa kom Verdenskrigen, ved hvis Afslutning mange vakte til Eftertanke. Det gjaldt ikke mindst en Mand som Hans Brodersen; og han gik grundigt til Værks. Brodersens Tanker fæstnede sig ved ganske bestemte Kendsgerninger, for Eksempel at hans Slægt havde boet i Angel helt siden Middelalderens Dage; dernæst fandt han frem det ene uomstødelige Bevis efter det andet paa sine Forfædres, sin Egn og sit Lands danske Fortid. Alle de gamle Erindringer, der laa gemt i Hans Brodersens rummelige Skuffer: gamle Mønter, gulnede Breve og Skrifter, fik ny og øget Betydning, og det hele formede sig for ham som en stor og værdifuld Sandhed, man maatte bygge Fremtiden paa.

Forud for Folkeafstemningen i 1920 udnævnte den Internationale Kommission Hans Brodersen, der paa Forhaand var fortrolig med Embedsforretningerne, til midlertidig Landraad over den Del af Flensborg Landkreds, som faldt ind under anden Zone. Brodersen lod sig ikke paavirke af, at Afgørelsen gik Danskheden imod. Han fortsatte sine ihærdige Granskninger, søgte og fandt hurtigt en nær Vennekreds indenfor den danske Befolkning, knyttede Forbindelse med Enkeltpersoner nordpaa og deltog med levende Interesse i det danske nationale Liv. Han gjorde sig efterhaanden i den Grad fortrolig med vor Hjemstavns gamle Modersmaal, at han endog kunde skrive Lejlighedsdigte paa Dansk. Han gav ogsaa Husly til danske Møder i Adelby Sogn, tillod, at der i en ham tilhørende Gaardlænge indrettedes dansk Forsamlingslokale og Kirkesal, og i et mindre Hus paa hans Grund voksede Egnens danske Privatskole frem.

Lige til sin Død var Hans Brodersen Landmand med Liv og Sjæl. Han kunde fremvise en Mønsterbesætning af hol-

landsk Kvæg, og hans Marker var altid i fineste Orden og gav store Afrøder. Brodersen fulgte med i den nyeste Landbrugslitteratur som paa anden Maade. Han var en selvfølgelig Deltager i de faglige Samvær, Landboforeningen for Flensborg og Omegn afholdt, men var samtidig en regelmæssig Gæst ved Dyrskuer og lignende Lejligheder i Nordslesvig. Under det nye tyske Styre blev den store, veldrevne Ejendom i Tarup gjort til Arvegaard. Brodersen, der forblev ugift, søgte forgæves ved en Klage, der førtes frem til den højeste Domstol, at faa dette Forhold ændret, der gjorde det umuligt for ham selv at bestemme, hvem der skulde være hans Arvtager. Dette voldte ham Sorg. (En Retstrætte efter hans Død har ført til, at Gaarden deles).

Hans Brodersen døde den 23. September 1935, efter at han nogle Dage i Forvejen paa Hjemturen fra Vesterland paa Sild, hvor han den 15. September havde fejret sin 69-Aars Fødselsdag, var blevet ramt af et Slagtilfælde. Hans Jordefærd fandt Sted den 26. September, paa den Mands Fødselsdag, der havde faaet en stor Plads i Hans Brodersens Hjerte: Danmarks Konges. Omkring ved tre Hundrede Mennesker fulgte den blomstersmykkede Kiste til Familiegravstedet paa Adelby Kirkegaard. Egnens Befolkning var stærkt repræsenteret; dernæst saas der mange Flensborgere, danske og tyske, samt kendte Ansigter fra hele Sydslesvig og ikke faa Landmænd fra Egnen nordfor den nye Grænse.

Ved Sørgehøjtideligheden i Adelby Kirke fremhævedes Hans Brodersens rolige og lyse Sind samt hans fintmærkende sociale Indstilling; han skildredes endvidere som den store Søger og Forkynder af Sandheden, som en Vejviser ind i Kristendommen.

I dansk-sydslesvigske Kredse savner man Hans Brodersen — dette særprægede Menneske med det rige, barnlige Sind,

lige opladt for munter Skæmt som for dyb Alvor. Han var en Ener, der ikke umiddelbart kan erstattes. Og saa staar han som et talende Vidnesbyrd om, hvordan Tidens Omskiftelser atter kan føre ægte Børn af vor slesvigske Hjemstavn, der nationalt forbigaende har været ledet ad andre Stier, ind paa Rettens og Sandhedens Veje. . .

L. P. Chr.

Jes Hohlmann.

Sogneraadsformand Jes Hohlmann, Løjt kirkeby, som døde den 6. December 1935, var en af Sognets bedste Mænd, ja, han var, som det blev sagt ved hans Baare, Sognets Førstemand.

Jes Hohlmann, der døde faa Dage før sin 52 Aars Fødselsdag, stammede fra Gaarden Sillehoel, der ligger i Løjt Sogn. Hans Forældre var Gaardejer Bertel Hohlmann og Hustru Anna, f. Schmidt. Efter Fadren overtog Jes Hohlmann Gaarden Sillehoel, som han sammen med sin Hustru Marie, f. Elberg, drev med Dygtighed og Indsigt. Hans Dygtighed rakte imidlertid videre end til Ejendommens Drift. Han var stærkt kommunalt interesseret, og dette i Forbindelse med hans administrative Evner og den Anseelse, han allerede som helt ung erhvervede sig blandt Sognets Befolkning, førte ham i 1924 ind som Leder af Sognets Anliggender. Han blev det nævnte Aar valgt ind i Sogneraadet og fik samtidig overdraget Hvervet som Sogneraadsformand, en Bestilling, han varetog indtil sin Død. Det viste sig hurtigt, at man havde faaet den rette Mand til Styret. Samtidig med, at han var en dygtig, indsigtfuld og flittig Mand, ejede han en Ro og Besindighed, der blev af den største Værdi og Betydning for ham som Sogneraadsformand. I al sin Færd var han uimponeret, jævn og ligetil, i Besiddelse af en sund Dømmekraft og en usvigelig Retfærdssans. Han var en i alle Livets Forhold redelig Mand,

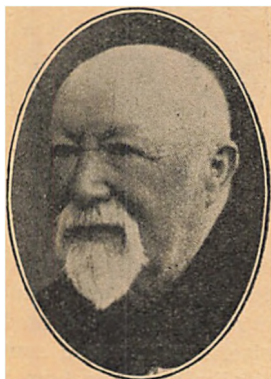
et prægtigt og hjertensgodt Menneske. Det at kende Hohlmann var det samme som at respektere ham og holde af ham.

Fra Hjemmet havde Jes Hohlmann taget Kærligheden til Danmark i Arv, og i Aarenes Løb blev han en stærk og værdifuld Støtte for Danskheden i Løjt Sogn. Han stod i forreste Række i det nationale Arbejde, og bl. a. fik han i de senere Aar Lejlighed til at gøre en god national Indsats som Formand for Sognets Danske Samfund.

Ikke alene i Løjt Sogn, men langt udenfor Sognets Grænser vil man bevare Mindet om Jes Hohlmanns fine og stilfærdige og dog stærke Personlighed.

C. E. J.

Ed. Petersen, Lille Grøngaard.

Eduard Christian Petersen fødtes den 21. 12. 58 paa Majborg i Burkal Sogn. Hans Fader døde tidlig, og allerede som Dreng maatte han ud at tjene. Senere kom han i Skomagerlære i Jydevad og nedsatte sig 1883, da han blev gift med Anne Petersen fra Hedehusene ved Tønder, som Skomager i Sød. Aaret efter pagtede han Lille Grøngaard i Burkal Sogn og var Landmand om Dagen og Skomager om Aftenen. Han og hans Kone var flittige og nøjsomme Folk. De begyndte med een Ko paa en lille

Ejendom, men kunde i 1921 overdrage en veldreven Gaard paa 15 Tønder Land til deres Datter og Svigersønnen Mathias Christiansen.

Gamle Eduard, som han blev kaldt i de senere Aar, var alle Dage en god dansk Mand — alt, hvad der var dansk, omfattede han med rørende Kærlighed, og stolt var han paa Kongens Fødselsdag, da han højste Dannebrog paa Lydersholm Skoles Flagstang.

I Aartier var han Skoleforeningens Tillidsmand. I Overgangstiden fungerede han som Kommundeforstander i Grøn-

gaard og blev efter Genforeningen Medlem af Burkal Sogns første Sogneraad. I 1933 blev han Dannebrogsmænd, og Aaret efter, da Kongen besøgte Lydersholm, udtalte han til Kongen: »Æ vil gern si' æ Kong manne Tak faa æ Dannebrogskoss', som han der, æ Amtmand, hæ væt ne mæ!«

Da han i 1933 mistede sin Hustru, blev han hurtig gammel og døde den 10. 11. 35. — Grænseegnen mistede i Eduard Petersen en af sine mest trofaste danske Mænd.

L.

Lektor Ottosen, Haderslev.

Den 17. August døde Lektor Ottosen, 74 Aar gammel. Han vil mere end nogen anden staa som den, der bragte dansk Sang til Sønderjyderne, navnlig for Slægten fra Genforeningen.

Han var Lærersøn fra Hylke ved Skanderborg, blev gift med en Lærerdatter fra Jelling, hvor han havde taget sin Lærereksamen, og var selv hele sit Liv den fødte Lærer. Han elskede at undervise, og al hans Læsning og Virksomhed tog Sigte paa at frugtbargøre det Stof, han omfattede med Interesse, for sine Elever. Hans Fag var foruden Sang Naturfagene, særlig Geografi. I over en Menneskealder var han knyttet til Horsens Statsskole, men søgte 1920 til Haderslev Katedralskole for at være med i Genforeningsarbejdet.

Og den Dom vil blive staaende om ham, at faa danske Embedsmænd fik Lykke til at yde saa meget som han i denne Henseende. Først hans dygtige Undervisning paa Katedralskolen og hans hjælpsomme vejledende Sanginspektion for Landsdelens Lærere, dansk- som tyskuddannede. Men dernæst ikke mindre ved gennem sine Kor at gøre dansk Folkesang i flerstemmig Udsættelse kendt i By og paa Land.

Ogsaa paa dette Omraade havde Ottosen en lang og smuk Fortid. Fra de unge Aar ledede han Kor og Orkestre i Horsens.

Tidlig blev han Landsdirigent for Danske Læreres Sangkor, et Arbejde, der bragte ham særlig stor Tilfredsstillelse. En meget stor Interesse havde han for Arbejdet med Landsbykorene, samlet i Danske Folkekor. Han var Dirigent for dets sydjydske Kreds, senere Foreningens Landsformand og Landsdirigent. Samtidig var han Dirigent for Søndre jydske Kreds af Dansk Korforening (Købstadkorene). Snart efter Genforeningen skabte han et stort blandet Kor i Haderslev og kom ogsaa til at lede et lignende i Aabenraa.

Det var Ottosens Glæde, at dansk Sang og Musikkultur paa denne Maade naaede ud i Folket. De enkelte Sangere blev opdraget deri, og de udenforstaaende fik Berøring dermed, bl. a. ved de store Korstævner. De bragte rige Oplevelser, ikke blot musikalsk, men ogsaa nationalt, f. Ex. Grænsesangstævner i Skibelund og paa Skamlingsbanke. Efter Genforeningen lod hans Kor sig snart høre viden om. Haderslev og Aabenraa fik aarlig to Koncerter, baade med mindre Sange og større Korværker, og ikke mindre Betydning fik det, at Korene gæstede Forsamlingshuse og Landsbykirker. Aabenraakoret overtog særlig Grænsesangstævnens østlige Del, mens Haderslev Korforening gentagne Gange har været i Flensborg, en Gang ogsaa i Slesvig. Lektor Ottosen stod i Varetagelsen af denne national-kulturelle Opgave i nøje Samarbejde med sin jævnaldrende Ven H. P. Hansen.

Ottosen lod endnu de første Aar herved til Tider selv sin Stemme høre. Han havde en myndig og fyldig Basbaryton. Han kunde ogsaa af sine Kor kræve en kraftfuld Toneudfoldelse og fortalte selv, at han i sine unge Dage havde forlangt mere af sine Skoleelever, end deres sprøde Stemmer egentlig havde godt af. Men samtidig arbejdede han paa en klanglig Fuldkommenhed og vilde enhver haard Tone som Følge af Stramning til Livs. Bløde Indsatser fremelskede han med særlig Forkærlighed. Denne Stræben kom ogsaa stærkt frem i hans Vejledning i Skolerne. I Sangene søgte han at faa Tekstens Indhold særlig frem, og mange har beundret hans Kor for denne Fortolkning af kendte og ukendte Sange. Det var ogsaa imponerende, hvad han i den Retning kunde naa med Stævnernes store, til den enkelte Lejlighed samlede Kor.

I en Hensende endnu skal Ottosens Betydning for dansk

Korsang fremhæves. Hans sidste Aar faldt sammen med det ny, som Carl Nielsen og Th. Laub indvarslede i dansk Musik, og som i meget betegner et skarpt Brud med de ældre, romantiske Klange, der naturligvis maatte være hans Forudsætninger. Han forstod at vurdere det vældige, som disse to Mænd har givet dansk Folke- og Kirkesang, og var med til at skaffe det Indpas i det Korarbejde, der stod under hans Indflydelse, maa-
ske paa en lempeligere og derfor heldigere Maade, end en anden og yngre paa hans Plads vilde have søgt at gøre det.

Lektor Ottosen forlangte ikke Tak, endsige Løn, for det store Arbejde, han viede Musiklivet. Han havde Tilfredsstillelse nok i sin Glæde derved og sin Tro paa dets nationale Betydning. Han var fra sin Ungdom til og med Krisebevægelserne i Efterkrigsaaarene den store Optimist, naar det gjaldt den nationale Sag, og han elskede den Befolkning, han til sidst kom til at virke iblandt. Er det for meget at tro, at som Sønderjyderne har taget hans Broders Sang »Det haver saa nyligen regnet« i Eje, vil de bevare Mindet om ham som en af deres egne Strids-
mænd?

Knud Olrik.

Købmand A. J. Andresen, Brede.

Tirsdag den 28. Juli 1935 døde Købmand A. J. Andresen, Brede, pludselig og uventet midt i sit Arbejde.

Andresen var født i Døstrup den 6. September 1860. Efter endt Uddannelse overtog han Ledelsen af Visby Brugsforening, indtil han i 1887 grundlagde og oparbejdede en betydelig Købmandsforretning i Brede. Denne solgte han i 1908 og begyndte derefter en omfattende Handel med Korn og Foderstoffer.

A. J. Andresen hørte til de Stille i Landet, men var trods dette kendt langt ud over Sognets Grænser. Han var vist sin Samtid, hvad der ved Flid, Dygtighed og Nøjsomhed kan opnaas. Han har gennem et langt Livs trofaste Arbejde og hæderlige Færd vundet sine Medmenneskers Tillid, og mange er

de Hverv, der blev ham betroet. I Overgangstiden var han Amtsforsstander, og de nye Forhold, vi ved Genforeningen kom ind under, kaldte paa hans Evner og Kræfter. Han var bl. a. en Aarrække Amtsrevisor og til sin Død Forligsmand i Løgumkloster Retskreds.

Andresen har aftjent sin Værnepligt i den danske Hær. Han har alle Dage været en trofast Vagt for vor Folkesag. Da Landeværnet første Gang før Krigen blev oprettet, var han med i Arbejdet. I sin Tid var han meget virksom for at faa bygget Brede Sogns Forsamlingshus og støttede Arbejdet der lige til sin Død. Det vakte derfor almindelig Tilfredshed og Glæde her paa Egnen, da han i 1924 blev udnævnt til Ridder af Dannebrog.

A. J. Andresen var en udpræget Vestbo med et lyst Sind, en stærk Tro paa sit Folk, og denne Tro fik han Lov til at beholde lige til det sidste, ogsaa gennem Modgangstider. Han fik Lov til sammen med sin trofaste Hustru at bygge et Hjem, der ogsaa fik Betydning udadtil, et af de Tusinde Hjem, der Landet frelst ifra Slaget bar. Andresen vil mindes her i Brede Sogn til sene Tider.

—o—

Christian Oberg.

Den 4. Oktober 1935 døde Christian Oberg efter et længere Sygeleje, kun 64 Aar gammel.

Allerede som 7-aarig blev han forældreløs, idet Forældrene en stormfuld Nat gik ned i Atlanterhavet med det af Faderen førte Skib. Christian kom saa i Huset hos sin Bedstefader, Bagermester Chr. Oberg, Sønderborg. Efter endt Skolegang kom han i Banklære og havde forskellige Pladser, indtil han kort før Krigen overtog Ledelsen af Alsisk Frøavlsselskab i Sønderborg.

Christian Oberg var en kernedansk Mand. Han holdt stejlt og stædigt paa sin Ret og var aldrig bange for at sige vore nationale Modstandere sin Mening. Han hørte da ogsaa til dem,

der ved Krigens Udbrud blev arresteret. Til Trods for sin Nærsynethed blev han indkaldt som Landstormsmand og var Soldat indtil Krigens Slutning. Ogsaa den eneste Søn, Hans, blev indkaldt og blev derude. Det var et Slag, som hverken Christian Oberg eller hans Hustru nogen Sinde forvandt.

Ved Revolutionen kom han hjem og overtog igen Ledelsen af Alsisk Frøavlsselskab. Her i hans lille Kontor i Jernbaneanegade samledes Generalstaben for det danske Arbejde i Sønderborg Gang paa Gang, og her er der lagt mange Planer og planlagt meget Arbejde til Gavn for Danskheden.

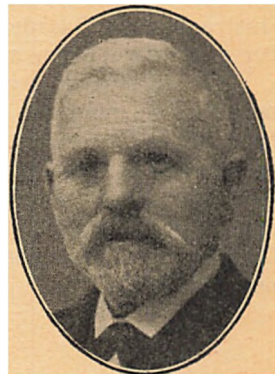
Chr. Oberg var Medlem af det første danske Byraad. Han var i en Aarrække Medlem af Kommunalforeningens Bestyrelse. Han var i mange Forhold stejl og følte sig ret hurtigt, og ofte med Rette, tilsidesat, hvilket medførte, at han trak sig helt tilbage fra det offentlige Liv. Paa hans Dødsdag i Aar afslørede en Mindesten, som Venner og Kampfæller har rejst paa hans Grav paa Sønderborg Kirkegaard. En velfortjent, om end noget sen Anerkendelse af en god dansk Mands Indsats for vort Land og Folkesag i vanskelige Tider.

A. P. M.

Svend Højberg.

20. 3. 1853—14. 3. 1936.

Naar der i Aarene før Krigen og i de første Aar derefter var Møde i Brøns Forsamlingshus, kunde det mangen Gang hænde, at der paa forreste Række sad tre meget særprægede, indbyrdes overmaade forskellige Mænd, der hver paa sin Vis gav Udtryk for noget af det bedste af Vestslesvigs Ejendommelighed, men nu ikke er mere: den gamle Møller Lydik Jacobsen, der fødtes 1836 og var stærkt paavirket af Højskolen i Brøns. Han var den udvortes mindst anselige, men nok den stærkeste

baade med Hensyn til Karakter og Kundskaber. Der var den stovte og smukke Gaardejer Niels Beyer fra Vangsho,

han synede mest af de tre, og der var Forsamlingshusets Formand Gaardejer Svend Højberg. Hans Slægt hørte som de to andres hjemme i Sognet. Han havde, da den ældste Broder Niels L. Højberg vilde være Lærer, overtaget den arvede Gaard. Af hans Fødehjem har vi et smukt og klart Billede i Broderens Bog »Minder fra de unge Dage«.

Det vilde være smukt, om vi kunde have et lignende Billede fra det Hjem, Svend og Margrethe Højberg i Brøns dannede i næsten halvthundrede Aar. Det var præget af den aandelige Interesse, Højberg havde faaet i sin Ungdom, ikke mindst ved et Ophold paa Askov, et godt dansk, folkelig vaagent, grundtvigsk præget Hjem med gæstfrie og milde Mennesker.

Da »Den nordslesvigske Skoleforening« oprettedes, blev Højberg dens Kredsformand i Brøns, og det var ham igennem mange Aar en Hjertesag at arbejde for ikke blot at skaffe den Medlemmer, men at faa saa mange unge Mennesker fra Brøns som muligt paa danske Skoler, for at de kunde faa Del i det danske Aandseje, der prægede ham og hans Hjem saa stærkt.

Han blev Forsamlingshusets Formand; det var en Selvfølge, at Foredragsholdere modtoges og boede i hans Hjem, og aldrig var Højberg glødere, end naar han før og efter Møderne kunde tale med dem om de Emner, der laa ham saa stærkt paa Sinde. Mange vil mindes og være taknemmelige for den Godhed og Varme, de mødte hos Svend Højberg og hans kloge Hustru baade i Gaarden i Brøns og i de senere Aar i »Granly«, deres smukke Hjem ved Siden af Forsamlingshuset.

Naturligvis fik Svend Højberg ogsaa Tillidshverv af økonomisk Art; men det er for hans rene og brændende Danskheds Skyld og for det udmærkede Hjemms Skyld, der var Svend og Margrethe Højbergs, at han længst vil mindes.

Højberg blev Dannebrogsmænd, han var glad ved det, og det var vel fortjent. Han var et af de Mennesker, hvis hele Gerning og Livsløb som en Selvfølge havde staaet under Dannebrogsg Tegn.

H. Lausten-Thomsen.

Indhold.

	Side
Stærke Slægter. Af Morten Korch	1
I Ingenmandslandet. Af Cl. Eskildsen	13
Flagstangen. Af H. K. Sandholdt	22
Den sidste af »de sønderjydske Piger«. Af Pastor Chr. Knudsen	31
Den Tid, dæ gik hen — Af K. M. Gubi	33
Jens Nielsens Grønlandsrejse. Af Truels Rasmussen..	35
For mænne Herrens Tie — Af Martin N Hansen	41
Portræt. Af Marcus Lausen	42
Hvorfor har Løjt to Præster? Af H. H. Toft	51
Forsamlingshusene i Grrænselandet. Af Jakob Petersen	53
Fra Røddingegnen. Af Aug. F. Schmidt	64
De Gamle, som faldt —	
H. P. Hanssen. Af Dr. Mackeprang	69
Helene Hanssen. Af Jakob Petersen	80
F. Sørensen, Tinglev. Af H. P.	84
Jørgen Schmidt, Glasergaard. Af Niels Hansen....	86
Niels Hansen Frank. Af P. A. Callø	88
Chr. J. Steg. Af C. J.	90
Fru Sophie Miang, Flensborg. Af L. P. Chr.	91
Møller Jacobsen, Røde Mølle. Af N. N.	92
Dyrlæge Chr. Riis. Af Dr. M. Michelsen	93
Hans Brodersen, St. Tarup. Af L. P. Chr.	94
Jes Hohlmann. Af C. E. J.	97
Ed. Petersen, Lille Grøngaard. Af L.	98
Lektor Ottosen, Haderslev. Af Knud Olrik	99
Købmand A. J. Andresen, Brede. Af —o—	101
Chr. Oberg. Af A. P. M.	102
Svend Højberg. Af H. Lausten Thomsen	103

Nationale Foreninger og Institutioner.

Sprogforeningen.

Formand: Bibliotekar Jakob Petersen.

Ledelsen: Højskoleforstander Arnfred, Gaardejer Hans J. Hansen, Lysabildskov, Købmand Hans Jessen, Nr. Høstrup, Amtsskolekonsulent Mortensen.

Tilsynsraadet for Aabenraa Amt: Fru Marg. Andersen, Aabenraa, Gdr. Carsten Gregersen, Frøslev; for Haderslev Amt: Gdr. Jørgen From, Fjelstrup, Gdr. M. Refslund Poulsen, Bovlund, Gdr. J. H. Schmidt, Vojensgaard, Gdr. Simeon Sørensen, Hajstrup; for Sønderborg Amt: Gdr. Claus Christensen, Lauensby, Folketingsmand J. P. Nielsen, Dynt, Amtsskolekonsulent Nielsen, Sønderborg; for Tønder Amt: Gdr. Andr. Svendsen, Hjemsted, Fru Hansigne Lorenzen, Ballum, Gdr. P. Gad, Hejsel, Amtsskolekonsulent Svendsen, Tønder. Nordfor Grænsen: Grosserer V. A. Møller, København; Højskoleforstander Fr. Nørgaard, Antvorskov; Biskop Rud, Odense, og Direktør Helver, Aarhus.

Skoleforeningen.

Bestyrelsen: Gdr. H. Jepsen Christensen, Høgsbro, Formand, Gdr. Mathias Jepsen, Jejsing, Næstformand, Gdr. Elers Boesen, Astrup, Kasserer.

Tilsynsraadet: Rentier Joh. Andresen, Ullerup, Rentier Hans Clausen, Hagenbjerg, Gdr. Hans Blad, Mindebjerg, Gdr. Hans Alexandersen, V. Soltrup, Gdr. Jørgen Brag, Undelev, Gdr. Hans Iversen, Svejrup, Portør Asmus Keller, Rødekro, Gdr. P. Jensen, Stenderupgaard, Førstelærer Skovmand, Løgumkloster, Gdr. Olav Fink, Brendstrup, Gdr. Peter J. Nissen, Strandelhjørn, Gdr. Hans Chr. Martensen, Løgumgaard, Gdr. P. Gad, Hejsel, Amtmand Grev Schack Schackenborg, Amtslæge Lausten Thomsen, Tønder, Fru Ingeborg Appel, Askov.

Ansøgning om Understøttelse til Vinterskolen indsendes inden 15. August, til Sommerskolen inden 15. Februar.

Æresmedlemmer: Hans Smiedemand, Stolbrolykke, og Johan Andresen, Ullerup.

Grænseforeningen.

Kontor: Peder Skramsgade 5¹ København K.

Frmd.: Rektor H. P. Hansen, København.

Næstfrmd.: Dr. med Harsløf, København, og Gaardejer,

Insp. N, J. Gotthardsen, Tønder.

Sekretær og Kasserer: General Birke, Rejsesekretær: Lawaetz.

Hovedbestyrelsen:

Storkøbenhavn: Dr. med. Harsløf, Skibsreder Kraemer, Overretssagfører Manthey-Wagner, Redaktør Riegels og Oberst Rønning.

Københavns Amt: Skolebestyrer Egekvist, Taastrup.

Frederiksborg Amt: Dr. phil. la Cour, Birkerød.

Sorø Amt: Skotøjshandler William Olsen, Slagelse.

Holbæk Amt: Pastor Fensmark, Følleslev.

Præstø Amt: Pastor Pontoppidan Thyssen, Odense.

Assens Amt: Redaktør Møller, Middelfart.

Svendborg Amt: Amtsskolekonsulent Jepsen, Ringe.

Bornholm Amt: Højskolef. Th. Thomsen, Bornholms Højskole, Almindingen.

Maribo Amt: Postmester Ryge, Nykøbing F.

Hjørring Amt: Lærer Lomholt Hansen, Morild.

Aalborg Amt: Dir. Bladt, Aalborg.

Thisted Amt: Kommunelærer Dahlsgaard, Nykøbing M.

Viborg Amt: Forstander Rasmussen, Levring.

Randers Amt: Dommerfuldmægtig Juhl, Randers.

Aarhus Amt: Højskoleforst. Christensen Maarso, Ask.

Gl. Skanderborg Amt: Rektor Clausen, Horsens.

Vejle Amt: Møllejer Petersen, Fredericia.

Ribe Amt: Grosserer Michaelsen, Lunderskov.

Ringkøbing Amt: Redaktør Lilholt, Lemvig.

Haderslev Ø. Amt: Pastor Smith, Øsby.

Haderslev V. Amt: Gaardejer Jensen, Tornumgaard.

Aabenraa Amt: Skoleinspektør Thau, Aabenraa.

Sønderborg Amt: Domæneforp. Lorentzen, Rønhave.

Tønder Amt: Gaardejer, Inspekt. Gotthardsen, Tønder.

De saaledes valgte Hovedbestyrelsesmedlemmer valgte derefter følgende 10 Medlemmer: Dommerfuldmægtig Bøving, Graasten, Gdr. Jacob Friis, Fjelstrup, Statsrevisor A. M. Hansen, Roskilde, Gaardbestyrer Arne Hansen, Rislev, Rektor H. P. Hansen, Landbrugskandidat Puggaard, Jernved, Folketingsmand H. Rasmussen, Rønne, Folketingsmand Redaktør Svensson, Statsrevisor Vanggaard og Læge Vermehren.

Det unge Grænseværn.

Grænseraadet, der leder Det unge Grænseværns Arbejde i Grænseområdet, består af følgende Medlemmer:

Lærer P. Marcussen, Tønder, Formand, Mejeribestyrer Lorentzen, Bredebro, Næstformand, Bankprok. Müller-Kristiansen, Sønderborg, Kasserer, Lærerinde Frk. Inger Enemark, Tønder, Direktør M. Hammerich, Tønder, Gaardejer Johs. Juhl, Branderup, Frk. Anna Jørgensen, Kværns, Højskoleforstander Kildeby, Hoptrup, Landmand Chr. Nielsen, Vollerup, Gaardejer Ernst Christensen, Asserballe, Farver J. F. Jacobsen, Aabenraa, Landsretssagfører Madvig, Tofflund, og for Sydslesvig: Bibliotekar Mommsen, Flensborg, Niels Kjems, Harreslev.

Det danske Kontor.

(Nationalt Sekretariat.)

Kontor: Østergade 9, I., Tønder.

Kontortid: 10—1 og 3—6, Lørdag 10—1.

Telefon: 220.

Bestyrelse: Amtslæge Dr. med. H. Lausten-Thomsen,
Tønder, Formand.

Bankbogholder H. Munch-Knudsen, Tønder,
Regnskabsfører.

Bankdirektør A. Andresen, Tønder.

Inspektør N. J. Gotthardsen, Tønder.

Overpostpakmester Chr. Johannsen, Tønder.

Amtslandinspektør J. L. Mosbech, Tønder.

Overassistent A. Selmer, Tønder.

Ungdomsforeningerne.

A a b e n r a a Amts Hovedkreds: Form.: Mejeribestyrer
Henningsen, Rødekro, Kasserer: Lærer Chr. Knudsen,
Tørsbøl pr. Kværs. (15 For., 1613 Medl.)

H a d e r s l e v Østeramts Hovedkreds: Form.: Lærer
J. Chr. Christensen, Sillerup pr. Fjelstrup, Kasserer: Gdr.
M. Iversen, Skrydstrup pr. Vojens, (15 For., 1108 Medl.).

R ø d d i n g e g n e n s Ungdomskreds (en Hovedkreds
af »De danske Ungdomsforeninger). Form.: Lærer Ejnar
Kaas, Tornum pr. Lintrup. Kasserer: Gr. J. Fredsted, Krog-
strup pr. Skodborg. (9 For., 1175 Medl.).

S ø n d e r b o r g Amts Hovedkreds: Form.: Husmand
Chr. Nielsen, Vollerup, Als, Kasserer: Bankass. J. Filskov,
Sønderborg, (14 For., 2410 Medl.).

T ø n d e r Amts Hovedkreds: Form. og Kasserer: Over-
lærer H. Skovmand, Løgumkloster, (8 For., 902 Medl.)

Sønderjydsk Idrætsforening.

Kontor er hos Forretningsføreren, Ny Allégade 18, Ha-
derslev.

Foreningen er indmeldt i Sammenslutningen »De dan-
ske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger«, Kontor
Frederiksholms Kanal 29, København K. Den er inddelt i
5 Hovedkredse. De »Sydslesvigske Ungdomsforeninger« er
tilsluttet Foreningen under Aabenraa Amts Hovedkreds.

Foreningens Kreds- og Medlemstal 1934: 141 Kredse,
3877 Gymnaster, 2298 Boldspillere og Idrætsovere, 316 Skyt-
ter, 1685 Børnegymnaster, og 7142 passive Medlemmer.

Bestyrelsen: Formand: Gaardejer Johs. Juhl,
Branderup, Sekretær og Forretningsfører: Gymnastiklæ-
rer, N. J. Iversen, Haderslev, Formand for Gymnastikudval-
get: Gdr. Ebbe Bach, Langager pr. Skodborg, Formand for
Skydeudvalget: Repræsentant B. Michaelsen, Storegade 29,
Haderslev, Formand for kvindelig Idræt: Frk. Anna Jør-
gensen, Kværs, Tørsbøl, Formand for Idrætsudvalget: Læ-
rer C. J. Laursen, Nr. Sejerslev pr. Højer.

Bestyrelsen bestaar desuden af de 5 Hovedkredsformænd: Haderslev Vesteramt: Lærer Ingvard Bak, Gramby, Haderslev Østeramt: Seminarielærer F. Braae Hansen, Haderslev, Aabenraa Amt: Førstelærer V. Jørgensen, Gønnen, Sønderborg Amt: Gaardejer Chr. Jensen, Skovby, Als, Tønder Amt: Mejeribestyrer II. Lorentzen, Bredebro, der desuden er Næstformand.

Den sønderjydske Fond.

Kontor: Holbergsgade 4, København K.

Ledelsen af Fonden er følgende:

Centralkomiteen, der nu bestaar af 50 Medlemmer, og hvis Formand er fhv. Stats- og Finansminister, Dr. phil. Niels Neergaard.

Fondens Bestyrelse, der vælges af Centralkomiteen, bestaar for Tiden af følgende Medlemmer:

Professor, Dr. med. Edv. Ehlers, Formand, Folketingsmand, Gaardejer J. S. Vanggaard, Næstformand, Præsident Holger Andersen, Næstformand, Professor Dr. jur. V. Bentzon, Redaktør Holger Bernild, Generalkonsul, Direktør Ernst Carlsen, Direktør Benny Dessau, Rektor H. P. Hansen, Landstingsmand, Gaardejer II. Jepsen Christensen, Fru J. Manthey-Wagner, Landstingsmand, Typograf Jørgen Møller, Folketingsmand J. P. Nielsen, Bankdirektør Povl Roepstorff, Direktør Philip Sørensen.

Fondens Direktion, der vælges af Bestyrelsen, bestaar af følgende 5 Medlemmer:

Professor, Dr. med. Edv. Ehlers, Formand, Folketingsmand, Gaardejer J. S. Vanggaard, Næstformand, Bankdirektør Povl Roepstorff, Kasserer, Redaktør Holger Bernild og Fru J. Manthey-Wagner.

Fondens Sekretær er Kontorchef A. Ch. Louw, der forestaar Fondens Kontor. Holbergsgade 4, København K.

Fondens Amtskomiteer i de sønderjydske Landsdele er følgende:

Aabenraa Amt: Formand: Borgmester Holger Fink, Aabenraa.

Haderslev Amt: Formand: Borgmester Landsretssagfører Andreas Thulstrup, Haderslev.

Sønderborg Amt: Formand: Hypotekmægler Chr. Petersen, Sønderborg.

Tønder Amt: Formand: Købmand Carl Borch, Tønder.

Ansøgninger om Hjælp fra Fonden indgives paa særlige Ansøgningsskemaer, som udleveres fra Fondens Hovedkontor og fra ovennævnte Amtskomiteer, hvorefter de fra disse sidste med Indstilling overgives til Fondens Hovedledelse, der herefter eventuelt bevilger Understøttelser, som saa direkte fremsendes til de paagældende Andragere.

Syd for Grænsen

findes der en særlig Uddelingskomite, som har Sæde i Flensborg, og hvis Formand er Vinhandler A. Holst, Flensborg. Som Sekretær fungerer Fru Kirsten Simonsen, Krusaa.

Fondens samlede Hjælp indtil Udgangen af 1935 har udgjort: 12.537.439,78 Kr., hvorhos der er ydet en Række Laan m. v., hvis Størrelse ved Udgangen af 1935 udgør 126.161,75 Kr..

Historisk Samfund for Sønderjylland.

Bestyrelsen: Amtslæge H. Lausten Thomsen, Tønder, Formand, Frimenighedspræst Thade Petersen, Haderslev, Sekretær, Amtslæge Dr. Michelsen, Aabenraa, Kasserer, Sparekassedirektør Nis Nissen, Nordborg, Seminarislærer Cl. Eskildsen, Tønder, Højskoleforstander Hans Lund, Rødding, Arkivar Frode Gribsvad, Aabenraa, Pastor H. F. Petersen, Flensborg, og Museumsdirektør Dr. Mackeprang, København.

Formand, Sekretær og Kasserer danner Forretningsudvalg.

Redaktionsudvalget for »Sønderjydske Aarbøger« består af Thade Petersen, H. Lausten Thomsen, Hans Lund og Frode Gribsvad.

Biblioteker.

Det sønderjydske Landsbibliotek, Aabenraa, Bibliotekar: Jakob Petersen. Udlaan fra Kl. 10—12 og Kl. 14—19. Læsesalen Kl. 10—21 (1. Maj — 31. Aug. lukkes Kl. 19). Børneafdelingen aaben Kl. 15—18 (lukket 15. Maj — 15. August).

Centralbiblioteket i Haderslev. Bibliotekar E. Ebstrup. Udlaan: Kl. 10—19 (Onsdag 10—12 og Lørdag 10—21). Læsesal 10—21 (1. Maj — 31. Aug. lukkes Kl. 19).

Centralbiblioteket i Sønderborg. Bibliotekar N. Moesgaard. Udlaan: Kl. 10—19. Læsesalen Kl. 10—21 (1. Maj — 31. Aug. lukkes Kl. 19). Børneafdelingen aaben Kl. 15—18.

Biblioteket i Tønder. Bibliotekar Arne Møller. Udlaan: Kl. 10—13 og 15—20. Læsesal Kl. 10—21. Biblioteket lukket 14 Dage i Juli Maaned.

Sønderjydske Landsarkiv, Aabenraa.

Landsarkivar: Fr. Gribsvad.
Arkivar: Hvidtfeldt.
Aaben: Kl. 10—1 og 2—5.

Erhvervs-Institutioner og Organisationer.

Med særligt Henblik paa Sønderjylland.

Statens Jordlovsudvalg.

Kontor: Christiansborg, København.

Formand: Folketingsmand Niels Frederiksen. Medlemmer i Sønderjylland: Folketingsmand Chr. E. Christensen, Asserballe, og Gdr. Jens Hørlück, Skodborg.

Landbrugsraadet.

Kontor: Axelborg, København.

Præsidium: Landstingsmand H. Hauch, Stedfortræder: fhv. Folketingsmand J. Holdgaard, Ikast, Generalsekretær: A. Høgsbro Holm.

Det landøkon. Driftsbureau.

Kontor: Gl. Kongevej 127, København.

Bureauets Leder: Professor O. H. Larsen.

De samv. danske Landboforeninger.

Kontor: Axelborg, København V.

I Formandskabet: Gdr. J. Tvedegaard, og Landstingsmand H. Hauch. I Forretningsudvalget følgende Medlemmer fra Sønderjylland: Gdr. Jørgen Gram, Gabøl, Gdr. Jens Philipsen, Ullerup, og Gr. Kr. Iversen, Avnbøl. Sekretær: Otto Himmelstrup.

Foreningen af jyske Landboforeninger.

Kontor: Bispetorvet, Aarhus.

Formand: Landstingsmand Hauch. I Bestyrelsen: Gdr. Jørgen Gram, Gabøl, og Gdr. Jens Philipsen, Ullerup. Sekretær: J. K. Haugaard.

Planteavlsvælgets Formand: Forst. Karsten Iversen, Askov pr. Vejen.

Mejeriudvalgets Formand: Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl. Sekretær: Statskonsulent J. Jensen, Aabenraa.

Fælleslandboforeningen for Nordslesvig

Formand: Gdr. Hans Schmidt, Kollund pr. Smedeby.

Sekretær og Kasserer: Konsulent Chr. Nielsen, Stenderup Kirkebække pr. Vester Sottrup.

Bestyrelsen bestaar af de enkelte Landboforeningers Formænd.

1. Den nordslesvigske Landboforening.

Formand: Gdr. N. Ludvigsen, Københoved pr. Skodborg.
Konsulent: M. N. Bruhn, Rødding, og C. H. Lausten,
Rødding, (Regnsk.). 650 Medl.

2. Haderslev Amts Landboforening.

Frmd.: Gdr. J. Schultz, Højrup pr. Stepping.
Kons.: F. P. Nielsen og C. Hansen, Haderslev, og K.
Knudsen, Hoptrup. (Regnsk.). Kons. i Husholdning: Ulla
Petersen, Aabenraa. 1400 Medl.

3. Nr. Rangstrup Herreds Landboforening.

Frmd.: Gdr. Johs. Juhl, Branderup.
Kons. Landbrkand. Fr. Heick, Toftlund. 350 Medl.

4. Vedsted Sogns Landboforening.

Formd.: Husmand N. G. Nielsen, Vejøl pr. Mastrup.
Kons.: K. Knudsen, Hoptrup. 150 Medl.

5. Aabenraa Amts Landboforening.

Frmd.: Gdr. P. Chr. Hanssen, Nygaard pr. Bolderslev.
Kons.: L. Ravn og Fr. Frederiksen, Aabenraa. (Regnsk.)
535 Medl.

6. Vis Herreds Landboforening.

Frmd.: Gdr. H. Schmidt, Kollund pr. Smedeby.
Kons.: L. Ravn, Aabenraa. 180 Medl.

7. Den sundevedske Landboforening.

Frmd.: Forst. H. Hansen, Graasten Landbrugsskole.
Kons.: Chr. Nielsen, Stenderup, og P. Petersen, Rage-
bøl. (Regnsk.). 300 Medl.

8. Als Nørreherreds Landboforening.

Frmd.: Gdr. C. Clausen, Havnbjerg pr. Nordborg.
Kons.: Chr. Nielsen, Stenderup, og H. Frederiksen,
Nordborg. (Regnsk.). 150 Medl.

9. Den alsiske Landboforening.

Frmd.: Gdr. H. Blad, Mindebjerg pr. Hørup.
Kons.: Chr. Nielsen, Stenderup, og E. M. Hansen,
Tandslet. (Regnsk.). 240 Medl.

10. Det blandede Distrikts Landboforening.

Frmd.: Gdr. H. Beyer, Aasgaard pr. Ballum.
Kons.: L. Nørgaard, Bredebro, og J. Glovinsky, Brede-
bro, (Regnsk.). 400 Medl

11. Slogs Herreds Landboforening.

Frmd.: Forp. H. Linnet, St. Tønde pr. Jejsing.
Kons.: E. Pedersen, Bylderup Bov. 205 Medl.

12. Landboforeningen for Løgumkloster og Omegn.

Frmd.: Gdr. N. Skov, Løgumkloster.

Kons.: E. Pedersen, Bylderup Bov. 193 Medl.

13. Landboforeningen for Skærbæk og Omegn.

Frmd.: Gdr. T. Thyssen, Aaved pr. Frifelt.

Kons.: L. Nørgaard, Bredebro. 260 Medl.

Fællesforeningen for de tyske Landboforeningef.

Landwirtschaftlicher Hauptverein f. Nordschleswig.

Frmd.: Gdr. Chr. Diederichsen, Bodskov pr. Sdr. Vilstrup.

Kons.: Landbrkand. P. Rasmussen, Aabenraa.

Medl.: 8 lok. Foreninger med 1010 Medl.

Landbrugernes Sammenslutning.

Kontor: Rønge pr. Ulstrup.

Forretningsudvalget: Gdr. Knud Bach, Rønge, Frmd., Husmand Jens Larsen, Otterup, Fyn, Næstformd., Husmand Søren Lind, Spanager. Erhvervsudvalgets Formand: Proprietær E. Brødsgaard, Jordrupgaard.

L. S. i Sønderjylland.

Haderslev: Fung. Formand: Husmand A. Wormsdorf, Rougstrup, Gdr. Hans Petersen, Gramby, Kasserer, Husm. Elias Petersen, Kolsnap, Husm. Jep Lorenzen, Skrydstrup.

Aabenraa Amt: Fmd. Gdr. Peter Agertoft, Varnæs, Husm. Hans Frost, Tombøl, Næstfmd., Gdr. Poul Lassen, Barsmark.

Sønderborg Amt: Fmd. Gdr. Chr. Schmidt, Dybøl-Østen, Husm. Hans Toft, Lysabild, Næstfmd., Husm. Jørgen Jørgensen, Stevning.

Tønder Amt: Fmd. Gdr. Fr. Vestergaard, Jejsing, Gdr. Lor. Johannsen, Bredevad, Næstfmd., Husm. Peter Markussen, Mjolden, Gdr. Niß Muusmann, Stavedskov, Husm. Hans L. Jensen, Ravsted.

De 4 Forretningsudvalg danner Hovedbestyrelsen.

Kvægavlsforeninger.

Sønderjydsk Fællesledelse af Kvægavl.

Korthorn (Sdj. Fled.):

Frmd.: Gdr. Mads Gram, Københoved.

Kons.: Landbrkand. Jørg. Frank, Hammelev, og J. Philipsen, Vojens.

20 Kvægavls- og Tyreholdsforeninger med 430 Medl.
og 22 Tyre og 58 Kontrolfor. med 1461 Medl. og 23,626 Køer.

Korthorn (Vestsl. Flled.):

Frmd.: Gdr. Math. Jepsen, Rørkær.
10 Opdrætterfor.

Rødt dansk Malkekvgæg:

Frmd.: Gdr. Chr. Clausen, Stødagergaard, pr. Sønderborg.

Kons.: Landbrkand. Th. Thomsen, Ullerup.
11 Opdrætterfor. med 127 Medl., 29 Kvægavlsfor. med
557 Medl. og 37 Tyre samt 39 Kontrolfor. m. 1036 Medl. og
15,610 Køer.

Hollandsk Malkekvgæg:

Frmd.: Gdr. H. S. Jensen, Tornumgaard pr. Lintrup.
Kons.: Landbrkand. J. Philipsen, Vojens.
40 Medl., 1420 Køer.

Nordslesvlgsk Kreaturforsikringsforening.

Formd.: Gdr. Chr. Hansen, Rødding.
Skr.: N. Thomsen, Jels.
619 Medl.

De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation.

Kontor: St. Torv 7, Aarhus.
Frmd.: Propr. S. Overgaard, Højbygaard. I Bestyrelsen: Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl.

Smørnoteringen.

Københavns Smørnotering fastsættes hver Torsdag Kl. 1¼ af et af Grosserer Societetet nedsat 5 Mands Udvalg, Dir. O. E. Andersen, Frmd., Grosserer H. Noack, Dir. M. E. Dal, Dir. F. Andersen, og Dir. Mungfeldt, sammen med De danske Mejeriforeningers Smørnoteringsudvalg: Frmd. Gdr. N. St. Sørensen, Kærbølling, Gdr. R. Nielsen, Slæbækgaard, Propr. N. Nielsen, Duemosegaard, Mejeribest. Chr. Petersen, Ørbæk. Desuden deltager en Direktør for en af Smørekspportforeningerne.

De samv. jyske Mejeriforeninger.

Frmd.: Gdr. N. St. Sørensen, Kærbølling, Vejle. I Bestyrelsen: Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl.

Sønderjydsk Mejeriforening.

Frmd.: Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl. Sekr.: Statskons. J. Jensen, Aabenraa. Omfatter 130 Mejerier.

Andels-Mejerier i Nordslesvig.	
I Haderslev Amt	48
I Aabenraa Amt	29
I Sønderborg Amt	26
I Tønder Amt	25

128

Smørekssportforeninger.

Sønderjydsk Smørekssportfor., Vojens.

Fung.-Frm.: Gdr. P. Rostgaard Andersen, København.
 ved. Dir.: Sophus Thomsen, Haderslev. (37 Mejerier).

Sdj. Landm. Andels Smørekssportfor., Sønderborg.

Frm.: Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl. Dir.: S. Røyggaard
 Petersen, Sønderborg. (43 Mejerier).

Haderslev Smørekssportfor., Haderslev.

Frm.: Gdr. Chr. Skytt, Maugstrup pr. Simmersted.
 Dir.: Konsul J. H. Dahl, Haderslev. (17 Mejerier).

Dansk Mejeristforening.

Kontor: Johannevej 11, Odense.

Frm.: Mejeribestyrer C. Jørgensen, Tuse Næs pr.
 Holbæk. I Bestyrelsen: Mejeribest. P. Bernsen, Gramgaard.
 Aabenraa Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. H. P. Hansen,
 Felsted.

Haderslev Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. H. Mathiesen,
 Stydning.

Sønderborg Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. T. F. Han-
 sen, Dybbøl.

Tønder Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. H. Lorenzen,
 Bredebro.

De samv. jyske Hesteavlforeninger.

Kontor: Bispeterpet, Aarhus.

Frm.: Propr. S. Pedersen, Egegaard pr. Randers.
 I Best.: Gdr. N. Skrumsager, Visby Hedegaard.

Vestsl. Hesteforsikring.

Frm.: C. Cosmos, Visby.

Sekr.: P. Nielsen, Visby.

510 Medl.

De samv. danske Andels-Svineslagterier.

Kontor: Axelborg, København V.

(Omfatter 62 Andelsslagterier).

Frm.: Gdr. M. Byriel, Lyngby, pr. Sporup.

I Best. Gdr. Østergaard, Gabøl. Sekr.: C. Trautmann.

8*

Danske Andelsslagteriers Svinenotering.

Udv. for Landsnoteringen: Dir. Hohwy, Odense, Dir. J. Mehlsen, Slagelse, Dir. Madsen, Horsens, Dir. E. Høeberg, Skanderborg, Gdr. J. Petersen, Vrangstrup (Fmd.), Propr. M. C. Korsgaard, Tøttrupgaard.

Andels Slagterier i Nordslesvig.

Aabenraa: Dir. Johansen
Graasten: » Skensved
Sønderborg: » Whitt
Rødding: » Rübner Petersen
Vojens: » Mossing Jensen.

Privat-Slagterier:

Haderslev: Dir. Koopmann
Bylderup: » Thomsen.
Skærbæk: « Claesen.

Avlscentre for Svin.

Yorkshire:

Grd. C. Petersen, Skodborg
» H. C. Hansens Enke, Gaasbjerg, Broager.
» H. B. Jepsen, Tinglev.

Landsvin.

Gdr. Magnus Hansen, Skovlækken, Rødding.
» Johs. Schlosser, Aarlund, pr. Lintrup.
» Nis Gammelgaard, Dover pr. Lintrup.
» L. Christensen, Agerskov.
» F. Nielsen, Stenderup pr. Rødding.
» J. Jessen, Thorsbjerg, pr. Over Jersdal.
» H. C. Hansen, Jestrup, Tandslet.
» P. Clausen, Lundsgaardsmark, V. Sottrup.
» Jens Nissen, Nordborg.
» Claudi Clausens Enke, Danelund, Hovslund.
« Husm. Peder Nissen, Hovgaard, Rinkenæs, Graasten.

Speditør T. E. Brockdorff, Skærbæk.

Gdr. Hans Nørgaard, Jægerup.

» G. Sonne Midtgaard, Hjerndrup, pr. Christiansfeld.
» Chr. Minke, Bramhale, Simmersted.
» M. Thuesen, Anslet pr. Fjelstrup.

Bedømmelsesudvalg for Svineavlscentre.

Formand for 9. Distrikt de sønderjydske Landsdele:
Grd. H. Schmidt, Kollund.

Hagelskadeforsikringsfor. for Nordslesvig.

Frmdd.: Gdr. H. Thomsen, Roost.
Skr.: Dir. A. P. Andersen, Toflund.
3280 Medl.

De samv. danske Husmandsforeninger.

Kontor: Studiestræde 38, København K.

Forretningsudvalgets Formand: J. Holdgaard, Ikast;
Næstformand: N. P. Andreasen, Forsinge; Medl. af Udv.:
Husmd. Jørgen Petersen, Halk, pr. Hejsager.

De samv. jydsk Husmandsforeninger.

Kontor: Helgolandsgade 20, Aarhus.

Frmd.: Husejer J. Holdgaard, Ikast. I Best. Husmd.
Jørgen Petersen, Avnbøl.

Husmandsforeninger.

De samv. sønderjydske Husmandsforeninger.

Frmd.: Husmd. Jørgen Petersen, Halk, pr. Hejsager.

Sekr.: H. C. Hansen, Haderslev.

Kons.: Lndhrkand. P. Petersen, Ris pr. Rødekro.

56 For. m. 3049 Medl.

Sønderborg Amts Husmandsforening og Kredsföreningen Sønderjyden.

Frmd.: Husmd. C. Becker, Asserballe.

31 For. m. 1525 Medl.

Kommissioner ang. Jordlodder til Husmandsbrug.

Formænd: Haderslev Amt: Grd. Jørg. Petersen, Som-
mersted; Aabenraa Amt: Grd. Jacob Michelsen, Kolstrup;
Sønderborg Amt: Hsm. C. Becker, Asserballe; Tønder Amt:
Grd. Mads Warming, Raahede.

Statsfrøkontrollen.

Thorvaldsensvej 57, København V.

Direktør: K. Dorph-Petersen.

Formand: Prof. A. Mentz.

Medl. af Kommissionen: Dir. J. Gjelstrup, Aabenraa.

Smaaskovforeningen

for Aabenraa og Sønderborg Amter. Frmd.: Gdr. Jac. Mi-
chelsen, Kolstrup pr. Aabenraa.

Sydøstjydske Smaaskovforening: Formd.: Propr. E.
Brødsgaard, Jordrup.

Det danske Hedeselskab.

Hovedkontor: Viborg.

Frmd.: Hofjægermester Lüttichau, Tjele.

Grundforbedringsvirksomheder.

Mose- og Engafdeling.

Distriktskontor i Haderslev: Best. Th. P. Nielsen.

» i Tønder: Best. J. P. Knudsen.

» i Aabenraa: Best. N. Klintø.

Den tekniske Afdeling.

Distriktskontor i Tønder: Best. cand. polyt. T. Q.
Jacobsen.

Handelsorganisationerne.

Grossereretsocietetet: Frmd.: Grosserer Holger Laage Petersen.

Provinshandelskamret: Frmd.: Købmd. Axel B. Lange.
Medlem: Borgmester Fink, Aabenraa.

Centralforeningen for Jydske Handelsstandsforeninger:
Frmd.: Borgmester Holger Fink, Aabenraa.

Medl. af Best.: Købmand J. H. Kock, Sønderborg.

Handelsforeningerne i Sønderjylland.

Handelsstandsforeningerne i

Haderslev, Frmd.: Købmand Oluf Thielst.

Aabenraa » : Borgmester Fink.

Sønderborg » : Købmand J. H. Koch.

Tønder » : Købmand A. Müller.

De samv. danske Købmandsforeninger.

Frmd.: Købmand Jeppesen, Helsingør.

Med 142 Afdelinger, fordelt i 4 Centralorganisationer.

Centralorg. for Jylland, Frmd.: Købmand Chr. H. Olsen, Aalborg.

Derunder de samv. sønderjydske Købmandsforeninger:

Frmd.: Købmand Chr. Matzen, Sønderborg.

Haderslev og Omegn: Frmd.: Henrik Sørensen, Haderslev.

Rødding og Omegn: Frmd.: Købmand M. Christensen, Brendstrup.

Toftlund og Omegn: Frmd.: Købmand Andr. Petersen, Rangstrup.

Aabenraa og Omegn: Frmd.: Købmand J. Agger, Aabenraa.

Graasten og Omegn: Frmd.: Købmand Chr. Blomgreen, Egernsund.

Tønder Amt: Frmd. Købmand J. S. Brodersen, Bredebro.

Tønder Detailhandlerforening: Frmd.: Købmand E. Klyver, Tønder.

Sønderborg Detailhandlerforening: Frmd.: Købmand Chr. Matsen, Sønderborg.

Sønderborg Amt: Frmd.: Købmand Bork, Stevning.

Haandværk og Industri.

Fællesrepræsentationen for dansk Haandværk og Industri.

Kontor: Vesterboulevard 18, København.

Frmd.: Oldermænd Claus J. Olsen. I Bestyrelsen: Smedemester Fr. Wilkens, Bovlund, og Fabrikant Georg Nielsen, Sønderborg.

Haandværker- og Industriforeninger i Sønderjylland.

F o r m a n d :	
Aabenraa	Farverm. Th. Jacobsen;
Agerskov	Andreas Lassen;
Augustenborg	Bygmester Chr. Jacobsen;
Bevtoft	Malermester K. A. Gubi;
Bov	Speditør A. Andresen, Padborg;
Brede Sogn	Blikkenslager N. Jøpsen;
Broager Sogn	Snedkermst. P. Hansen;
Christiansfeld	Malerm. Joh. Madsen;
Egen	Skomg. J. Rasmussen, Guderup;
Graasten	Bagerm. W. Kammeyer;
Gram	Ejnar Barslund, Gram;
Haderslev	Glarvester H. Olling;
Hørup	Malerm. Lindschau, Majbøl;
Jels	Smedem. Hans E. Hansen;
Kliplev, Kværs og Holebøl Sogne	Smedem. Nehrkorn, Tørsbøl;
Lysabild	Bagerm. Peter Duus, Skovby;
Løgumkloster	Vognfabr. Anton Madsen;
Notmark	Malerm. N. Hansen Lorentzen;
Nordborg	Skorstensfejer. Holger Hede;
Oksbøl	Malermst. J. Jørgensen;
Rødding	Snedkerm. S. A. Sørensen;
Skodborg	Tømrerm. H. Højberg;
Skærbæk	Slagterm. A. Schmidt;
Sommersted	Entrepreneur H. Skytt;
Sottrup	Skræderm. C. Detlefsen;
Svenstrup	Maskinbygger Holg. Jensen;
Sønderborg	Malerm. J. Jacobsen;
Tandslet	Maskinbygger Chr. Nielsen;
Tinglev (Hdv. og Ind.)	Smedem. P. Schaumann.
Toftlund	Malermst. P. Nielsen;
Tønder	Smedem. Andr. Dideriksen;
Ulkebøl	Blikkenslager Jørgen Iversen;
Ullerup	Malerm. N. Kræmer, Avnbøl;
Varnæs	Maskinbygger P. Jørgensen;
Vojens	Inst. N. Nielsen;
Øsby	Slagterm. Chr. Langeberg.

Særlige sønderjydske faglige Mesterforeninger.

Mesterforeningen for Bygningshaandværkere i Aabenraa Amt: Frmd.: Tømrerm. A. Mikkelsen, Bolderslev.

Mesterforeningen for Bygningshaandværkere i Haderslev Vesteramt: Frmd.: H. Teilmann, Gramby.

Karetmagerforeningen i Aabenraa Amt: Frmd.: J. Børnsen, Aabenraa.

Skorstensfejerlauget, Sønderj. Afdeling: Frmd.: A. M. Jensen, Haderslev.

Haderslev Østeramts Smede- og Klejnsmedelaug: Formand: H. Reese, Bramdrup pr. Haderslev.

Snedkerlavet for Sønderborg Amt: Frmd.: P. Hansen, Broager.

Sønderjydske Forening for Grov- og Klejnsmede og Maskinbyggere: Frmd.: A. Dideriksen, Tønder

Kreditinstitutioner.

Sønderjyllands Kreditforening.

Kontor: Aastrupvej, Haderslev.

Direktionen: P. A. Callo, H. Hansen, Orla Buhl.

Repræsentantskabet: Gdr. J. H. Schmidt, Vojensgaard, Gdr. P. J. Refshauge, Tyrstrup, Fabrikant M. Schaumann, Haderslev, Gdr. M. Refslund Povlsen, Bovlund, Gdr. Olav Fink, Brøndstrup, Gdr. Hans Lyck, Varnæs, Gdr. H. Sander Larsen, Saksgaard, flv. Landdagsmand Nis Nissen, Aabenraa, Gdr. Jørgen From, Fjelstrup, Gdr. Iver Seherrebeck, Sdr. Vilstrup, Gdr. J. H. Østergaard, Gabøl, Gdr. Jacob Michelsen, Kolstrup, Gdr. Chr. Ernst Christensen, Asserballe, Gdr. Hans Beyer, Aasgaard, Købmand A. Hundevadt, Haderslev, Borgmester H. Fink, Aabenraa, Købmand Math. Kock, Sønderborg, Bankdirektør A. Andersen, Tønder.

Vest. og Sønderjydske Kreditforening.

Kontor: Ringkøbing.

Direktionen: P. H. M. Valeur, P. Laursen, P. Gundersen.

Repræsentanter for Sønderjylland: Gdr. Hans S. Jensen, Tornungaard, Gdr. A. M. Lund, Sdr. Sejerslev, Gdr. Karsten Outzen, Ellum.

Jydske Hypotekforening.

Kontor: Aarhus.

Direktionen: N. P. Helver, Paul Buhl, Jep Fink.

Medlemmer af Kontrolkomiteen for Sønderjylland: Bankdir. A. Andresen, Tønder.

Kreditforeningen af Ejere af mindre Ejendomme paa Landet i Jylland.

Landsretssagfører Aa. Brink Jensen, adm. Direktør, Medlem af Repræsentantskabet fra Sønderjylland: Th. Kaufmann, Bovrup, Hans Philipsen, Snogbæk, Evald Lorenzen, Rørkær, N. Henriksen, Vojens.

Hypoteklaanefonden.

Kontor: Tønder. Dir. M. Hammerich, H. Linnet, St. Tønde, Jørg. Petersen, Halk.

Sønderjyllands Laanekasse.

Direktion: Generaldir. Mich. Koefoed, Amtmand Kr. R. Thomsen, Dir. M. Hammerich, Amtmand A. Karberg, Dir. Oluf Beck, ORS, Axel Hulegaard og Dir. Orla Buhl.

I Bestyrelsen for Haderslev Østeramt: Dir. Callo, Formand, Gdr. J. H. Schmidt, P. J. Refshauge.

I Bestyrelsen for Haderslev Vesteramt: Gdr. M. Refslund Poulsen, Frmd., Gdr. Aage Schmidt, Landinspektør Lejde.

I Bestyrelsen for Aabenraa Amt: Borgmester H. Fink, Frmd., Gdr. Chr. Christensen, Gdr. Kr. Philipsen.

I Bestyrelsen for Sønderborg Amt: Folketingsmand J. P. Nielsen, Frmd., Gdr. Chr. E. Christensen, Chr. Becker, Asserballe.

I Bestyrelsen for Tønder Amt: Gdr. H. Jepsen Christensen, Frmd., Bagermester Thorv. Petersen, Gdr. Karl Posselt.

Landeværnet.

Kontor: Tinglev.

Best.: Gdr. Hans Andersen, Kongsbjerg, Frmd., Gdr. Aage Schmidt, Faarkrog, Gdr. Landstingsmand H. Jepsen Christensen, Høgsbro.

Jordfordelingskommissionen.

Kontor: Tønder.

Landstingsmand Mads Jensen, Aale, Frmd., M. Refslund Poulsen, Bovlund, Gdr. Jørg. Tinglef, Lud, Sekr.: Dir. M. Hammerich.

Ministeriet.

(Rekonstrueret 4. Novbr. 1935.)

Statsminister Th. Stauning.

Udenrigsminister Dr. phil. P. Munch.

Forsvarsminister Alsing Andersen.

Justitsminister K. K. Steincke.

Finansminister H. P. Hansen.

Kirkeminister Johs. Hansen.

Undervisningsminister Jørgen Jørgensen.

Indenrigsminister Bertel Dahlgård.

Socialminister Ludvig Christensen.

Landbrugsminister K. M. Bording.

Handelsminister J. Kjærboel.

Minister for offentlige Arbejder N. Fisker.

Rigsdagen.

Folketinget.

Efter Valget 22. Oktbr. 1935.

Socialdemokrater	68	(før Valget 62)
Venstre	29	(» » 35)
Konservative	26	(» » 27)
Rad. Venstre	14	(» » 14)
Fri Folkeparti	5	(» » 3)
Retsforbundet	4	(» » 4)
Kommunister	2	(» » 2)
Slesv. Parti	1	(» » 1)
Løsgænger	—	(» » 1)
	149	149

Senderjylland:

Socialdem. 26,828 St. (i 1932 22,974 St.: J. P. Nielsen, 7,447 St., P. Mortensen, 4,945 St., H. Hinrichsen, 4,054 St.

Konservative 14,274 St. (i 1932 16,186 St.): A. Svensson, 3,994 St., P. Petersen, Røj, 2,816 St.

Venstre 13,377 St. (i 1932 17,559 St.): Jørgen Gram, 3,077 St.

Slesvigsk Parti 12,615 St. (i 1932 9,867 St.): Pastor Schmidt, 4,768 St.

Fri Folkeparti 3,832 St. Intet Mandat.

Dsk. Nationalsocialister 3,566 St. Intet Mandat.

Radikal Venstre 3,327 St. (i 1932 3,344 St.). Intet Mandat.

Retsforbundet 2,650 St. (i 1932 2,773 St.). Intet Mandat.

Kommunister 744 St. (i 1932 935 St.). Intet Mandat.

Samfundspartiet 188 St. Intet Mandat.

Landstinget.

Efter Valget 22. Sept. 1936.

Socialdem.	32	Mandater (for 28)
Venstre	22	» (» 27)
Konservative	15	» (» 13)
Rad Venstre	7	» (» 7)
Løsgænger	—	» (» 1)
	76	76

Senderjylland.

Venstre: Jens Høyer, H. Jøfsen Christensen.

Konservative: M. Schaumann.

Socialdemokrater: Jørgen Møller.

Drægtigheds-Kalender.

Finder Parring Sted	er Fødselen at vente hos			Finder Parring Sted	er Fødselen at vente hos		
	Hoppen	Koen	Soen		Koen	Faarrot	Soen
1 Jan.	8 Dec.	11 Okt.	24 April	1 Juli	10 April	20 Nov.	22 Okt.
5	10	15	28	5	14	3 Dec.	26
9	14	19	2 Maj	9	18	7	30
13	18	23	6	13	22	11	3 Nov.
17	22	27	10	17	26	15	7
21	26	31	14	21	30	19	11
25	30	4 Nov.	18	25	4 Maj	23	15
29	3 Jan.	8	22	29	8	27	19
2 Febr.	7	12	26	2 Avg.	12	31	23
6	11	18	30	6	16	4 Jan.	27
10	15	20	8 Juni	10	20	8	1 Dec.
14	19	24	7	14	24	12	5
18	23	28	11	18	28	16	9
22	27	2 Dec.	15	22	1 Juni	20	13
26	31	6	19	26	5	24	17
2 Marts	4 Febr.	10	23	30	9	28	21
6	8	14	27	3 Sept.	13	1 Febr.	25
10	12	18	1 Juli	7	17	5	29
14	16	22	5	11	21	9	2 Jan.
18	20	26	9	15	25	13	6
22	24	30	13	19	29	17	10
26	28	3 Jan.	17	23	3 Juli	21	14
30	4 Marts	9	21	27	7	25	18
8 April	8	11	25	1 Okt.	11	1 Marts	22
7	12	15	29	5	15	5	26
11	16	19	2 Avg.	9	19	9	30
15	20	24	6	13	23	13	3 Febr.
19	24	27	10	17	27	17	7
23	28	31	14	21	31	21	11
27	1 April	4 Febr.	18	25	4 Avg.	25	15
1 Maj	5	8	22	29	8	29	19
5	9	12	26	2 Nov.	12	2 April	23
9	13	16	30	6	16	6	27
13	17	20	3 Sept.	10	20	10	3 Marts
17	21	34	7	14	24	14	7
21	25	2b	11	18	28	18	11
25	29	4 Marts	15	22	1 Sept	22	15
29	3 Maj	8	19	26	5	26	19
3 Juni	7	12	23	30	9	30	23
6	11	16	27	4 Dec.	13	4 Maj	27
10	15	20	1 Okt.	8	17	8	31
14	19	24	5	12	21	12	4 April
18	23	28	9	16	25	16	6
22	27	1 April	13	20	29	20	12
26	31	5	17	24	3	24	16
30	4 Juni	9	21	28	7	28	20

Porto-Takster.

	Landsporto	Lokalporto
Breve indtil 50 gr., frankerede	15 Øre	10 Øre
50—250 gr —	25 ”	15 ”
250 gr—1 kg —		50 Øre
Brevkort , enkelte, —	10 Øre	7 Øre
med betalt Svar —	20 ”	14 ”
Tryksager indtil 50 gr	5 ”	4 ”
50—250 gr	10 ”	7 ”
250 gr—1 kg		25 Øre
Do. Vægt 5 kg og derunder, alene indeholdende Reliefskrift t. Brug f. Blinde	5 Øre pr. 1000 gr	
Vareprøver og blandede Forsendelser indtil 50 gr, frankerede	5 Øre	4 Øre
50—250 gr —	10 ”	7 ”
250—500 gr —		25 Øre

For **Anbefaling** af Breve, Brevkort, Tryksager, Vareprøver og blandede Forsendelser betales yderligere 25 Øre; anbefalede Forsendelser skal forudfrankeres.

Ekspresbreve 40 Øre (til Udlandet 60 Øre) + Porto.

For **Ilbefordring** (Brevforsendelser af Vægt over 250 gr) betales foruden Brevporto en Tillægsporto af 1 Kr.

»**Søndagsbreve**«. Foruden den almindelige Porto erlægges 10 Øre. Paa Konvoluten bør der staa: »Søndagsbrev« og den forsynes med Diagonalkryds.

Søndagsbreve udbringes kun i Postkontorerens Bydistrikter.

Værdibreve Beløb indtil 1000 Kr. ..	50 Øre	+ Brevporto
Beløb 1000—2000 Kr.	55 ”	som ovenfor
» 2000—3000 »	60 ”	anført for Breve
« 3000—4000 »	65 ”	af samme Vægt.

o. s. fr. 5 Øre mere for hvert 1000 Kr.

Pakker, almindel. 1 kg og derunder 40 Øre

fra 1—3 kg
 50 ” |

fra 3—5 kg
 60 ” |

fra 5—6 kg
 80 ” og derefter |

20 Øre for hvert følgende kg.

Pakker med angiven Værdi: Vægtporto som for almindelige Pakker + Værdiporto 50 Øre for det første 1000 Kr. af Værdien og 5 Øre for hvert 1000 Kr. mere.

For **Anbefaling** af Pakker betales yderligere 25 Øre; anbefalede Pakker skal forudfrankeres.

Ilpakker: Foruden den sædvanlige Porto 1 Kr. mere for hver 5 kg eller Dele deraf.

Fra 1. Juli 1930 er indført de saakaldte **Brevpakker** indtil en Vægt af 1 kg koster 25 Øre. 45×20×10 cm, Rulleform 45×15 cm. **Maa ikke indeholde skriftlige Meddelelser.**

 Danskernes Historie Online
 Danske Slægtsforskers Bibliotek

Postanvisninger , Beløb indtil 25 Kr.	25 Øre
Beløb 25—100 Kr.	40 »
» 100—300 »	55 »
» 300—1000 »	70 »
Postoprævninger , Beløb indtil 25 Kr.	30 »
Beløb 25—100 Kr.	45 »
» 100—300 »	60 »
» 300—1000 »	75 »

TIL UDLANDET.

Finland, Norge og Sverrig:

Breve indtil 20 gr	15 Øre
» 125 gr	30 »
» 250 gr	45 »
» 500 gr	60 »
over 500 gr 25 Øre for de første 20 gr, og 15 Øre for hver efterfølgende 20 gr.	
Brevkort	10 Øre
Tryksager pr. 50 gr	7 »
Postanvisninger (Sverrig, Norge) indtil 5 Kr.	30 »
» 50 »	40 »
» 100 »	50 »
» 250 »	60 »

Det øvrige Udland:

Breve indtil 20 gr	30 Øre
og for hver følgende 20 gr	15 »
Brevkort	20 »
med betalt Svar	40 »
Tryksager pr. 50 gr	7 »
Højeste Vægt for Tryksager til Udlandet er 2 kg. Dog kan enkeltvis forsendte Bøger veje indtil 3 kg.	
Vareprøver pr. 50 gr 7 Øre. Højeste Vægt 500 gr.	
Postanvisninger: Indtil 25 Kr.	35 Øre
fra 25—50 Kr.	45 »
fra 50—100 »	70 »
fra 100—250 »	100 »
fra 250—500 »	200 »
fra 500—720 »	300 »

(Herunder ogsaa til Finland).

Fra 1. November af er der etableret Udveksling af Postoprævningspakker mellem Danmark og U. S. A.

Eksprespakker til Udlandet 90 Øre ekstra.

NB. Udland. Det dansk-tyske Grænsepostomraade: Portoen for Breve og Brevkort forhøjes ikke!

Metrisk Maal og Vægt.

Længdemaal.

1 Mil er $7\frac{1}{2}$ Kilometer er 7500 Meter.

1 Meter er $3\frac{1}{2}$ ($3,4963$) Fod. 1 Centimet, er $\frac{3}{12}$ ($0,4167$) Tommer.

1 Alen er 57 Centimeter, 20 Alen $11\frac{2}{5}$ Meter.

Rummaal.

1 Kubikmeter er $42\frac{1}{2}$ ($42,481$ Kubikfod).

Jagttabel

i Henhold til Jagtloven af 28. April 1931.

Vildtet	Maa jages
Kron- og Daahind	1. Jan.—28. Febr. og 1. Okt.—31. Dec.
Raabukke og Sikahjorte	15. Maj—31. Juli og 1. Okt.—31. Dec.
Raa- og Sikahind	1. Okt.—31. Dec.
Harer	1. Okt.—18. Dec.
Fiskehejrer og Regnsporer	1. Juli—31. Dec.
Svømmeænder (undt. Graaand) Graagæs, Vandhøns, Vadefugle (undt. Fiskehejre, Skovsnæppe, Rørdrum, Skehejre, sort og hvid Stork, Traner, Trapper, Præstekraver, Stenvendere og Klyder), Ringdue, Huldue og Skovskade	1. Aug.—31. Dec.
Taffelænder og Maager (undt. Havmaager)	1. Jan.—31. Jan. og 1. Aug.—31. Dec.
Vandrefalk, Duehøg, Spurvehøg og Kærhøg	1. Jan.—31. Marts og 1. Aug.—31. Dec.
Skarver og Havmaager	1. Jan.—30. April og 1. Aug.—31. Dec.
Dykænder (undt. Taffeland og Skalleslugere)	1. Jan.—28. Febr. og 1. Sept.—31. Dec.
Agerhøns, Grouse og Vagtel	18. Sept.—1. Nov.
Urhaner	15. Juli—31. Juli og 18. Sept.—31. Dec.
Tjurhaner	18. Sept.—31. Dec.
Skalleslugere, Alkefugle, Lappedykkere, Lommer, Kjoever, Stormfugle, Musvaage og Hvespevaage, Alliker, Solsort, Sjægger og andre Drosler	18. Sept.—31. Dec. og 1. Jan.—31. Jan.

Vildtet	Maa jages
Skovsnæppe	24. Sept.—31. Dec. og 1. Jan.—7. April
Fasaner	1. Okt.—31. Dec.
Kron- og Daahjorte, Ræve, Grævinger, Oddere, Maarer, Ildere, Væseler, Muldvarpe, Kaniner, Egern, Sæler og Hvaler, Graaspurve, Krager, Raager, Husskader og Vildgæs (undt. Graagæs).	Maa jages hele Aaret
Pindsvin og Flagermus, Urhøns og Tjurhøns, Rørdrum, Skehejre, sort og hvid Stork, Traner, Trapper, Præstekraver, Stenvendere og Klyder, Svaner, Gravand og Terner, Ørne, Glenter, Ugle, Falke, Turtelduer og Steppenhøns, Klatrefugle (Gøge, Vende-hals og Spætter), Ravn samt alle ikke særlig nævnte Fugle	Fredet hele Aaret.

Fredningstabel for Ferskvandsfisk.

For saa vidt der ikke ved Oprettelse af Fiskeriregulation for det paagældende Vand er foretaget Afvigelser herfra, gælder der følgende almindelige Fredningstider (Ferskvandsfiskeriloven af 31. Marts 1931, § 16):

Laks, Havørred og Sørred samt Bækørred	1. Nov.—31. Dec.
Gedde, Aborre og Stalling	1. April—30. April
Sandart	1. Maj—31. Maj
Helt og Snæbel	15. Nov.—14. Dec.

Alle andre Fiskearter (og ligesaa Krebs) er ikke fredede efter Loven, hvorimod der for en Del Arter er fastsat Mindstemaal (§ 15).

Alfabetisk Markedsfortegnelse for 1937 med Tilføjelse af Torvedage.

(Sluttet 10. Juni 1936. Om eventuelle Forandringer vil der senere ske Bekendtgørelse i forskellige Dagblade.)

Sjælland, Meen, Samsø og Bornholm.

- Frederikssund**, Torvedag hver Mandag og Torsdag. Anden og fjerde Tirsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer. 21. April Heste; 3. Nov. (Efteraarsmarked) og 20 Dec. (Julemarked) Heste og Kreaturer.
- Haslev**, 4. Marts Heste og Kreaturer, særlig Heste; 13. Maj, 10. Sept. og 1. Nov. Kreaturer.
- Hillørd**, Torvedag hver Mandag og Torsdag; hver Lørdag fra 1. Maj til 31. Okt. Torvedag med Haveprodukter. Første og tredje Tirsdag i hver Maaned Marked med Kreaturer. 4. Maj (Føraarsmarked) Heste og Kreaturer; 2. Nov. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.
- Holbæk**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 17. Febr. Heste; 10. og 24. Marts, 14. April, 16. Juni (Sommermarked) og 20. Okt. Heste og Kreaturer; 24. Nov. (Efteraarsmarked) Kreaturer.
- Korsør**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 12. Juni (Sommermarked) Heste og Kreaturer.
- København**, Torvedage Tirsdag Kalve og Lam, Onsdag (Eksportmarked) Slagtekvæg, alle Hverdage Levekvæg og Grise, anden og fjerde Torsdag i hver Maaned Heste.
- Kege**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 6. Jan., 3. Febr., 10. og 24. Marts, 14. April, 21. Maj (Føraarsmarked), 2. Juni, 27. Juli, 1. og 21. Sept., 6. og 27. Okt. (Efteraarsmarked), 1 og 17. Dec. (Julemarked) Heste og Kreaturer.
- Nykøbing, S.**, 15. Febr. Heste; 19. April Kreaturer; 14. Juni (Sommermarked) og 27. Sept. (Høstmarked) Heste og Kreaturer; 20. Dec. Heste.
- Næstved**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver første Lørdag Marked med Heste, Lødekør og Levekvæg. Hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. Hver tredje Onsdag Heste og Levekvæg; 19. Maj (Føraarsmarked), 21. Juli (Sommermarked). 15. Sept. (Høstmarked), 17. Nov. (Efteraarsmarked).
- Præste**, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag, anden Mandag i hver Maaned Heste og Kreaturer.
- Ringsted**, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. Anden og fjerde Tirsdag i hver Maaned Marked med Kreaturer og Heste; 23. Marts (Føraarsmarked), 8. Juni (Sommermarked), 28. Sept. (Høstmarked), 9. Nov. (Efteraarsmarked) og 14. Dec. (Julemarked).

- Roskilde**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Mandag paa Hestetorv Torvedag for Handel med Smaagrise. 4. Jan., 1. Febr., 5. og 8. Marts, 2. April, 3. Maj (Foraarsmarked), 7. Juni, 5. Juli, 2. August, 6. og 20. Sept. (Pæremarked), 8. Nov. (Efteraarsmarked) og 6. Dec. Heste og Kreaturer.
- Slagelse**, første og tredje Tirsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer. 4. Maj (Foraarsmarked), 6. og 7. Juli (Sommermarked), 21. Sept. (Høstmarked) samt 2. og 3. Nov. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.
- Sorø**, 12. Marts, 2. og 9. April, 10. Maj, 25. Juni (Sommermarked), 22. Sept. (Høstmarked), 8. Okt., 5. Nov. og 10. Dec. Heste og Kreaturer.
- Store Hedinge**, 2. og 16. Marts, 6. April, 18. Maj (Foraarsmarked) og 15. Okt. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.
- Vordingborg**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Første Fredag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

Lolland og Falster.

- Maribo**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 25. Febr., 9. og 30. Marts, 10. Juni (Sommermarked) og 21. Sept. Heste og Kreaturer.
- Nakskov**, Torvedag hver Lørdag; hver Tirsdag Torvedag med levende Kreaturer. 18. Febr., 4. og 18. Marts, 5. og 26. Okt. samt 9. Nov. Heste og Kreaturer.
- Nykøbing F.**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. 26. Febr. Heste; 28. April, 21. Juli (Sommermarked), 6. Okt. og 10. Nov. Heste og Kreaturer.

Fyn, Langeland og Ærs.

Odense Amt.

- Aarup**, 19. Jan., 16. Marts, 12. Maj, 14. Sept. og 10. Nov. Heste og Kreaturer.
- Assens**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, første Lørdag i hver Maaned med lev. Kreaturer. 16. og 27. Febr., 23. Marts, 25. Juni, 22. Sept. og 16. Nov. Heste og Kreaturer.
- Bogense**, Torvedag hver Torsdag, første Torsdag i hver Maaned med lev. Kreaturer. 2. Febr. Heste; 25. Febr., 9. Marts og 11. Maj Heste og Kreaturer; 8. Juli Heste; 28. Sept., 9. Nov. og 21. Dec. Heste og Kreaturer.
- Glamsbjerg**, 4. Marts, 4. Maj og 12. Okt. Heste og Kreaturer.

- Kerteminde**, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 19. Febr., 6. Marts, 4. Juni, 16. Okt. og 24. Nov. Heste og Kreaturer.
- Middelfart**, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 3. og 26. Febr., 20. Marts, 1. Maj, 14. Juli, 23. Sept. og 1. Nov. Heste og Kreaturer.
- Odense**, Torvedag hver Mandag, Onsdag og Lørdag. Hver Mandag (eller hvis Helligdag, den paafølgende Tirsdag) Eksportmarked med Heste og Kreaturer. 13. Juli (St. Knud) Heste.

Svendborg Amt.

- Faaborg**, Torvedag hver Tirsdag, Torsdag og Lørdag; anden Tirsdag i hver Maaned, undtagen Juni, Juli og Aug., med lev. Kreaturer. 28. Jan. Heste; 23. Febr., 11. Marts, 17. Juni, 5. Okt. og 6. Nov. Heste og Kreaturer.
- Hesselager**, 14. Maj og 24. Sept. Heste og Kreaturer.
- Marstal**, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 28. Maj og 1. Okt. Heste og Kreaturer.
- Nyborg**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, hver Lørdag med lev. Kreaturer. 24. Febr. og 12. Marts Heste og Kreaturer; 7. Juli Heste; 15. Okt. og 12. Nov. Heste og Kreaturer.
- Ringe**, 19. Marts, 3. Juni, 9. Okt. og 11. Nov. Heste og Kreaturer.
- Rudkebing**, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. 18. Marts, 18. Juni og 13. Nov. Heste og Kreaturer.
- Svendborg**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; hver Onsdag Eksportmarked med lev. Kreaturer. 13. Jan., 17. Febr., 3. og 17. Marts, 19. Maj, 22. Juli, 13. Okt., 5. og 25. 25. Nov. Heste og Kreaturer.
- Æreskebing**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; anden Tirsdag i hver Maaned Torvedag med lev. Kreaturer. 5. Marts, 20. Juli og 7. Okt. Heste og Kreaturer.

Jylland.

Hjørring Amt.

- Brønderslev**, hver Mandag, hele Aaret Marked med Kreaturer; anden Mandag i hver Maaned (i Marts og Sept. den første Mandag) Heste.
- Frederikshavn**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, fra Okt. til Jul hver Lørdag med lev. Kreaturer. 16. Jan., 15. April, 27. Sept. og 14. Okt. Heste og Kreaturer.
- Halvrimmen**, 19. April og 2. Okt. Heste og Kreaturer.
- Hjallerup**, første Mandag hver Maaned Kreaturer; fjerde

Torsdag hver Maaned samt de to første samlede Søgnedage i Juni Heste og Kreaturer.

Hjørring, Torvedag hver Onsdag. Hver Mandag hele Aaret Marked med Kreaturer; 20. Jan. Heste; 6. Marts og 3. April Heste og Kreaturer; 29. Maj og 23. Juni Heste; 25. Sept. og 23. Okt. Heste og Kreaturer.

Sindal, hver Mandag Marked med Kreaturer. 15. Febr., 12. Marts, 3. Maj, 26. Juli, 24. Sept., 22. Okt. og 7. Dec. Heste og Kreaturer.

Sæby, Torvedag hver Lørdag. 7. April, 20. Sept. og 11. Okt. Heste og Kreaturer.

Vraa Station, 19. April og 17. Sept. Heste og Kreaturer.

Aalborg Amt.

Aalborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. 22. Jan. og 19. Febr. Heste; 9. Marts og 15. Dec. Heste og Kreaturer.

Hadsund, tredje Mandag hver Maaned Heste og Kreaturer.

Løgster, Torvedag hver Lørdag; sidste Tirsdag i hver Maaned Torvedag med lev. Kreaturer. 10. April, 21. Juli, 18. Sept., 18. Okt. og 22. Nov. Heste og Kreaturer.

Nibe, Torvedag hver Mandag og Fredag, anden og tredje Mandag i hver Maaned med lev. Kreaturer. 25. Jan., 15. Marts, 10. Maj, 21. Juni, 13. Sept., 8. Okt. og 8. Nov. Heste og Kreaturer.

Nørre Sundby, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; hver Tirsdag fra Oktober til Fastelavn Torvedag med Kreaturer 21. Jan. Heste og Kreaturer; 18. Febr. Heste; 8. Marts, 24. April og 8. Okt. Heste og Kreaturer.

Skørping, 14. Jan., 11. Febr., 10. Marts, 14. April, 13. Maj, 10. Juni, 1. Juli, 22. Sept., 21. Okt., 11. Nov. og 9. Dec. Heste og Kreaturer

Thisted Amt.

Fjerritslev, 16. Jan., 13. Febr., 7. April, 19. Juni, 10. Sept., 16. Okt., 6. Nov. og 11. Dec. Heste og Kreaturer.

Nykøbing F., Torvedag hver Onsdag og Lørdag, hver anden Lørdag mellem Mikkelsdag og Jul med lev. Kreaturer. 7. Jan., 17. Febr., 16. Marts og 12. April Heste og Kreaturer; 7. Juni Heste; 24. Juli, 25. Sept. og 15. Okt. Heste og Kreaturer.

Thisted, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 8. Jan. Heste og Kreaturer; 16. Febr. Heste; 8. Marts, 14. April og 10. Maj Heste og Kreaturer; 4. Juni Heste og Uld; 5. Juli, 7. Sept., 1. og 13. Okt. Heste og Kreaturer.

Viborg Amt.

Ans, 3. Maj og 1. Okt. Heste og Kreaturer.

Bjerringbro Station, første Tirsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

- Kellerup**, 30. April, 21. Maj, 29. Sept. og 22. Okt. Heste og Kreaturer.
- Skive**, Torvedag hver Tirsdag og Fredag, 2. og 26. Jan., 2. Marts, 13. April og 13. Maj Heste og Kreaturer; 8. Juni Heste; 26. Juli, 11. Sept., 4. Okt. og 15. Nov. Heste og Kreaturer.

Randers Amt

- Grenaa**, Torvedag hver Lørdag, 22. Jan., 5. Marts, 10. April, 29. Maj, 1. Juli, 21. Aug., 1. Okt., 9. Nov. og 7. Dec. Heste og Kreaturer.
- Hobro**, Torvedag hver Fredag, 15. Jan., 12. Febr., 11. Marts, 15. April, 14. Maj, 11. Juni, 2. Juli, 13. Aug., 23. og 24. Sept., 22. Okt., 12. Nov. og 10. Dec. Heste og Kreaturer.
- Kolind** Station, anden Onsdag hver Maaned Heste og Kreaturer.
- Mariager**, Torvedag første og tredje Torsdag i hver Maaned med Kreaturer første Torsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.
- Randers**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Onsdag Eksportmarked med Kreaturer. Lørdag med Levekæg, 8. Jan., 6. og 20. Febr., 6. og 20. Marts, 3. April, 22. Maj, 25. Juni, 31. Juli, 4. Sept., 2. Okt., 6. Nov. og 10. Dec. Heste; 21. og 22. Juni Uld; 10. Sept. og 17. Dec. Kreaturer.
- Æbeltoft**, 23. Jan., 11. Marts, 24. Juni og 23. Sept. Heste og Kreaturer.

Aarhus Amt

- Aarhus**, Mandag Eksportmarked med Kreaturer paa Kvægtorvet. Lørdag almindelig Torvedag med Landbrugsprodukter paa Byens Torve, 7. Jan., 1. og 22. Febr., 8., 15. og 22. Marts Heste; 6. April, 10. Maj, 5. Juli, 19. Okt. og 18. Dec. Heste og Kreaturer.
- Brædsrup**, 1. Febr., 8. Maj, 24. Juli og 22. Okt. Heste og Kreaturer.
- Hadsten**, tredje Torsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.
- Hammel**, sidste Torsdag i hver Maaned Heste og Kreaturer.
- Hinnerup**, anden Torsdag i hver Maaned Heste og Kreaturer.
- Horsens**, Torvedag hver Onsdag og hver Lørdag. Hver Onsdag Eksportmarked med levende Kreaturer, 9. Jan., 3. og 24. Febr. samt 10. Marts Heste, 17. og 24. Marts, 7. April, 3. Maj, 11. og 12. Juni, 4. Aug., 1. og 27. Okt. Heste og Kreaturer; 25. Sept. Avlsdyr.

- Hovedgaard St.**, 27. April og 28. Sept. Heste og Kreaturer.
Odder, 4. Jan., 19. Febr., 2. og 30. April, 30. Juli, 17. Sept. og 19. Nov. Heste og Kreaturer.
Ry, 21. April, 18. Maj, 9. Sept. og 20. Okt. Heste og Kreaturer.
Salten, 6. Juli Heste og Kreaturer.
Silkeborg, Torvedag hver Lørdag. Første Lørdag i hver Maaned samt 28. April og 30. Sept. Heste og Kreaturer.
Skanderborg, Torvedag hver Fredag, første Fredag i hver Maaned samt alle Fredage i Fasten og fra 1. Nov. til Jul med lev. Kreaturer; 8. Jan., 2. og 23. Febr. samt 9. Marts Heste; 16. og 23. Marts, 19. Maj, 10. Juni, 2. Aug., 14. Sept. og 26. Okt. Heste og Kreaturer.

Vejle Amt.

- Brande**, 20. Febr., 5. April, 10. Maj, 30. Juli, 27. Sept. og 19. Nov. Heste og Kreaturer.
Bredsten, 10. Maj og 13. Sept. Heste og Kreaturer.
Bærkop, 9. April, 9. Juli, 8. Okt. og 3. Dec. Heste og Kreaturer.
Egtved, 3. Maj og 7. Okt. Heste og Kreaturer.
Filskov, 18. Maj og 24. Aug. Heste og Kreaturer.
Fredericia, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 4. Marts, 5. Maj, 9. Juli og 19. Nov. Heste og Kreaturer.
Give, 16. Febr., 16. Marts, 30. April, 5. Juli, 8. Sept., 28. Okt. og 23. Nov. Heste og Kreaturer.
Hornslyd, 26. April og 29. Sept. Heste og Kreaturer.
Jellinge, 14. Maj og 28. Sept. Heste og Kreaturer.
Kolding, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. Hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. 12. Jan., 5. og 26. Febr., 12. Marts Heste; 19. Marts, 2. og 29. April, 8. Maj, 21. Juli, 21. Sept. og 15. Okt. Heste og Kreaturer.
Vejle, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Lørdag Levekvæg. 11. Jan., 4. og 25. Febr. og 11. Marts Heste; 18. Marts, 1. og 8. April, 4. Maj, 14. Juni, 2. og 29. Okt. Heste og Kreaturer.

Ringkøbing Amt.

- Herning**, Torvedag hver Tirsdag og Fredag samt alle Markedsdage. 13. Jan., 5. Febr., 6. Marts, 13. April, 15. Maj, 25. Juni, 24. Juli, 3. Sept., 9. Okt., 5. Nov. og 15. Dec. Heste og Kreaturer
Holstebro, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag, hver anden Tirsdag fra anden Tirsdag efter Oktobermarkedet indtil Jul med Kreaturer. I Kreatureksportstaldene hver Mandag Kreaturer. 9. Jan. Heste og Kreaturer; 13. Febr. Heste; 17. Marts, 24. April, 8. Maj, 10. Juni,

28. Juli, 13. Sept., 7. Okt. og 20. Nov. Heste og Kreaturer.
- Lemvig**, Torvedag hver Lørdag. 5. April, 9. Juni, 30. Aug., 5. Okt. og 19. Nov. Heste og Kreaturer.
- Ramme**, 31. Aug. Heste og Kreaturer.
- Ringkøbing**, Torvedag hver Lørdag. 2. Febr. Heste; 29. April, 29. Juli, 31. Aug. og 11. Okt. Heste og Kreaturer.
- Simmelkær**, 14. Maj og 8. Okt. Heste og Kreaturer.
- Skern**, 11. Febr., 15. Marts og 16. Nov. Heste og Kreaturer; 31. Juli Heste.
- Struer**, 6. Jan., 31. Marts, 16. Juli, 7. Sept. og 19. Nov. Heste og Kreaturer.
- Tarm**, 3. Maj, 15. Sept. og 12. Okt. Heste og Kreaturer.
- Vinderup**, 9. Febr., 3. April, 4. Maj, 21. Juli, 5. Okt. og 16. Nov. Heste og Kreaturer.

Ribe Amt

- Bramminge**, Torvedag om Tirsdagen. 5. April, 5. Maj, 2. Aug., 21. Sept. og 11. Okt. Heste og Kreaturer.
- Brørup**, 8. Marts, 5. Maj og 30. Sept. Heste og Kreaturer.
- Bække**, 12. Maj og 17. Sept. Heste og Kreaturer.
- Esbjerg**, Torvedag hver Lørdag. Hver Onsdag Eksportmarked med Kreaturer. 29. Jan., 30. April og 24. Sept. Heste og Kreaturer.
- Foldingbro**, 19. Maj og 2 Okt. Heste og Kreaturer.
- Grindsted**, 11. Marts, 22. April, 13. Maj, 23. Juni, 24. Juli, 9. Sept., 12. Okt. og 20 Nov. Heste og Kreaturer.
- Holsted**, 7. Jan., 15. April, 30. Aug. og 13. Nov. Heste og Kreaturer.
- Lunderskov**, 24. April og 23. Sept. Heste og Kreaturer.
- Ribe**, Torvedag hver Lørdag. 3. Febr., 6. Marts, 3. og 17. April, 4. og 24. Maj, 12. Juni, 3. Aug., 18. Sept., 12. og 25. Okt. samt 6. og 23. Nov. Heste og Kreaturer.
- Varde**, Torvedag hver Torsdag. 12. Jan., 4. Febr., 5. og 30. Marts, 27. April, 11. Maj, 14. Juni, 13. Juli, 4. Aug., 16. Sept., 13. Okt. og 24. Nov. Heste og Kreaturer.
- Vejen**, 28. April, 25. Juni og 15. Sept. Heste og Kreaturer.
- Vejrup**, 20. April og 22. Sept. Heste og Kreaturer.
- Vorbasse**, 10. April, 5. Aug. og 11. Okt. Heste og Kreaturer.

De sønderjydske Landsdele.

Haderslev Amt.

- Agerskov**, 4. Maj og 5. Okt. Heste og Kreaturer.
- Brånderup**, 17. April og 16. Okt. Heste og Kreaturer.
- Christiansfeld**, 24. April, 1. Maj, 23. og 30. Okt. Heste og Kreaturer.

Gram, 12. Maj og 16. Okt. Heste og Kreaturer.
Høderslev, ugentlig hver Mandag Eksportmarked med Kreaturer. Hver Mandag Marked med Heste og Kreaturer samt Tirsdagene 6. April, 20. Juli og 28. Sept.; 8. Jan., 8. og 22. Febr. stort Hestemarked; 5. April (Foraarsmarked), 19. Juli (Sommermarked) og 27. Sept. (Efteraarsmarked).
Jels, 21. April og 20. Okt. Heste og Kreaturer.
Over Jersdal, 14. April og 6. Okt. Heste og Kreaturer.
Rødding, 30. April og 21. Okt. Heste og Kreaturer.
Sommersted, 24. April og 18. Sept. Heste og Kreaturer.
Toftlund, 13. Maj og 19. Okt. Heste og Kreaturer.
Vojens, ugentlig hver Fredag med Grise og Landbrugsprodukter.

Aabenraa Amt.

Aabenraa, ugentlig hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. 9. Febr., 20. Juli og 19. Okt. Heste og Kreaturer. 27. April, 4. og 11. Maj, 26. Okt. og 2. Nov. Kreaturer; 17. Dec. Heste.
Bolderslev, 28. April og 6. Okt. Heste og Kreaturer.
Bov (ved Padborg) 27. April og 28. Sept. Heste og Kreaturer. Hver Fredag med Grise.
Graasten, 13. Maj og 7. Okt. Heste og Kreaturer. Hver Mandag Griseturv.
Hellevad, 5. Maj og 13. Okt. Heste og Kreaturer.
Kliplev, 13. April og 14. Sept. Heste og Kreaturer.
Røde Kro, 29. April og 21. Okt. Heste og Kreaturer.
Øster Løgum, 24. April og 25. Sept. Heste og Kreaturer.

Sønderborg Amt.

Bro, 1. Maj Heste og Kreaturer.
Broager, 20. April og 5. Okt. Heste og Kreaturer.
Dynved, 12. Juni Heste og Kreaturer.
Nordborg, 13. April, 2. Sept. og 12. Okt. Heste og Kreaturer.
Skovby (Als), 25. Sept. Heste og Kreaturer.
Sønderborg, hver Mandag Eksportmarked og Marked med Kreaturer. Første og Tredie Fredag hver Maaaned Levekvang. 21. Jan., 29. April og 21. Okt. Heste.
Ullerup (Sundeved), 8. Sept. Heste og Kreaturer.

Tønder Amt.

Arnum, 3. Maj og 6. Okt. Heste og Kreaturer.
Bredbro, 19. April og 18. Okt. Heste og Kreaturer.
Bylderup-Bov, 22. April, 5. Aug. og 14. Okt. Heste og Kreaturer.

Højer, 19. April, 2. og 9. Okt. Heste og Kreaturer.
Løgumkloster, 23. Marts, 4. Maj, 15. Juni, 17. Aug. og 26. Okt. Heste og Kreaturer.
Ravsted, 3. Maj og 18. Okt. Heste og Kreaturer.
Skærbæk, 15. April, 13. Maj, 7. og 20. Okt. Heste og Kreaturer.
Tinglev, 21. April, 5. Maj, 23. Aug. og 20. Okt. Heste og Kreaturer.
Tønder, ugentlig hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer, 12. Marts, 22. og 30. April, 7., 14. og 21. Maj, 2. Juli, 6. Aug., 3. og 17. Sept., 1., 8., 15., 22. og 29. Okt., 5. og 12. Nov. Heste og Kreaturer.

Torvedage.

Haderslev: Mandag og Fredag.
Aabenraa: Tirsdag og Lørdag.
Sønderborg: Onsdag og Lørdag.
Tønder: Tirsdag og Fredag. *)
Skærbæk: Tirsdag (Grise).
Tinglev: Lørdag.
Jels: Lørdag.
Christiansfeld: Lørdag.
Løgumkloster: Torsdag.
Skodborg: Torsdag.

*) Falder Fredag paa en Helligdag, afholdes Markedet Torsdag før Markedsdagen.

Enhver Landmand

bør bruge

„CERES“

kontrollerede

46 pCt. Foderblanding
til Malkekvæg.

„CERES“

kontrollerede

Høns- og Kyllingefoder-
blandinger.

„CERES“

Melassefoderblanding
til Malkekvæg.

„CERES“

Maiskraftfoder til Svin.

„CERES“

Hvedeklidsmelasse.

„CERES“

Korn- og Foderstofforretning

Aktieselskab

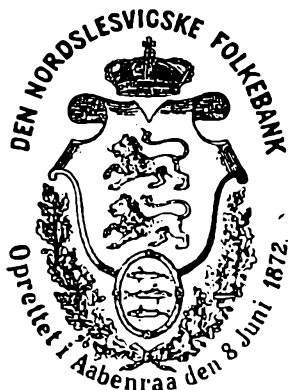
Aabenraa

Den Nordslesvigske Folkebank

Aabenraa

Aktieselskab

○
Aktiekapital:
Kr. 1.000.000,—
Reserver:
Kr. 500.000,—
○

○
Udfører alle
Arter af Bank-
forretninger paa
kulante Vilkaar.
○

Indskud modtages til Forrentning.
Diskontering af Veksler - - Udlaan paa Kassekredit
Hjemmesparebøsser udlaanes.
Ordning af Kreditforeningslaan
Køb og Salg af Værdipapirer og fremmed Valuta
Inkasso. - - Boxafdeling.

Afdelinger:

Bolderslev....	Telefon 4	Hjørdkær.....	Telefon 21
Bovrup.....	Varnæs 6	Rødekro.....	„ 16
Felsted	28	Varnæs.....	„ 45
Hellevad.....	13	Krusaa.....	„ 516
		Padborg.....	„ 333

Anton Nielsen - Aabenraa

Søndergade 7

Telefon 327

Eneste Special-Hvidevare- og
Udstyrsforretning paa Pladsen

C. F. ROSENVOLD - AABENRAA

Sadelmager

Søndergade 6

Telefon 116

A/S Sønderjydsk Frøforsyning

Frøavl og Frøhandel

Klingbjerg 1

Aabenraa

Telefon 47

KONTOR

—

LAGER

—

RENSERI

Antager Avlere af Roe- og Græsfrø. Fordelagtige Vilkaar.
Sælger Markfrø af de bedste i Forsøgene fastslaaede Sorter
og Stammer.

Samtlige Leveringer underkastes
Statsfrøkontrollens selvvirkende Kontrol.

*Landbrugsbøger - Regnskabsbøger
Faglitteratur*

PETER N. ANDRESEN

Boghandel

Storetorv 6, Aabenraa

Telefon 69

Naar De ønsker 1. Klasses Landbrugsmaskiner
henvend Dem saa til Sønderjyllands
største og ældste Maskinfirma

Dansk Maskinoplæg^{A/S}

JØRGEN M. HANSEN

Telefon 44 og 45 - AABENRAA - Nørreport 5

Billigste Priser. - Bedste Betalingsbetingelser.

— *Største Garanti* —

STØRSTE LÅGER i det sydlige Jylland af
Reserve dele til alle Slags Landbrugsmaskiner

C. C. RODE - AABENRAA

JUVELER OG GULD SMED

Grundl. 1885 Storegade 28 Telefon 260

Stort Lager i Guld-, Sølv-, Tin- og Nikkelvarer

ALLE BØR HANDLE HOS

PETER JESSEN

Konfektions- og Manufakturforretning

Aabenraa

Telefon 76

SPECIAL-AFDELING FOR

HERRE-KONFEKTION

Storegade 19

Der købes bedst og billigst

J. THORSMARK

URE OG OPTIK

A A B E N R A A

GRUNDLAGT 1864

CIMBRIA

— 0 —

TRÆLAST BYGNINGSARTIKLER STØBEGODS

— 0 —

A A B E N R A A

NR. CHAUSSE 2 — TELEFON 2006 2007 2008

„UNION“s

kontrollerede Foderblanding
til Malkekvæg

*Tilberedt under Forsøgslaboratoriets
Foderstofkontrol*

„UNION“

KORN- OG FODERSTOF-MPORT A/S
Aabenraa. Haderslev. Telefon 85 og 86.

HUSK!

at alt i Herre-Konfektion,
Arbejdstøj og Skotøj til
Damer, Herrer og Børn
køber De bedst og billigst
hos

Christian Jacobsen
Herre Garderobe & Skotøj
SØNDERTORV —
— AABENRAA

NIELS A. NIELSEN - Malermester

Telefon 258

Aabenraa

Ramsherred 10

udfører alt til Faget henhørende Arbejde akkurat og smagfuldt
til moderate Priser. — Alt udføres kun af bedste Materialer.
Stuk føres paa Lager, leveres efter Togning og opsættes. —
Forlang Tilbud og Beregning.

Farve- og Tapethandelen bringes i velvillig Erindring.
Bedste Fabrikater af Gulvolie. Lak og Bonevoks føres.

GRUNDLAGT 1844

A/s Hoffgaard - Aabenraa

Hovedafdelinger:

Manufaktur - Konfektion - Skotøj

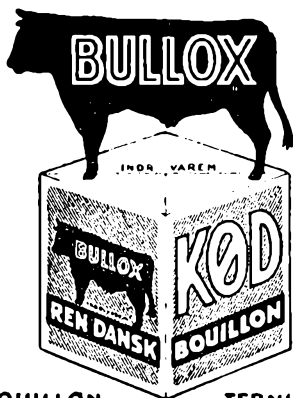
H. Weber sen., Mekaniker

Telefon 108 Ramsherred 38, Aabenraa Telefon 108

Symaskiner, Vaaben, Ammunition, Staalvarer

Grammofoner og Plader i prima Fabrikater og med sikker Garanti.

DANSK KØDEKSTRAKT

BOUILLON

TERNINGER

KONCENTRERET
FRISKT, DANSK

OKSEKØD

Den danske Kødekstrakt „BULLOX“ er 100 pct ren Kødekstrakt fremstillet af friskt, dansk Oksekød — sundhedskontrolleret som det Kød, De køber i Butikerne. Derfor er „BULLOX“ den fineste Kødekstrakt, der overhovedet fremstilles, og den har en enestaaende Evne til at give Kraft og Smag til de Retter, den anvendes til. „BULLOX“ er dansk fra først til sidst - Anvendelsen af den betyder nye Afsætningsmuligheder for Landbrugets Produkter

BULLOX

A/S Dansk Kødekstrakt Co
Aabenraa

Folkehjem er det billigste Hotel
Folkehjem er Landboernes Hotel
Folkehjem er Danskhedens Hotel
Folkehjem er Byens Hotel —

FOLKEHJEM Aabenraa. Tlf. 148
HOTEL - RESTAURANT 149

Hyggelige Lokaler for Selskaber paa indtil
100 Personer. I. Klasses Køkken.

Køb kun Vejle

Kakkelovne

Komfurer

Vaskekedler

Bygnings-Støbegods hos

Johs. Paulsen, Aabenraa

Telf. 50

Gamle Ovne tages i Bylle

Telf. 50

Lorenz Hansen jr.

Telf. 138 - 139

Aabenraa

Telf. 138 - 139

er altid billigst med **Spisestel - Kaffestel - Isenkram**
Køkkenudstyr - Galanteri - Komfurer - Vaskekedler

Direkte Indkøb og Import

fra de største inden- og udenlandske Specialfabriker af kun fineste verdensberømte *Original Fabrikater*.
„Alfa“ - „Deering“ - „Fraugde“ - „Godthaab“
„Skjold“ - „Rud. Sack“ - „J. B. Kværnen“ o. s. v.

Derfor ved
direkte Salg
billigste Priser!

Gunstige
Betalingsvilkaar

Dette Varemærke byder Garanti for fineste Originalfabrikater.
Kompl. orig. Reservedelslager og dygtige Montører til
Raadighed for Kunderne.

HANS BEYER, AABENRAA
Telef. 73 Maskiner for Landbrug og Industri Telef. 73

OVER HELE SØNDERJYLLAND

LÆSES.....

Hejmdal!

BEDSTE ANNONCEORGAN

LANDSDELENS BLAD!

HUSK

Castenskjold Rasmussen

Storetorv

Aabenraa

har den gode Kvalitet i Møbler. Indhent Tilbud!

ALT I RADIO OG TILBEHØR

TEMPO

v/ CHR. JENSEN - Nørreport 13 - Telefon 844

ANDERSEN & CHRISTIANSEN

MAGASIN DU NORD

— AABENRAA —

Vort Princip er fremdeles
det samme, som det har

— været i 35 Aar:

DEN BEDSTE VARE

TIL DEN BILLIGSTE PRIS

Væn Dem til at bruge

J. P. Junggreen's Skraatobakkér!

LÆSER DE de nordslesvigske Landboforeningers
og Sonderjydsk Mejeriforenings Organ —

Nordslesvigsk Landbrugs- og Mejeri-Tidende..?

Ellers bestil det hos Posten eller gennem Deres Landboforening.

LANDBRUGETS BEDSTE ANNONCEORGAN.

Graasten

Hjørnet af Nygade og A. D. Jørgensensgade

GRAASTEN BOGTRYKKERI

Telefon 43

A. RITSCHER

Telefon 43

anbefaler sig med alt til Faget henhørende i smuk og korrekt Udførelse til moderate Priser.

GRAASTEN BANK

TELEFON 125 & 225

med Afdelinger i Pædborg, Kollund, Krusaa, Bovrup, Klipleve,
Holbøl, Felsted og Ullerup

Udfører alle almindelige Bankforretninger.

N. C. Bock

Graasten Bog- og Papirhandel

Bogbinderi - Indramning af Billeder -

V. Uldalls Eftflg. - Graasten

Telefon 90

Telefon 90

Manufakturforretning

Specialitet: Sengeudstyr og Hvidevarer.
Stort Udvalg i Tricolage og Arbejdstøj.

MAGASIN DU NORD

ALFRED JOHANSEN

Telefon 74

GRAASTEN

Telefon 74

Sønderborg

Køb kun det bedste Frø!

Roe-, Kløverfrø, Græsfrø og Sædekorn

faas til moderate Priser hos

ALSISK FRØAVL

Aktieselskab Sønderborg Telefon 18

*Alle vore Forsendelser til Foraaret staar under
selvirkende Kontrol af Statsfrøkontrollen i
København.*

Paalidelige Avlere anlages.

Smyk Deres Hjem med dansk Kunst!

Største Udvalg i Festgaver, Billeder, Kunstgenstande i Porcellæn, Keramik og Fajance - Kgl. Porcellæn. - Nyheder i gode Bøger. - Salmebøger — Skrivemaskiner — Kontormøbler.

Agentur for Kgl. Pianofabrik, Hornung & Møller, København.

Andreas Clausens Bøg- og Kunsthandel

Sønderborg

Telefon 387

Als Husholdningskole ved Sønderborg

5 og 3 Maaneders Kursus Sommer og Vinter.

Amtsunderstøttelse kan søges.

Korte Kursus i September og Marts. Forlang Tilbud.

Folkebanken for Als og Sundeved Sønderborg

Aktiekapital og Reserve Kr. 1.250.000

A/s Brok & Co., Sønderborg

Telefon 176 og 177

Byggematerialer og Støbegods.

Hovedforhandler for Asbest og Bølgeplader.

Den tekniske Skole

Væveskolen „Askovhus“

Sønderborg

2 Aars Erhvervs- og Lærerindeuddannelse

*Sønderjydske Landmænds Andels-
Smørekseportforening*

Sønderborg

(Grundlagt 1903)

Telefon 738 - 939 - — Telegramadresse: Ambrosia

Mejerier, der ønsker at tiltræde Foreningen, bedes henvende sig til Formanden: Gdr. Kr. Iversen, Langagergaard pr. Avnbøl eller til Kontoret, Sønderborg

S. Røygård-Petersen,
Direktør.

Det største Udvalg!

Den bedste Vare!

Den billigste Pris!

MAGASIN
DU
NORD

JØRGEN ANDERSEN
SØNDERBORG

Sønderborg Amts Radio- og Installations-Central

ULRICH JOHANNSEN

Guldsmedemester

Juvelér

Grundlagt 1845

J. N. MAILAND, Vinhandel

Telefon 11 SØNDERBORG Telefon 11

Forlang overalt den gode, velsmagende Mailands
„Gammel-Rom“

AXEL HELMER

Telefon 77 Sønderborg Telefon 777

Isenkram - Husholdningsartikler - Værktøj
en gros **Vejle Støbegods** en detail

J. Lauritzen

SØNDERBORG TELEFON 540

Cykler, Symaskiner, Skrivemaskiner, Barnevogne, Reparationsværksted.

Aktieselskabet

Mommark Færge

Færgesfart — Hotelvirksomhed

Nørherrehus

Forsamlingshus og Hotel.....!

Gode Værelser - Flink Betjening
Hyggelig Sal til store
og mindre Sammenkomster — !

Haderslev

Sparekassen for Haderslev Byes Omegn

(Hjørnel Gravene-Nørregade)

modtager Indskud til højeste Forrentning paa Folio.
Indlaan paa Opsigelse.

Afdeling „Egne Hjem“. Afdeling for Skolesparekasser.
Som Gave ved Hjemmets Fester (Daab, Fødselsdag
og Konfirmation) anbefales Sparekassebøger i
Pragibind.

JØRGEN PETERSEN.....

Nørregade 27 MANUFAKTURFORRETNING Telefon 660

STØRSTE UDVALG I DAME-KONFEKTION...!

Haderslev

Ole Jensen's Bageri

Gaaskærgade

Telefon 670

anbefales

Telefon 670

MICHAEL HANSEN

Nørregade 58 - Haderslev - Telefon Nr. 415-416

Jern, Staal- og Bygningsartikler

HARMONIEN HADERSLEV

P. HANSEN
*anbefaler sine hyggelig
Selskabslokaler til større
og mindre Selskaber —
1. Kl. Køkken og Betjening*

Chr. Nicolaisen's Herre- og Dame-Skrædderi
anbefales.

Herre-Lingeri i stort Udvalg.

Gravene 13

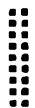
Haderslev

Telefon 764

Waldemar Schmidt, Haderslev

NØRREGADE 1

TELEFON 16

Byens ældste og største Specialforretning
i HERRE- & DRENGEKONFEKTION

Sønderjyllands største Lager af

RADIOMATERIALE

en gros - Elektriske Artikler og Grammofonplader - en detail

1. Kl's Foto-Afdeling

RADIOMAGASINET

HADERSLEV - NØRREGADE - TELEFON 1083

CARL NIELSEN :: BOGHANDEL

Telefon 371 HADERSLEV Nørregade 25

— Grundlagt 1765 —

Oluf Thielst - Haderslev. Tlf. 165

Mark- og Roefrø - Kunstgødning

Gødningskalk - Høstbindegarn - Kolonialvarer

Henrik Sørensen, Haderslev,

Jomfrustien, Telefon 271

Kolonial - Kaffe - Konserves - Sydfrugter

Bedste Varer - Billigste Pris!

PETER HENNINGSEN

Haderslev

Telefon 169

URE - GULD- OG SØLVVARER

A. F. PETERSEN

(HOLGER PETERSEN)

Centralvarme og sanitære Anlæg

Telefon 226

HADERSLEV

Naffet 10

H. O. KNUDSEN

1. Kl.s Skotøjs-Reparationsværksted

JOMFRUSTIEN 2

HADERSLEV

Peter Frøes, Haderslev

Gravene 6 Isenkram- og Udstyrsforretning Telefon 62
Stort Lager af Avls- og Landbrugsredskaber

Eneudsalg af de bekendte

Morsø Kakkelovne og Komfurer

Den overalt meget yndede

DAN-Margarine

bør spises af alle. -

Margarinefabrikken „Nordslesvig“
Haderslev Telefon 744

H. Fahrendorff

Haderslev Søndertorv 7 Telefon 748

Konditori og Cafe

A/s **NICOLAI OUTZEN**
HADERSLEV Telefon 73 - 74

Haderslev Kontroll. Foderblanding
Korn, Foderstoffer & Kunstgødning

Hansen & Christiansen

Haderslev

Kolonialvarer en gros
Cigarer, Cigarillos og alle Slags Tobak
fra Brødr. Braun, København.

Telegr.-Adr.: „Arimo“

Telefoner 329 & 330

Vare-

Mærke

Naar De vil spare Penge

bør De købe Deres

Manufakturvarer, Konfektion, Trikotage
samt Skotøj hos

A. Hundevadt - Haderslev

Paul Christiansen & Søn

Haderslev

Bygningsartikler

Tlf. 70-71

O. P. Olling, Glarmester

Storegade 25, Haderslev, Telefon 389

Eget Glassliberi - Billedindramning

MICHELSEN & JACOBI

Haderslev

(Peter Orbesen)

Telefon 221

MANUF AKTURVARE R

Dame- og Børne-Konfektion

Herre- og Dreng e-Konfektion

Skotøj

Tæpper - Gardiner - Sengeudstyr

Vojens

Reserveret

Julius Nielsen - Vojens

Korn - Foderstoffer - Kunstgødning

Trælasthandel

Telefon 31

Telefon 31

Vojens Andels-Svineslagteri

Telefon Nr. 9 og 12

Telegram-Adresse: „Slagteriet“

Code: A. B. C. 5. Edition.

Bankkonto: Haderslev Bank A/S

DETAILUDSALG i:

Haderslev
Tlf. 27

Vojens
Tlf. 9

Toftlund
Tlf. 9

Rødekro
Tlf. 8

Vamdrup
Tlf. 32

Rødding

Rødding Møbelmagasin

Stort Lager af Møbler for alle Hjem.

LIGKISTER paa Lager.

S. A. Sørensen - Snedkermester - Telefon 27

HOTEL „RØDDING“

RØDDING - TELF. 4

MADS CHRISTOPHERSEN.

A. J. Marcussen :-: Rødding

Urmager- og Guldsmedeforretning

Grundlagt 1844

Rødning Andelsmejeri

fører altid 1. Klasses :

*Børnemælk - pasteuriseret Mælk
samt Fløde, Kærnemælk og Smør*

Henvend Dem til Mejeriets Udsalgsvogne eller dets
Udsalg paa Kongevej.

Barber- og Frisør-Salon „Sanitær“

Rødning - anbefales

NB. Kun for Herrer.

Indeh.: E. Christensen.

H. Chr. Andersen - Rødning

Bog- og Papirhandel — Bogbinderi

Stort Udvalg i Billeder — Fotoartikler — Telf. 68

RØDDING HØJSKOLE

Rødning St. - Sønderjylland

*Karleskole: November - Marts. Pigeskole: Maj - Juli.
Delingslæreruddannelse ved Frede Hansen.*

Skoleplan sendes.

HANS LUND.

CAFE „VESTA“ - Rødning

TELEFON 79

TELEFON 79

*Store hyggelige Lokaler. Eget Konditori. — Bese Røddings smukke Omegn
og drik Kaffe i Cafe „Vesta“. Madkurve kan medbringes. Ny stor Sal.*

K. Gundesens Urmager- og Guldsmedeforretning

R Ø D D I N G

*anbefaler et stort og smukt Lager i alle Sorter Lomme- og Stueure, Brilller og
Optik-Artikler. Reparationer og Graveringer hurtigt og billigt fra eget Værksted.*

RØDDING TØMMERHANDEL

CHR. J. RAVN

Telefon 49

*anbefaler: Tommer, Brædder, Kalk, Cement, Tæpper, Som, Jernvinduer, Iern-
bjælker, Jerntag, Tagsten, Bølge-Skifer, Diagonal-Skifer, Drænrør.*

KAKKELOVNE - KOMFURER - KUL - KOKS - BRIKETTER

ALT PAA Hørre-, Dame- og Børnefodtøj
LAGER — Bedste Kvalitet til billigste Priser Telefon 22
Grundlagt 1854

S. HANSEN - Skotøjsforretning - Rødning

Nyt Arbejde udføres efter Maal, samt alt i Reparationer paa eget Værksted

N. P. ANDERSEN, Rødning, Telf. 42

BYGGEFORRETNING

FORLANG TEGNINGER OG TILBUD

VESTKYSTEN's KIOSK

RØDDING — TELEFON 94

aaben fra Kl. 8 Morgen til Kl. 10 Aften, fører alle kendte
Dagblade og Ugeblade! Husk Søndagsavisen!

R Ø D D I N G B A N K

Bankens Aktiekapital 211.000 Kr.

Bankens Reserver 75.000 Kr.

Ialt 286.000 Kr.

hefter til Sikkerhed for Kunders Indskud.

Rødning Bank er Egnens Bank, og gennem den kommer
Egnens Penge Egnen til Gode!

Rødning Andelsslagteri

anbefaler Indkøb i vore Forretninger i Rødning
og Gramby, Telefoner 151 og 75, samt ved
vore Affaldsvogne af alle Slags.

Pølser og Fedevarer, samt fersk Kød og Flæsk

M. Gundesen's Kolonial- og Delikatesseforretning

Stort Udvalg i Vine og Spirituoser.

Vellagrede Cigarer i alle Prislæg.

Telefon 10

Forretningen nyopbygget 1925

Rødning

Landsretssagfører Jepsen

Rødning. Telefon 16

KONTORDAGE:

Hver Tirsdag fra Kl. 3—4 i Gramby (Andersens Hotel)

Hver Lørdag fra Kl. 3—5 i Jels (Jernbanehotellet)

Hver 2. og 4. Onsdag i Maaneden i Skodborg (Vesterkro)

HANS JUHL - Rødning - Telefon 20

Møbelsnedkeri - Møbelmagasin

Lager af *LIGKISTER* — *Alt Bygningsarbejde udføres*

SPARE- OG LAANEKASSEN FOR FRØS OG KALVSLUND HERREDER

Stiftet 1872

RØDDING

Telefon 86

Alle Sparekasseforretninger udføres.

SIKRESTE PENGEANBRINGELSE.

Tryksager

Kataloger, Løjlighedssange og Reklamer

faas altid bedst og billigst gennem

HEJMDALS KONTOR, Torvet, Rødning - Telefon 101

Skodborg

Skodborg Kommunes Sparekasse

Sikreste Kapitalanbringelse

— Kommunen hæfter for Indskud —

Skodborg
Korn- og Foderstofforretning A/s

Telefon Nr. 4

Korn - Foderstoffer - Kunstgødning

Gram, Gramby

Gramby Bank $\frac{A}{S}$ - Gram

(Aktiekapital 275.000 Kr.)

anbefaler sig med alle Bankforretninger!

GRAM TEGLVÆRK

anbefaler sine

Drænsrør og Mursten

Barslund og Rosenberg

Telefon 38 GRAMBY Telefon 38

Olie- og Støbegodslager

Specialforretning for Centralvarmeanlæg

ODENSE MARCIPANFABRIK

(L. THOBO-CARLSEN)

Etableret 1909

Ved Indkøb forlang da Gram Tæpper!

Føres i alle større Manufakturforretninger.

Gram Tæppefabrik.

GRAM HOTEL

GRAM TELEFON 22

Hyggelige Lokaler - God Staldplads - God Beljening
Moderate Priser — LUKSUSBIL til Leje!

Rasmus Andersen.

Toftlund

AGERSKOV URMAGERFORRETNING

v./ O. NISSEN

TELEFON 16

— anbefaler alt i Ure, Guld- og Sølvvarer samt Optik —

Thomas Bojsen, „Frem“

Branderup, Telefon 1

Kolonial-, Korn- og Foderstofforretning

Hagelskade-Forsikrings-Foreningen for Nordslesvig

(Oprettet 1875)

Reservekapitalen ca. 101.000 Kr.

Indmeldelse modtages af Tillidsmændene, Kredsformændene
og Forretningsfører Dir. Andersen, Toftlund. Telefon 28 —

Tønder

Asmus Matthiesen, Tønder

Vestergade

Telefon 446

Kolonialvarer - Delikatesser - Tobak - Cigarer

Husk Vestergade 10!!!

Billigste Indkøbssted i Fotoartikler og Lædervarer
Telf. 152 W. CHR. TIMM, TØNDER Vestergade 10

Manufakturvarer bedst - billigst.

Ehm Christensen - Tønder

Storegade 12

Telefon 143

P. KJÆR - Urmager og Optiker

Tønder

Telefon 6

Anbefaler min Cykleforretning!

Reparationsværksted for Biler og Motorcykler -!
SKOLEKØRSEL (2 Skolevogne til Raadighed)

C. F. DELA, Tønder. Tlf. 396

RADIO RASMUSSEN - TØNDER

ØSTERGADE 13 — TELEFON 117

J. N. JEFSEN, Storegade 5, Tønder

Telefon 341

BØGER - PAPIR - KUNST

Telefon 341

anbefaler alt i Skøn- og Faglitteratur

THORVALD PETERSEN'S CAFE

Tønder - Telefon 14

..er Landboernes Cafèl

Hans Matthiesen - Tønder

Vestergade 5

Telefon 334

Kolonial- og Delikatesseforretning

H. OUTZEN - Tønder

Vestergade 57 — Telefon 81

Største MØBELLAGER paa Pladsen. Billigste Priser.

J. N. HANSEN

Tønder Amts førende Ur-, Optik- og Guldsmedeforretning
Torvet. Telefon 232

Løgumkloster

**Trælast - Bygningsartikler - Støbegods
Isenkram - Brændsel**

Egen Cementvarefabrik

$\frac{A}{S}$ De vestslesvigske Trælastforretninger

Løgumkloster Telefon 12

Afdeling: SKÆRBÆK - Telefon 79

*Kolonial, Konserves, Vin, Spirituoser
Cigarer, Tobak*

kobes hos

H. BLAABJERG, Løgumkloster. Telef. 95

LØGUMKLOSTER BANK

AKTIESELSKAB

Kontortid: 9—12 og 2—4. Lørdag: 9—12. — Telefon 18.

ALLE BANKFORRETNINGER UDFØRES

Alt til Vask og Rengøring - !

Toiletartikler. - Mange fikse Smaating til Julen.

TATOL-UDSALG

Løgumkloster Kvægrensningsmidler,
Løgumkloster Kvægrensningspulver,
Vaskepulver, Strøpulver, Vaskeessens

Løgumkloster Apotek - J.Kjems

GRAVMONUMENTER i Granit og Marmor!

Johs. Gebhardt

Ligeledes anbefaler jeg mit Møbel- og Bygningsnedkeri

Løgumkloster

Telefon 46

TIL JULEN anbefales Cykler, Symaskiner, Støvsugere,
Barneogne Bublicykler. En god Dynamo-
Lygte er den bedste Julegave. — Alle Reservedele havest paa Lager.

Knud Larsens Cyklehandel, Løgumkloster. Telefon 171

H. M. HANSEN - LØGUMKLOSTER
TELEFON 4

Manufaktur - Senge-Udstyr - Trikotage - Konfektion

UDSALG AF MAGASIN DU NORDS VARER

Giro 9791 H. N. HANSEN Telefon 43

Kul, Koks, Briketter — Korn og Foderstoffer
Specialitet: Svinefoder „Ædelyst“

MOTTO: Det bedste er det billigste i det lange Løb.

H. Homilius Tømmerhandel, Løgumkloster

Telefon 24

Telefon 24

Træløst - Bygningsartikler - Støbegods
Kul - Koks - Briketter

DAGLIG FRISKT MORGENBRØD *Alt i Wienerbrød
og Konditorkager*
Bager Andersen. Telf. 87

DUCO LAKERING af Biler!

JOH. JEPPESEN, Løgumkloster, Telefon 162

Stort Udvalg i Bøger, Fag- og Skønlitteratur, Kontorartikler,
Fyldepenne, Fotoartikler og Keramik

Løgumkloster Boghandel v. Gunder Nissen, Tlf. 78

Jenny Evardsens Boghandel, Løgumkloster, Tlf. 57

Alt i Skøn- og Faglitteratur, Billeder, Keramik,
Foto Artikler. — Fyldepenne i stort Udvalg.

Smede- og Maskinforretning

Alt i Sanifetsanlæg.

Lorens Lausen, Telefon 72

Wilh. Mathies, Byggeforretning, Løgumkloster, Telefon 175

Spec.: Restaurering af Kirker.

J. C. Hørløck, Løgumkloster, Grundlagt 1847

Telefon 77

Største og ældste Forretning i Uhre, Sølvvarer og Brilller

DANSK BØRNEBLAD

Oplysende og underholdende Ugeblad for Børn.

Redigeret af Overlærer *Holger Skovmand*, Løgumkloster.

Bestilles i Konrad Jørgensens Bogtrykkeri, Kolding. Pris
1,25 Kr. fjerdingaarlig + Porto. Ny tiltrædende Holdere
faar paa Forlangende det smukke Julenummer gratis, saa
langt Oplaget rækker.

Conrad Hvids Tømrerforretning

anbefales. - Telefon 177.

Fodtøj.

Fodtøj.

Det største Udvalg i al Slags Fodtøj!

Reparationer udføres hurtigt og solidt.

N. A. Tæstensen, Telefon 97.

HOTEL LØGUMKLOSTER

Telefon 26

(Stadt Hamborg)

Telefon 26

BYENS STØRSTE HOTEL!

Stor Sal - Hyggelige Værelser - God Staldplads

Tinglev

HOTEL „TINGLEVHUS“

CHR. HASSINGGAARD

Telefon Tinglev 4014

Tinglev Tømmerhandel

Telefon 4100

H. Chr. Petersens Gæstgivergaard

(tidl. Boysens Hotel, Tinglev)

*anbefaler sig med gode Spise- og Drikkevarer,
gode Gæsteværelser, opmærksom Betjening.
Moderate Priser — Glem ikke at besøge*

= „Den gamle Kro“ =

Bedste Indkøbssted for

Frugt - Blomster og Planter.

H. Skovmand Jørgensen,
Handelsgartneri, Tinglev.

Telefon 4058 kan benyttes.

Hans Petersen ~ Tinglev

Telefon 4004

Kundgørelser til „Hejmdal“ modtagds.
Alle Slags **Tryksager** leveres omgaaende
til **originale** Priser fra Hejmdals Trykkeri.

ASSURANCE

Automobil-, Transport-, Rejse-, Syge- og
Ulykkesforsikringer, (Sygeforsikringer for
Folk alle Aldre og alle Stillinger) samt
alle øvrige Forsikringsarter afsluttes

Agenter søges!

Agenter søges!

Ole Sørensen, Vognmandsforretning TINGLEV. TELEFON 4027

Lastbilkørsel. Al Slags Fragtkørsel
paatages. — Brændselsforretning.

SHELL-BENZIN

Th. Th. Nielsen - Tinglev

Telefon 4005.

Bankkontó: Tønder Landmandsbank.

Kunstgødning, Korn og Foderstoffer.

KULHANDEL

KREDITFORENINGEN

AF EJERE AF MINDRE EJENDOMME
PAA LANDET I JYLLAND - AALBORG

JYDSK HUSMANDSKREDITFORENING

TELEFON

3870 -- 3871

KONTORTID

— 9 - 4 —

POSTKONTO

— 5102 —

Yder Laan i mindre Ejen-
domme paa Landet og paa
Købstædernes Mærkjorder. —

Foreningens Kasseobligatio-
ner nyder ubetinget Rente-
garanti af den danske Stat.

Ejere af Kasseobligationer
kan vederlagsfrit faa disse
indskrevne og opbevarede i
Foreningen, dog ikke for
mindre Beløb end 10.000 Kr.

Umyndiges og offentlige Stif-
telsers Midler kan ifølge Lov
anbringes i Foreningens
Kasseobligationer. — — —

Samlet Udlaan pr.

31. Marts 1936:

119.635 Laan.

Hovedstol:

Kr. 488.716.150.

Restgæld:

Kr. 451.136.222,55

Fyns Tidende

Hurtigste og bedste

Morgenblad

Udkommer hver Dag!

Reserveret

Det rigtige er et

STATSTELEGRAM

paa **FESTBLANKET**

Et Statstelegram paa Festblanket er altid en kærkommen og korrekt Opmærksomhed ved Konfirmation, Bryllup, Jubilæum, Sølv- og Guldbryllup og til Fest i det hele taget.

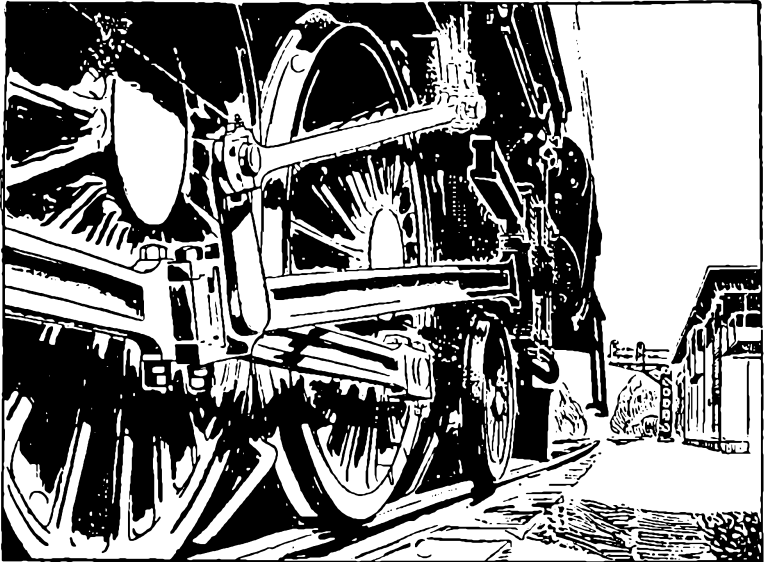
Statstelegrammer til Udlevering paa Festblanketter eller i Mapper for et Tillægsgebyr fra 50 Øre til 5 Kroner kan indleveres overalt paa Post- og Telegrafkontorer til Besørgelse straks eller senere efter Ønske.

*Bruger
De Statstegrafens
Festblanketter, støtter
De Kampen mod
Kræften.*

Statstelegrammer kan ogsaa indleveres pr. Telefon. De forlanger blot „Statstelegrafen“.

**POST- OG
TELEGRAFVÆSENET**

— *ud at se med D. S. B.!*

Vi har ikke Raad, vil De sige. — Jo, hvis De rejser med D. S. B. Et 8-Dages Kort til Statsbanerne koster kun 35 Kr.!
Og et 15-Dages Kort koster 50 Kr. Paa disse Kort kan De rejse ganske efter Behag og afbryde Rejsen naar og saa ofte, det passer Dem.

STATSBANERNE

Jydsk Hypothekforening

— AARHUS —

Kasseobligationer 31. December 1935:

1. Afd.	2. Afd.	3. Afd.	4. Afd.
155.300	1.925.400	12.741.500	20.790.800
5. Afd.	6. Afd.		
44.236.000	28.932.400		

Udtrækning i 1935:

1. Afd.	2. Afd.	3. Afd.	4. Afd.
280.000	460.000	515.000	685.000
5. Afd.	6. Afd.		
1.150.000	680.000		

Kasseobligationer indskrives.

Sorø Amtstidende

redigeret af H. Jensen og Waldemar Petersen — —

udgaar i Slagelse hver Sognedags Aften og bringer bl. a. foruden almindeligt Fællesstof, daglige Telefonmeddelelser fra en særlig London-Korrespondent, talrige Privattelegrammer, eget Rigdagsreferat fra Mødedagene, et særligt Søndagstillæg samt Kroniker fra kendte Mænd og gode Fortællinger og Foljetoner.

Bladet er godt kendt i grundtvigske Kredse Landet over.

Udenfor Holbæk og Sorø Amter koster Sorø Amtstidende *kun* 4.50 Kr. Kvartalet, naar det forudbestilles og betales til *Kontoret i Slagelse* (ikke hos Posten).

Paa Grund af den store Læsekreds (over 13.500) benyttes Sorø Amtstidende fra hele Landet til annoncer om Pladser og Plads-søgende, Falbydelser m. m.

SØNDERJYDSK BLØDFODER OG SØNDERJYDSK MALKEFODER

ER UNDERKASTET
DEN KGL. VETERINÆR- OG LANDBOHØJSKOLES
LANDØKONOMISKE FORSØGSLABORATORIUMS
FODERSTOFKONTROL

—
EN MERE BETRYGGENDE KONTROL
FINDES IKKE
—

VED BRUG AF VORE
FODERBLANDINGER
OPNAAS
FULD SIKKERHED
OG
VIRKELIG GARANTI
FOR FODERETS SAMMEN-
SÆTNING OG INDHOLD

SØNDERJYDSK
FODERBLANDINGSFABRIK

TELF. 381 - 391

AABENRAA

TELF. 381 - 391

